

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΙΟΥΝΙΟΣ

1937

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΕΛΛΗΝΙΣ"

"HELLÉNIS",

Revue mensuelle du Conseil National des femmes Hellènes

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Συνδρομή ετησία	Δραχ. 100	Τιμή εκάστου τεύχους
Εξάμηνος	60	
Εξωτερικού	200	άπλου Δραχ. 10
Εξάμηνος	100	διπλού " 15

Αι συνδρομαί αρχονται από την 1ην Ιανουαρίου και είναι προπληρωτέαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα καὶ ἡ ψυχὴ τῶν Ἑλληνίδων, ὑπὸ Ἀγγ. Σικελιανοῦ. — Ἡ σημασία τοῦ Δελφικοῦ ἔργου, ὑπο Κατ. Κακούρη — Σύντομες Γνώμες γιὰ τὸ Δελφικὸ Ἔργο. — Γνώμες ξένων — Δελφοί, ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Φράντς Σπούντα «Ἑλληνικά Ταξείδια» (μετάφρ. Ε. Ρ.). — Ἡ ἐκθεσις Λαϊκῆς Τέχνης στοὺς Δελφούς, ὑπὸ Ε. Δ. — Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν «Ἰκέτιδα» τοῦ Αἰσχύλου (μετάφρ. Ι. Γρυπάρη). — Ἀπὸ τὴν Πνευματικὴ Ζωὴ — Ἐκδόσεις. — Εἰδήσεις. — Ἐκεῖνες ποὺ φεύγουν: Ἀριάδνη Μ. Δαμβέργη, ὑπὸ Ἑλμίνας Παντελάκη — Φιλόπτοχος Ἀδελφότης Κυριῶν Καστορίας, ὑπὸ Ε. Κ. Βάρδα. Ὁφείλμοι Γνώσεις. — Τὸ τελευταῖο σύννεφο, ποιήμα Α. Πούσκιν (μετάφρ. Π. Λέφα).

Ἐπὶ τῆς συντάξεως: ΕΛΕΝΗ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐξαφύλλου εἰκόνα παριστάνει τὴν Μαμαριά τῶν Δελφῶν καὶ μᾶς ἐδόθη εὐγενῶς ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
D. M. Θεολογίτης καὶ Λία
ἔχουν τὰ ὠραιότερα
ἀραχωδίτικα καὶ κουκουλάρικα
χρωματιστὰ καὶ σκέτα.
Ἐμωριμὲν δὲ ἐφαίρετα σχέδια.

Ἑρμοῦ 21. Ἐπαγγελιστρίας 7. Ἀθῆναι

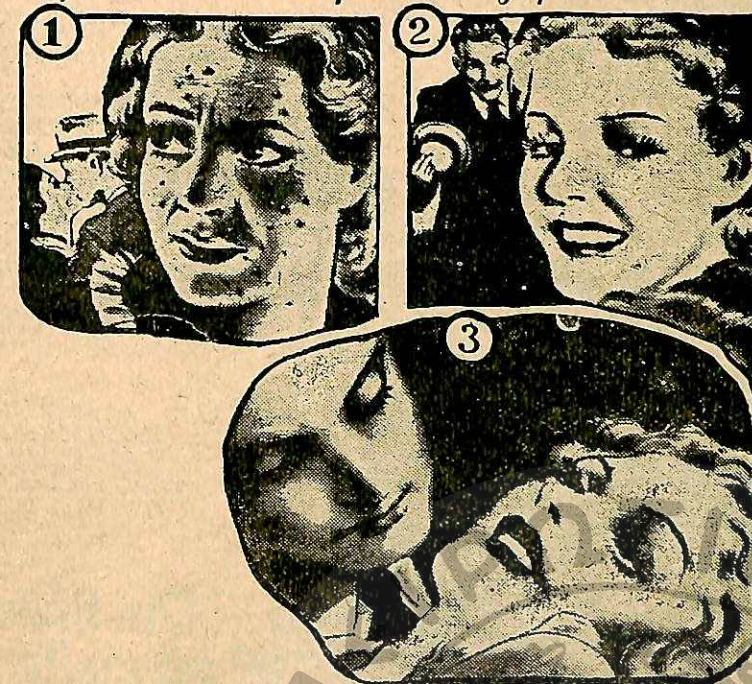
ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ

OREODONT ΔΑΜΒΕΡΓΗ

Πῶς ἐπέτυχα πλησίον τῶν ἀνδρῶν

Ἡ ὠμορφιά μου νύξιδον κατὰ 50 %
χάρις εἰς ἓνα θαῦμα ἰῆς συγχρόνου ἐποχῆς

Τὸ δέριμα μου ἦτο σχεδὸν ἡμιθανές, ρυτιδωμένο, μαραμένο καὶ γηρασμένο, ἐνῶ ἐγὼ αἰσθανόμουν τὸν ἑαυτὸ μου τόσο νέο. Μοῦ ἄρεσε ὁ χορός, ἀλλὰ κανεὶς δὲν με προσκαλοῦσε νὰ χορέψω. Οἱ σημερινοὶ ἄνδρες ἀναζητοῦν τὰ νεῖατα. . . . Συνεβουλεύθην ἓνα εἰδικὸν δερματολόγον. Μοῦ εἶπε ὅτι ἀπὸ τὸ δέριμα μου ἔλειπε τὸ Bioceol πολὺτιμος οὐσία ποὺ διατηρεῖ τὸ δέριμα ὑδροσερό, σφικτὸ καὶ νεανικόν. Ἡ ἐπιστῆμη ἀνεκάλυψε τελευταίως τὴν μέθοδον, δι' ἧς ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπόκτησις τοῦ Bioceol ἀπὸ τὰ κύτταρα νεαρῶν ζώων. Εἶνε σὰν τὸ Bioceol τοῦ ἰδίου σας δερματος. Ἀναμειγνύεται τώρα εἰς τὴν κρέμαν Τοκαλὸν εἰς τὰς ἀκριβεῖς ἀναλογίας, ὥστε νὰ τραφῇ καὶ ἀναζωογονηθῇ

τὸ δέριμα σας. Τὸ ἐδοκίμασα μὲ ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα.

Κυττάξατε τὰς εἰκόνας 1, 2 καὶ 3. Ἐβαλα κατόπιν τὴν πούδρα «λεκτροστατικήν», περιέχουσαν εἰδικὰ συστατικά, ποὺ τὴν καθιστοῦν ἐκτάκτως λεπτὴν διὰ τὸ δέριμα σας. Εἶνε ἀόρατος καὶ ἀντέχει εἰς τὸ νερό. Βαστάει ἀκόμη καὶ παρὰ τὸν βροχερὸν καιρὸν καὶ τὰ θαλάσσια μπάνια ἢ μέσα σὲ θερμασμένες αἰθουσες χοροῦ. Πωλεῖται σὲ θαυμαστὰ καὶ πρωτότυπα χρώματα ὑπὸ τὸ ὄνομα Πούδρα Τοκαλόν. Ἰδοὺ καὶ μία συμφωνία ποὺ προσφέρει ὁ Οἶκος Τοκαλόν. Κατακτήσατε τὸν ἄνδρα τῶν ὀνείρων σας ἀπόψε κι' ὅλας, ἄλλως τὰ χρήματα ἐπιστρέφονται.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΙ ΕΥΚΛΕΩΣ

ΔΟΡΕΑ Π. Παπακώστα

ΗΜΕΡΟΜ. 10-9-81

ΑΡΙΘ. 30254

ΤΑ ΣΤΙΛΠΝΑ ΔΟΝΤΙΑ ΔΙΔΟΥΝ ΛΑΜΠΡΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

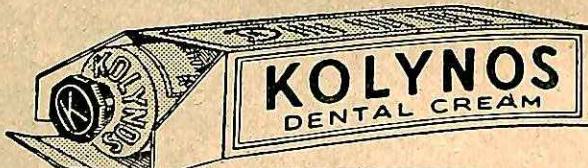

Με "ΚΟΛΥΝΟΣ" και σεις θα αποκτήσετε λαμπρό χαμόγελο.

Είναι τόσο εύκολο όταν χρησιμοποιείτε "ΚΟΛΥΝΟΣ", η "ΚΟΛΥΝΟΣ", προσδίδει εις τὰ δόντια γοητεία εύχαριστον εις τὸ βλέμμα.

Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἡ "ΚΟΛΥΝΟΣ", εἶναι ἡ πλέον ἀποτελεσματικὴ. Διαρκεῖ δύο φορές περισσότερον ἀπὸ τὴς ΚΟΙΝΕΣ ὁδοντοκρέμες, διότι χρησιμοποιεῖτε μόνον τὸ ἡμισυ τῆς ποσότητος ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην. Δοκιμάσατε τὴν τεχνικὴν τῆς ξηρᾶς φήκτρας μὲ ἓν καὶ ἡμισυ ἑκατοστόμετρον "ΚΟΛΥΝΟΣ". Θὰ ἐκπληγῆτε ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐτιμήθη εἰς τὴν X καὶ XI Διεθνή Ἐκθεσιν Θεσσαλονίκης μὲ Μέγα Βραβεῖον ἐκτὸς Συναγωνισμοῦ.

ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ Α.Ε., ΟΔΟΣ ΣΚΟΥΛΕΝΙΟΥ 3 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ, 26

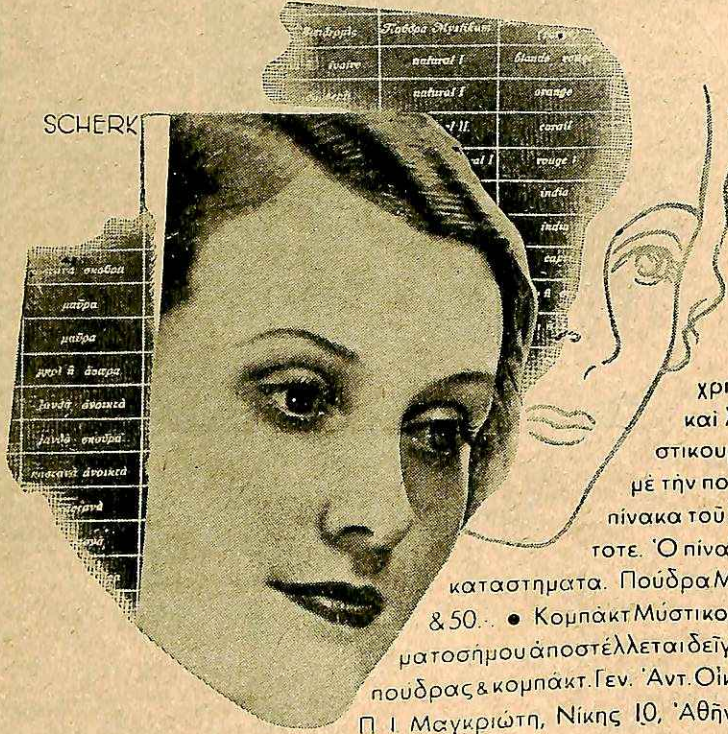
ΕΤΟΣ ΙΖ'	ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1937	ΑΡΙΘ. 6
----------	--------------------------	---------

ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

9-10 ΑΥΓΟΥ 1927

SCHERK

Ἐὰν θέλετε νὰ εἶθε ὡραία

χρησιμοποιεῖτε τὸ βελούδινο, αἰθέριο καὶ λεπτὰ ἀρωματισμένο κομπάκτ Μυστικουμ. Πρέπει ὅμως νὰ τὸ συνδυάζετε μὲ τὴν πούδρα Μυστικουμ, σύμφωνα μὲ τὸν πίνακα τοῦ Scherk. Μόνον ἐτσι θ' ἀρέσετε πάντοτε. Ὁ πίναξ τοῦ Σέρκ εὑρίσκεται εἰς ὅλα τὰ καταστήματα. Πούδρα Μυστικουμ σὲ κουτιά τῶν Δρ. 80. & 50. • Κομπάκτ Μυστικουμ Δρ. 40. • Ἐναντι 3δρ γραμματοσήμου ἀποστέλλεται δειγμα

πούδρας & κομπάκτ. Γεν. Ἀντ. Οἶκος Π. Ι. Μαγκριώτη, Νίκης 10, Ἀθῆναι.

**πούδρα
Mystikum**
ΚΟΜΠΑΚΤ ΜΥΣΤΙΚΟΥΜ (ROUGE)

Ἡ Λοσιὸν προσώπου Scherk ξανανιώνει τὸ δερμα, ὡμορφαίνει τὸ πρόσωπο. Ζητήσατε φιαλῖδια τῶν ὀρχ. 35., 55., 90., καὶ 175..

ΠΑΡΚΕΤΙΝΗ ΛΑΜΒΟ

ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ

Δέκα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε πού, μὲ τὴ μεγαλόπνοη ἔμπνευση τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ, ἔγιναν οἱ Δελφικὲς Γιορτές. Ἡ «Ἑλληνίς» ἀφιερώνει μέγα μέρος τοῦ τεύχους αὐτοῦ στὴν ἀνάμνηση τῶν ἀλησμόνητων ἐκείνων ἡμερῶν, θέλοντας νὰ ξαναζωντανέψει στὴν ψυχὴ ὅλων τὸ θαυμάσιο ἔργο πού ἐξετέλεσαν δυὸ ξεχωριστοὶ ἄνθρωποι, ἔχοντας ὡς μόνη βοήθεια τὴν πίστη καὶ τὸν ἐνθουσιασμό τους.

Ἐμεῖς οἱ Ἑλληνίδες ἔναν πόθο μόνον ἔχουμε: νὰ γυρίσει πίσω, στὴν πραγματικὴ τῆς πατρίδα, ἡ Εὐα Σικελιανοῦ, γιὰ νὰ ξαναναστήσει, μαζί μὲ τὸν ἔμπνευσμένο σύζυγό της, τὸ ἔργο πού παρουσίασαν πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια στὰ ἐκπληκτὰ μάτια μας, τὰ θαμπωμένα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό. Τὸ περιοδικό μας ἐλπίζει πὼς ἡ εὐχὴ αὐτὴ θὰ βρεῖ ἀπήχησις στὶς καρδιὰς ὅλων τῶν Ἑλληνίδων.

Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα καὶ ἡ ψυχὴ τῶν Ἑλληνίδων

Πλησιάζουνε καὶ πάλι οἱ μέρες, ποὺ κατὰ τὸ 1927 καὶ τὸ 1930, μιὰ μεγάλη πνοὴ ζωῆς, μιὰ πλατεῖα ἀναστάσιμη πνοὴ ἐπέρασεν ἀπάνω ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Δὲν εἶταν ἡ ἀπλὴ ἐγερτικὴ πνοὴ τῆς ἀνοιξῆς στὰ φυσιοκρατικά της σύνορα. Δὲν εἶταν οὔτε ἡ μερικὴ ἡθικὴ ἐγερτικὴ πνοὴ μιᾶς μοναχᾶ παλιγενετικῆς περιόδου τῆς ἐθνικῆς μας Ἱστορίας. Εἶταν τὰ αὐθεντικά Ἐπιφάνεια μιᾶς Ἀρμονίας, μιᾶς Αἰγλῆς καὶ μιᾶς Τάξεως, τῶν ὁποίων τὸ κέντρο εἶταν αὐτὸ τοῦτο τὸ Οἰκουμενικὸ καὶ Ἑλληνικὸ συγχρόνως Πνεῦμα, ὅπως ἀπὸ καταβολῆς τῶν αἰώνων εἶχε συγκεντρωθεῖ — καὶ γιὰ πολλοὺς στὸ μεταξὺ αἰῶνες καλυφθεῖ — στὴν ὑπέρτατη μητροπολιτικὴν Ἑστία τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ σύγκαιρα τὸν Ὀμφαλὸ τοῦ κόσμου στοὺς Δελφούς.

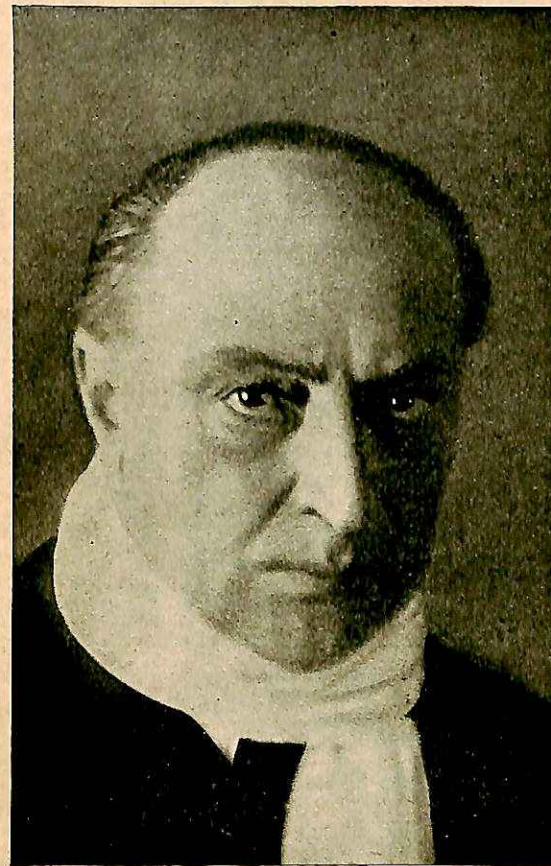
Εἶταν ἡ πραγματικὴ ἐπιστροφή τοῦ Ἀπολλωνᾶ ἀπὸ τῆ χώρα τῶν Ὑπερβορείων, μὲς στὴ μέση τῶν παιάνων καὶ τῶν ὕμνων, μέσα στὴν ἀνάδοση τῶν νέων πνευματικῶν τῆς ἀνθρωπότητος χρησμῶν, μέσα ἀπὸ τὴν ἐπάνοδο στὶς ψυχὰς τῶν « μεμνημένων » καὶ στὶς αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, τοῦ αἰωνίου καὶ πάντα νέου νοήματος, τοῦ παφλασμοῦ τῆς Κασταλίας. Εἶταν ἡ ἀστραπιαία γιὰ μιὰ στιγμή μετάγγιση τοῦ ξεχασμένου Δελφικοῦ συνθήματος πρὸς ὅλες τὶς ἀνθρώπινες ψυχὰς.

Ναί, πλησιάζουν καὶ πάλι οἱ ἱερὲς ἡμέρες ποὺ κατὰ τὸ 1927 καὶ κατὰ τὸ 1930 ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀναστάσιμη πνοὴ ἐδιάβη ἀπάνω ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, — πνοὴ ποὺ περιεῖχε μέσα της προεργασμένο ὅλο τὸν αὐθεντικὸ τόνο, ὅλο τὸν αὐθεντικὸ μόχθο, ὅλες τὶς ἐγγυήσεις μιᾶς οὐσιαστικῆς Ἀναγέννησης. Ἀλλὰ καὶ ποὺ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο, εἶχεν ἀπόλυτην ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς κατ' ἀναλογία μὲ τὴ βαθύτατη πνευματικὴ καταγωγὴ καὶ ἀποστολὴ της, προετοιμασμένους ψυχικοὺς καὶ ἡθικοὺς δέκτες, ποὺ θὰ κρατοῦσαν στὸ βάθος τῶν ψυχῶν τὸ μέγα σύνθημά της ἄγρυπνο καὶ ἀνέσπερο ποὺ θὰ ἐπολώνοντο ὁλόκληροι στὴν ἐντολή του, ὅχι μόνο στὶς στιγμὲς τοῦ ἐκστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ των, ἀλλὰ ὡς

καθημερινοὶ ἐργάτες τῆς ἐπίπονης μεγάλης οἰκοδόμησής τοῦ προορισμοῦ του.

Ὑπῆρξαν τάχα τέτιοι δέκτες στὴν Ἑλλάδα; Ὑπῆρξαν τάχα τέτιοι δέκτες μὲς σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον; Βεβαίωτατα, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν καὶ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον Ἀλλὰ ὑπῆρξαν μονάχα, ὡς σήμερα, σὰ σκορπισμένοι ἀπόστολοι. Ἐσκερθῆκαν ἡ ἐνεργήσανε ὡς τὰ τώρα περισσότερο κατὰ ἔκταση καὶ πλάτος, ὡς σπορεῖς του, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲ δόθηκαν ἀκόμα γιὰ τὴν ἐπανασυγκέντρωσή τους, ἀπὸ κεῖ ὁποῦ εἶταν χρέος νὰ δοθεῖ, ἡ στοιχειώδης ὕλικὴ εὐχέρεια γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτό. Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα ἔχει ὁλοῦθε φίλους καὶ πιστοὺς. Ἀνάμεσό μας, στὰ Βαλκάνια, στὴν Εὐρώπη, στὸ Βορρᾶ, στὴν Πέρα Ἀνατολή, παντοῦ. Ἀλλὰ νὰ ποῦ — πᾶνε μοναχὰ δυὸ χρόνια — γιὰ ἓνα ἀσήμαντο ποσό, τὸ τότε κράτος δὲν ἠθέλησε νὰ συγκαλέσει, ὡς εἶχα προετοιμάσει, τὴ συγκέντρωση τῶν ἐκλεκτότερων πνευματικῶν τοῦ κόσμου ἀντιπροσώπων, γύρω ἀπὸ τὸ σύνθημα τῆς Δελφικῆς Ἰδέας καὶ τοὺς σκοποὺς της. Ἡ μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἰδέα δὲν κλονίζεται βεβαίωτατα γι' αὐτό. Αὐτὴ ὑπάρχει, ὡς καὶ πάλι ἀπεκαλύφθη, ἀκέραιη, καὶ τὸ οἰκουμενικὸ ἀνάστημά της ξεπερνᾷ ὅπωςδὴποτε καὶ εἶναι γραπτὸ νὰ ξεπεράσει ἀπὸ τὴ μιὰ στὴν ἄλλην ὥρα τοὺς ἐφήμερους λίγων ἀτόμων ἢ μιᾶς ὥρας ἐνδοιασμούς. Κι' αὐτὸ δὲν εἶναι μιὰ ὁποιαδήποτε εἰκασία, εἶναι ἀντικειμενικὴ διαπίστωση, ὑπογραμμισμένη φλογερὰ ἀπ' τὴ νοσταλγία τῶν ἐκλεκτότερων ψυχῶν, ποὺ ἐπεκονώνησαν μὲ τὸ βαθύτερο δημιουργικὸ παλμό της. Εἶναι διαπίστωση ὑπογραμμισμένη ἀπ' τὴν ἀδιάσειστη φιλία ὅλων ὅσοι διεῖδαν μέσα της, εἴτ' ἀπὸ διαίσθηση, εἴτε ἀπὸ βεβαιότερη αἰτιολογικὴν ἐπίγνωση, τὸ δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴν κορυφὴ τῆς τέλει ἀποκάλυψης τῶν αἰώνων Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν, καὶ τῆς τεράστιας σημασίας τῆς ἀποκάλυψης αὐτῆς, στὴ διαμόρφωση ἐνὸς νέου, Ἑλληνικοῦ συγχρόνως καὶ οἰκουμενικοῦ, πολιτισμοῦ.

Στὴ διαπίστωση αὐτὴ, εἰν' ἀνάγκη τάχα νὰ τονίσω, πόσο προέχει ἡ πίστη κ' ἡ ἀφοσίωση

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

τῶν γυναικείων Ἑλληνικῶν ψυχῶν στὸ Δελφικὸν Ἰδανικό; Τὸ ἄρθρο τοῦτο, ἄλλωστε, ἀπευθύνεται ὁλόψυχα σ' αὐτές. Κι' ἂν τόσες Ἑλληνίδες, ἀπὸ κείνες ποὺ αἰσθάνονται τὴν ὥρα τούτῃ ὑπεύθυνα τὴ θέση τους μέσα στὴ ζωὴ τοῦ τόπου, δὲν ἐπαύσανε νὰ μοῦ τονίζουν ὅτι ἡ ἐνσάρκωση τῆς Δελφικῆς Ἰδέας ἀποτελεῖ γι' αὐτές ἓνα κεφάλαιον ἀναφαίρετο τῆς πιὸ βαθιᾶς Ἑλληνικῆς φροντίδας τους, δὲ μένει τότε πιά παρὰ νὰ συνταχθοῦν τὸ ταχύτερο καὶ νὰ ὁργανώσουν τὸ ψυχικὸν ἐκεῖνο τάγμα, ποὺ χρειάζεται τὴν πρωτοπόρο εὐαισθησίαν τους κ' ἀφοσίωσή τους, γιὰ ν' ἀνοίξει, μεσ' ἀπ' τὴν ἀδράνεια τῶν πολλῶν, ὁ

ΕΥΑ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

νικητήριος πλέον δρόμος τῆς ἐνσάρκωσης αὐτῆς. Ἡ πίστη μου στὴ δύναμη τῆς γυναικείας ψυχῆς καὶ εἰδικώτερα ἡ πίστη μου στὴ δύναμη τῆς Ἑλληνίδας, μοῦ ἐπιτρέπουνε νὰ περιμένω καὶ τὴ σύμπληξη καὶ τῆς δικῆς τους πίστεως σὲ μιὰ δράση συστηματικὴ κ' ἀδιάσπαστη, ποὺ θὰ βοηθήσει ἀποτελεσματικὰ στὴ ζωντανὴν ἐδραίωση μὲς στὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς μας, τῆς Ἰδέας ἐκείνης, στῆς ὁποίας τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ συνθήματα οἱ Ἑλληνίδες ἔχουν ἤδη ἀναγνωρίσει τὴν ἡχὴ τῶν πιὸ μυχιῶν τους ἐθνικῶν καὶ πανανθρώπων μαζί Ἰδανικῶν.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Ἀπόφασις τοῦ 31ου Συνεδρίου τοῦ Λοκάρνου

Τὸ 31ον Διεθνὲς Συνέδριον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τοῦ Λοκάρνου, ἀκοῦσαν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἰδρύσῃ εἰς τὸν τόπον τῶν ἀρχαίων Ἀμφικτυονιδῶν, τοὺς Δελφούς, πνευματικὸν κέντρον δι' οὗ θὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ προσέγγις καὶ καλλιέργεια τῶν πνευματικῶν σχέσεων τῶν λαῶν, ἐκφράζει τὴν διάπυρον εὐχὴν ὅπως ἡ ἀπόφασις αὕτη πραγματοποιηθῇ τὸ ταχύτερον μὲ σύμπραξιν ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν.

Γύρω από μιὰ Δεκαετηρίδα

Ἡ σημασία τοῦ Δελφικοῦ ἔργου.

Σε μερικές δημιουργίες στεκόμαστε μπρός τους σὰν κρινόμενοι, ὄχι σὰν κριταί. Εἶναι ἔργα θαυμαστά, ὑψωμένα πάνω ἀπὸ πλῆθος ἄλλων. Ἔργα ποὺ δημιουργοὺν ἐποχές. Ξεπετιοῦνται ἀπ' τὰ περασμένα καὶ γίνονται ἀπαρχὴ ἀναγεννήσεως. Κλείνουν μέσα τους καὶ ἀπλώνουν γύρω τους τὸ σπῆρο ποὺ γονιμοποιεῖ πολιτισμούς. Στὶς ὑψηλές αὐτὲς περιοχές μπορούμε ἀδίσταχτα νὰ τοποθετήσουμε καὶ τὸ Δελφικὸ ἔργο.

Ἐχει τίς ρίζες του βαθειὰ στὴν Ἑλληνικὴ γῆ, στὶς γνήσιες πηγές τοῦ ἐθνολογικοῦ μας κεφαλαίου, ἀπὸ τὴν ὁποία ὅμως σὲ διεθνεῖς ὀρίζοντες, γιατί φέρνει μαζί του κάποιο μήνυμα ἀπ' τὴν ἀσύγκριτη ἁρμονία τοῦ κλασικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπ' τὸ αἰώνιο αὐτὸ πνευματικὸ στοιχείο ποῦ γίνε παγκόσμιος «πιστεύω» καὶ ἡ πνοή του, ὅπου καὶ ἂν πέρασε μέσα ἀπ' τοὺς αἰῶνες, ἔπλασε ἐξαίσιες ἐποχές.

«Κατορθώσατε νὰ δώσετε ζωὴ στὴν ὠραιότητα τὴν κοιμισμένη στὰ βιβλία», γράφει ὁ Boulanger στὸν ποιητὴ Σικελιανό, στὸν ἐμπνευσμένο πρωτοεργάτη τοῦ Δελφικοῦ ἔργου, καὶ σὴν θαυμαστὴ γυναῖκα του, τὴν Εὐὰ Σικελιανοῦ, τὴν ἀπαράμιλλη ἐκτελέστρια.

«Βρήκατε τὸν τρόπο νὰ καταστή δυνατὴ ἡ ἀναγέννησις τῆς Τραγωδίας», προσθέτει ὁ μεγάλος δραματογράφος Λενορμάν, καὶ ὁ Μάριος Μενιέ, ὁ διάσημος ἑλληνοεὐρωπαϊκός, μετὰ ἀνὰ μίλι μιλᾷ γιὰ τοὺς Δελφούς, «κεντρὸ πάλι ἐμπνεύσεως καὶ ζωῆς, ὅπως ἄλλοτε».

Τὸ Δελφικὸ ἔργο, ποὺ τίς μέρες τοῦτες γιορτάζουμε μ' ἀγάπη τὰ δεκάχρονά του, χαρακτηρίστηκε ὡς «τὸ πνευματικώτερο γεγονός στὴν Ἑλλάδα ὕστερ' ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα». Ἡ διεθνὴς ὅμως ἀναγνώρισις, ὅσο καὶ ἂν ὑπῆρξε μεγάλη, δὲν εἶναι οὔτε τὸ κίνητρο, οὔτε ὁ σκοπὸς τῆς Δελφικῆς Ἰδέας. Ὁ Ἄγγελος καὶ ἡ Εὐὰ Σικελιανοῦ ἐργάστηκαν, ἐμόχθησαν, πόνεσαν ψυχικά καὶ θυσίαστηκαν ὕλικά μετὰ μοναδικὴ αὐταπάρνησις, ὄχι γιὰ τὸ χειροκρότημα μιᾶς σκηνοθετικῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ κάνουν σεβαστὴ τὴ νεώτερη Ἑλλάδα στὸ διεθνὲς πνευματικὸ στερέωμα, καὶ πρὸ παντὸς γιὰ νὰ δείξουν στὸ λαὸ μας, μετὰ τρόπο ζωντανὸ καὶ εὐληπτό, τοὺς ἔθνικούς μας θησαυρούς. Νὰ ξυπνήσουν τὴν περηφάνεια καὶ τὴν ἀγάπη του γιὰ κάθε Ἑλληνικὴ ὁμορφιά, φυσικὴ πηγὴ τοῦ μελλομένου πολιτισμοῦ μας. Νὰ τὸν τραβήξουν ἀπ' τὴν ἄγονη μίμησι ξένων καὶ ἀναφομοιωτῶν πολιτισμῶν. Εἶναι τὸ ἴδιο σάλπισμα τοῦ Δελφικοῦ Πινδάρου. «Γένοι οἷος ἐσσι μαθὼν καλὸς τις» πῶς παρὰ παισὶν αἰεὶ καλὸς. «Γίνε καλὸς μαθαίνοντας πραγματικὰ πούδες εἶσαι. Γιὰ τὰ παιδιά μονάχα πάντα εἶναι καλὴ ἡ μαίμου!» Βαδίζει πάνω στὰ ἴχνη τοῦ Ἑθνικοῦ μας μονοπατιοῦ, ποὺ τὸ χάραξε ἡ σεπτὴ μορφὴ ἐνὸς Σολωμοῦ, καὶ τὸ διεύρυνε ἡ ψυχικὴ

δύναμι ἐνὸς Παλαμᾶ καὶ λιγοστῶν ἀκόμα ἐκλεκτῶν. Ἡ Δελφικὴ προσπάθεια εἶναι ἕνας μόχθος νὰ πλατυνθῇ ἡ ἐθνικὴ ὁδὸς γιὰ νὰ περάσῃ ὅλος ὁ λαός, ὁ παραστρατημένος χρόνιος τῶρα σὲ ξενικούς δυσκολόβατους δρόμους, ποὺ διαστεῖρουν χωρὶς νὰ φτάνουν ποτὲ στὴν προκοπὴ.

Μεσ' στὶς ἅγιες μέρες τῶν Δελφικῶν μας γιορτῶν, σμιλεύτηκαν ἑλληνικὲς συνειδήσεις. «Εἶδαμε στοὺς Δελφούς, γράφει ὁ André Billy, ἕνα νεαρὸ ἔθνος νὰ ποτίζεται μετὰ ἀστικὲς δυνάμεις καὶ ἐλπίδες στὴν πηγὴ πάσης δόξης καὶ παντὸς κάλλους.»

Ἡ ἐκθεσις τῆς λαϊκῆς τέχνης, ὁργανωμένη ἀπ' τὸ σοφὸ νοῦ καὶ τὴ θερμὴ ψυχὴ τῆς Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη, μᾶς ἀπεκάλυψε συγκεντρωμένους τοὺς θησαυροὺς τῆς νησιώτικης, τῆς καμπήσιας καὶ τῆς βουνήσιας τέχνης μας, ὅπως τὴ δίνει ὁ ἄγνους λαὸς μετὰ τὴν ἐνστικτὴ ἑλληνόπρεπτη ἀπλότητά του. Ἐκεῖ εἶδαμε, καὶ οἱ ξένοι μαζί μετὰς, πὼς πολλὰ ἀξίζει τὸ κεντρίδι μας, τὸ δουλεμένο μας ἀσῆμι, τὸ σκαλισμένο ξύλο καὶ τὸ διαλεχτὸ ὑφαντὸ μας. «Καὶ μοναχὰ γιὰ τὸ λαϊκὸ σας θησαυρὸ, — μᾶς ἔλεγε μιὰ μέρα ὁ λιγόλογος καὶ λεπτὸς αἰσθητικὸς Βαντουαγιέ, — ἀξίζει νὰ ρχεται κανεὶς στὸ τόπο σας κάθε χρόνο.»

Οἱ λαϊκοὶ χοροὶ μας, δοσμένοι μ' ὅλη τὴν ἐλαφρότητα τῶν λιγερόκορων βουνήσιων, μᾶς ἀπεκαλύφθησαν στὸ Δελφικὸ πλαίσιο σὰν ἱερὸ ἀπομεινάρι ἀπ' τὴν λιτὴ ἁρμονία τῆς ἑλληνικῆς ὁρχήσεως.

Ἀπ' τίς ἄγνους φωνές τῶν χωρικῶν ἀκούσαμε τὸ λαϊκὸ τραγοῦδι ποὺ κρύβει τίς χαρὲς καὶ τοὺς καὶ μους τῆς φυλῆς μας, τίς ἡρωϊκὲς ἀξιοσύνες καὶ τὸ μοιρολόγι τῆς κοντινῆς σκλαβιάς μας. Ἀκούσαμε ἀκόμα τὸ θησαυρὸ τῆς μεσαιωνικῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς μας. Στὴν ὑποβλητικὴ τοῦ νυχτερινοῦ Δελφικοῦ τοπίου, χορωδία ἀπὸ καλογεροπαῖδια, φωτισμένη ἀχνὰ ἀπὸ λαμπάδες ἐκκλησίας, ἀπέδωσε τὴ μυστικὴ ἀρμονία τῶν Βυζαντινῶν ψαλμῶν.

Στὸ ἀρχαῖο στάδιο, ποὺ τὰ μάρμαρά του πέρνουν χρυσὲς ἀνταύγειες στὸ δυνατό φῶς τοῦ ἡλίου, εἶδαμε τοὺς λιοκαμένους εὐσταλεῖς νέους νὰ γυμνάζονται σὰ γνήσιοι Ἕλληνες, μ' ἀρετὴ τους τὸ μέτρο καὶ ἀμοιβὴ τῆς εὐγενικῆς τους ἀμιλλας τὸ χλωρὸ κλαδί τῆς ἐλιάς. Ὁ πολεμικὸς Πυρρίχιος χορὸς, μετὰ τὴ δημιουργικὴ ἔρευνα τοῦ κ. Βελουδίου καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονα κ. Κοντολέοντος, βρῆκε ξανά κατὰ τὴν ἀνδροπρεπὴ ὁμορφιά του. Καὶ τὸ ζωντάνεμα τῆς Μακεδονικῆς φάλαγγας θύμιζε ἐποχὲς ποὺ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα χάριζε πολιτισμὸ σὲ Δύση καὶ Ἀνατολή.

Στὶς ἴδιες Δελφικὲς Γιορτές εἶδαμε ἀκόμα καὶ κατὰ ἀπείρως πνευματικώτερο. Τὸ θέατρο, τὸ ξεπεσμένο στοὺς αἰῶνες μας στὸ ἐπίπεδο τῆς ψυχῆς

Φωτογραφία ἀπὸ τίς δοκιμὲς τοῦ Χοροῦ στὶς Δελφικὲς Γιορτές.

γίας καὶ τοῦ θεάματος, ξαναβρῆκε τὴ χαμένη ὑψηλὴ ἀτμόσφαιρά του καὶ τὴν πλατεῖα λαϊκὴ σημασία του. Χωρικοὶ ἀφώτιστοι ἀπὸ κάθε ἀχτίδα τέχνης, εἶδαν ἐκπληκτοὶ ὅτι τὸ θέατρο δὲν εἶναι τὸ ντροπιασμὲνο καφωδεῖο τῆς ἐπαρχιακῆς τους πρωτεύουσας, ἀλλὰ καὶ σεβαστὸ, γεμάτο ἡθικὸ δίδαγμα καὶ ἀγνὴ ὁμορφιά.

Ἡ ἱεροτελεστία τῆς Αἰσχυλικῆς τραγωδίας, τὸ κέντρο τῆς Δελφικῆς προσπάθειας, συγχώρεσε ἅπειρα στοιχεῖα γνησίου ἑλληνικὰ Λίγοι ἀντελήφθησαν τὸ τί συνετέλεσθη στὴν παράστασι ἐκείνη. Ὁ Εὐγένιος Ντ' Ὀρ, ὁ διάσημος Ἰσπανὸς καθηγητὴς, τὸ αἰσθάνθηκε βαθύτερα. «Οἱ δημιουργοὶ αὐτοῦ τοῦ θεάματος, γράφει, δὲ σκοποῦν νὰ δώσουν ἀναπαράστασι μόνον τῆς ἀρχαίας ἐκτελέσεως ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἦταν παρούσα. Ἡ ἀρχαία, ἡ βυζαντινὴ, ἡ σύγχρονη. Ἦταν ἕνα μάθημα τοῦ τί πρέπει νὰ γίνῃ μ' ὁλόκληρο τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, νὰ τοῦ ἀποδώσουμε δηλαδὴ ἐκ νέου τὴν ἔννοια τῆς αἰωνιότητος, τὴ δύναμι νὰ ἐξωραΐζῃ τὸ χρόνο.» Μὲ τίς παραστάσεις ἐκείνες πιστέψαμε πὼς κάποια θαυμαστὰ συντρίμματα ἀπ' τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ ἀπόμεναν σὴν φυλὴ μας. Κάτι σὰν καταστάλαγμα συντηρημένο ἀπ' τὴ γύρω φύσι μας καὶ κληρονομημένο μὲς ἀπ' τὰ στρώματα πολλῶν πολιτισμῶν στὸ λαὸ μας.

Ὁποῖος δὲ συγκινήθηκε γιὰ τὴν ἀποκάλυψι τῆς παραστάσεως, εἶπε ὁ ποιητὴς Γρουπάρης, ὁ ἀξίος

μεταφραστὴς τοῦ Αἰσχυλικοῦ λόγου, δὲν ἔχει δι-
καιώματα ἀνθρωπισμοῦ. «Πρόκειται περὶ θριάμβου»,
τηλεγραφοῦσε σὴ Γερμανία ὁ δόκτωρ Λαϊχόουζεν.
«Περὶ ἀποκαλύψεως ἀνυπερβλήτου» ὁ δόκτωρ Γκαϊ-
ουέντερεφερ. «Ὅ, τι ἔγινε στὸ ζήτημα τῶν χορικῶν τῆς
τραγωδίας, πρόβλημα ἀπροσπέραστο καὶ σὲ μεγαλο-
φυεῖς ἀκόμα σκηνοθέτες, εἶναι μοναδικὸ στὰ καλλι-
τεχνικά χρονικά τοῦ κόσμου. Ἡ ὁρχησις ἐφθασε
στὰ ὄρια τοῦ θείου, ἔγραφε ὁ Γαβριὴλ Μπουασύ.
Ἐκεῖνο ποὺ τόσο ψάχνοντας προσπαθοῦσαμε νὰ
βροῦμε, τὸ πραγματοποιήσατε.» «Σὰν ἄνθρωπος τοῦ
θεάτρου, εἶπε ὁ Λενορμάν, ἔνωσα μοναδικὴ συγκί-
νησι μὲς στὸ θαῦμα τοῦ χοροῦ.» «Παράστασις
γράφει ὁ Φράινκε, ποὺ ἀνήγειρε γιγάντιο ἔργο στὸ
ἱερὸ καὶ ἀθάνατο μέρος τῶν βωμῶν.»

Ἄς μοῦ συχωρεθῇ ἡ τόσο συχνὴ ἐπανάληψι ξέ-
νων γνωμῶν. Εἶναι γιὰ νὰ δειχθῇ πὺ χειροπιαστὰ,
ἴσως πὺ πειστικά, τὸ ὑψηλὸ βᾶθος ποὺ τοποθέτησε
ἡ παγκόσμια συνείδησις τὸ Δελφικὸ ἔργο, τὸ μαρ-
ζωμένο στὸν τόπο μας ἀπ' τὴν διχογνωμία καὶ ἀπ' τὴν
ἀκατανόησι.

Σκοτεινὸ καὶ ἀκαθόριστο τὸ χαρακτηρίζουν πολ-
λοί. Ἀπροετοίμαστοι νὰ συλλάβουν τὸ ἀπλὸ νόημα
κάτω ἀπ' τὴ συνθετικὴ φράσι ἐνὸς ποιητῆ ποὺ μοι

ραῖα ἐκφράζεται διαφορετικὰ βέβαια ἀπὸ ἕνα ρεπόρ-
τερ, σταματοῦν στὸ δύσκολο φραστικὸ τρόπο μὲ τὸν
ὁποῖο κυκλώνει τὴν ἰδέα τοῦ ὁ ποιητῆς Σικελιανός,
καὶ δὲ φροντίζουν νὰ νὰ πληροφορηθοῦν ὅτι κάτω
ἀπ' τὰ μεγαλόπνοια λόγια τοῦ δραματιστῆ καὶ τὸ συμ-
βολισμό τοῦ ποιητῆ, ὑπάρχουν ἰδέες καθαρές καὶ
ἔργα ποὺ ἀπεδείχθησαν μὲ πράξεις καὶ μεγάλα καὶ
ἐφαρμοσίμα καὶ χρήσιμα.

Μὰ καὶ ἄλλη κακοτυχία κατατρέχει τὸ Δελφικὸ
ἀριστούργημα. Μερικοὶ ὑπέρμαχοι, μὰ τέλεια ἀκατα-
τόπιστοι, καταπιάνονται νὰ ἐξηγήσουν τὴ Δελφικὴ
Ἰδέα στοὺς «ἀμήνους» καὶ θεωροῦν καθήκον τους
νὰ ξεσηκώσουν, μ' ὅλο τὸν πληκτικὸ τρόπο τῆς κακῆς
μιμήσεως, τὰ φραστικὰ δύσκολα καλούπια τοῦ ποιητῆ
Σικελιανοῦ. Ἀντὶ ὅμως γιὰ τὸ καθάριο χρυσάφι τῶν
Ἰδεῶν τοῦ ποιητῆ, τοποθετοῦν τίς δικές τους ἀερό-
φουσκες, καὶ στὴν ἀκατανόησι προστίθεται ἔτσι ἡ εἰ-
ρωνία. Πολλοὶ δύσκολα παρακολουθοῦν τὸν ποιητῆ
Σικελιανὸ στὴν ἀνάπτυξιν τῶν Ἰδεῶν του, μ' αὐθόρμητα
χειροκροτοῦν γεμάτοι ἐνθουσιασμό μόλις οἱ ἰδέες του
περάσουν στὴ θετικὴ ἐφαρμογὴ τῶν πράξεων.

Καὶ τώρα, σὰν ὑψιστὸ στεφάνωμα τοῦ Δελφικοῦ
ἔργου, τὸ ζεῦγος Σικελιανοῦ, ἀφοῦ θυσιάσας στὴν
Ἰδέα τὴ μεγάλη του περιουσία, ζητᾷ τὴν κρατικὴ ἐν-
σχυσιν γιὰ νὰ δημιουργήσῃ στοὺς Δελφοὺς, διεθνὲς
πνευματικὸ Κέντρο. Εἶναι τὸ ἐπίμαχο σημεῖο γύρω
ἀπ' τὸ Δελφικὸ ἔργο.

Ὡστόσο καὶ πάλι τὰ μεγαλοπρεπῆ ποιητικὰ λό-
για, ποὺ ξαφνίζουν στὸ πρῶτο τους ἀκουσμα, περι-
κλείουν μιὰν ἀπλή καὶ ἐμπνευσμένη Ἰδέα.

Ὁ ποιητῆς Σικελιανός, σὰ γνήσιος Ἕλληνας,
ἀνήκει στὴ μερίδα ἐκείνῃ τῶν σύγχρονων πνευματι-
κῶν ἀνθρώπων ποὺ πιστεύουν ὅτι τὸ ἑλληνικὸ πνεῦ-
μα, — ὅχι τὸ στενὰ ἀρχαῖο ἀλλὰ τὸ αἰώνιο, — τὸ γονι-
μώτατο αὐτὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνθρώπινου ἐκπολιτισμοῦ,
πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ. Νὰ ἐξουδετερώσῃ μὲ τὴν ἐπι-
βολὴ τῆς ἀκατάλυτης ἀξίας του τίς σπασμωδικὰς
ἐνέργειες τῆς σύγχρονης ἀνθρωπότητος, ποὺ γυρεῖ-
οντας ἐναγώνια μιὰ «Τάξι» ἱκανὴ νὰ ρυθμίσῃ τὸ με-
ταπολεμικὸ χάος, παραστρατεῖ σὲ θνησιγενὴ ἢ ἀνε-
φάρμοστα ἰδιαιτερότητες.

Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι, ὅπως αἰῶνες πρὶν τὸ ἑλλη-
νικὸ πνεῦμα ἔδωκε στίς μεσαιωνικὰς ζυμώσεις τὴν
ἀναγεννητικὴν κατεύθυνση, ἔτσι καὶ σήμερον μπορεῖ νὰ
ρυθμίσῃ, μὲ τὴ θεία πνευματικὴ ἰσορροπία του, τὴν
παραξάλῃ τῶν φιλοσοφικῶν, αἰσθητικῶν καὶ κοινω-
νικῶν συστημάτων, καὶ νὰ συγκεράσῃ τὸ ὑπερτροφικὸ
μηχανικὸ στοιχεῖο τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ.

Στὸ «Διεθνὲς Ἰνστιτοῦτο Πνευματικῆς Συνεργα-
σίας» συγκαταλέγονται πολλοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ἰδανι-
κοῦ αὐτοῦ. Ἐρρίφθη ἡ ἰδέα ἀπὸ τὸν Ἀγγελο Σικε-
λιανὸ τὰ συνέδρια τοῦ «Πνευματικοῦ Ἰνστιτοῦτου» νὰ
γίνονται στοὺς Δελφοὺς.

Καὶ γιὰ νὰ μιλήσουμε πρὸς περὶ, πρὸς πρακτικὰ,
ὅσο γίνεται πρὸς ἀπλᾶ, τὸ «Διεθνὲς Ἰνστιτοῦτο τῆς
Πνευματικῆς Συνεργασίας» δὲν εἶναι οὔτε «χίμαιρα»
οὔτε «οὐτοπία». Ὑφίσταται ἀπὸ χρόνια, στὰ μέλη
του συγκαταλέγει ὅ,τι ἐκλεκτὸ ἔχει ἡ σύγχρονη δια-
νόησι, καὶ τὰ συνέδριά του γίνονται τακτικὰ σὲ διά-
φορα Κράτη.

Τώρα τὸ ὅτι οἱ διανοούμενοι αὐτοὶ προτιμοῦν νὰ
συνέρχονται στοὺς Δελφοὺς, συμβολικὴ γι' αὐτοὺς
Ἔστιά ἡθικῆς υγείας καὶ ἀνώτερης πνευματικότη-
τος τὸ ὅτι πρόθυμα τόσα κράτη, ἀπὸ τὴν Ἰαπωνίαν
ὡς τὴ Σκανδιναυίαν, ζητοῦν νὰ χτίσουν μ' ἐξοδὰ τους
τὰ περίτετρα ποὺ θὰ στολίσουν τοὺς Δελφοὺς μας,
— θαρρῶ ὅτι καὶ τιμητικὸ εἶναι, καὶ συγχρόνως πηγὴ
ἐκπολιτισμοῦ καὶ πλουτισμοῦ μπορεῖ ν' ἀποβῇ γιὰ τὸν
τόπο μας.

Καὶ ἀντὶ νὰ φλυαροῦμε ἄπρεπα γιὰ μιὰ τιμὴ ποὺ
μᾶς γίνεται, θετικώτερο θάταν νὰ μελετηθῇ ἀπὸ ἐιδι-
κὲς ὑπηρεσίες τὸ πῶς μπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ ἡ ἴδρυσις
τοῦ πνευματικοῦ Κέντρου, καὶ ὁ προσφορώτερος συν-
δυασμὸς τῶν καλλιτεχνικῶν ἐπιδιώξεων καὶ τῆς του-
ριστικῆς ὁργανώσεως. Οἱ ὑπηρεσίες ἄλλωστε αὐτὲς
κατὰ πολὺ μπορεῖ νὰ βοηθηθοῦν ἀπὸ τὴν ἑτοιμὴ
ἐργασία ποὺ ἤδη ἔχει συντελεσθῇ μὲ μέθοδο καὶ
πρόγραμμα σαφέστατα καθορισμένο ὡς τίς τελευ-
ταῖες λεπτομέρειες. Ὡς ἐργασθούμε στὰ ἐπίπεδα τῆς
πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, καὶ ἂς ἀφίσουμε τὴ φροντίδα
σὲ τόσες μεγάλες πνευματικὲς κορυφές ποὺ ἀποτελοῦν
τὸ «Διεθνὲς Ἰνστιτοῦτο Πνευματικῆς Συνεργασίας» νὰ
ἀσχοληθοῦν μόνον οἱ γιὰ τὸ τί μποροῦν νὰ προ-
σφέρουν μὲ τὴ συνεργασία τους στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἄν ἡ Ἰδέα τοῦ πνευματικοῦ Κέντρου εἶναι βιώ-
σιμη, θὰ μᾶς τὸ δείξουν οἱ μελλοντικὲς πράξεις καὶ
ὅχι οἱ σημερινὲς ἄγονες συζητήσεις.

Ἡ ἔγκυρη γνώμη ἐνὸς φωτισμένου ἐργάτη τῆς
ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τοῦ κ. Ν. Πολίτη, εἶναι ὅτι «ἡ
Ἑλλὰς ἔχει ὑποχρέωσιν ἀπέναντι αὐτῆς τῆς ἰδίας νὰ
ἐξασφαλίσῃ τὸ Δελφικὸ ἔργο, καὶ ὅτι τὸ Κράτος
πρέπει νὰ προβῇ στὴ σχετικὴ προσπάθεια μὲ μέθοδο
καὶ ὑπομονή».

Ὁ Ραζῶ καὶ ἄλλοι ἀκόμα πιστεύουν «ὅτι οἱ καλ-
λιτεχνικὲς γιορτὲς ἀρκοῦν γιὰ τὴν ἀκτινοβολία τῶν
Δελφῶν, καὶ ὅτι ὁ Αἰσχύλος εἶναι ἤδη ἕνας μεγάλος
προορισμός».

Ἀντιθέτως, ὁ Εὐγένιος ντ' Ὄρς εἶπε ὅτι «ἂν θε-
λήσετε νὰ περιορίσετε τοὺς Δελφοὺς στὸ θέατρο καὶ
μόνο, ὅσοδήποτε καὶ ἂν ἐργασθῇτε πρὸς καλλιτε-
χνικὴ βελτίωσιν, ἡ προσπάθειά σας θὰ γίνῃ σύντομα
τουριστικὴ ἐκμετάλλευσιν. Οἱ Δελφοὶ ὅμως, θέλου-
με δὲ θέλου-με, θὰ ὑπερβῶν τὸ πλαίσιο τῶν αἰσθητικῶν
παραστάσεων».

Ζημιὰ δὲν ἔχει ἡ Ἑλλάδα νὰ ὑποστῇ ἔστω καὶ
ἂν ἀποτύχῃ ἡ ἰδέα στὴν ἐφαρμογὴ της. Γι' αὐτό,
«ὅταν στ' ἀλήθεια δὲν μπορούμε, τότε ἂς σταματή-
σουμε».

Καὶ ἂς μάθουν οἱ συστηματικοὶ ἀγωνταί, αὐτοὶ
ποὺ μὲ τὴ νεκρὴ καρδιὰ καὶ τὸ στενὸ τους νοῦ ἀνα-
κόπτουν πάντα κάθε μας ξεκίνημα γιὰ τὴν πρόοδο,
ἂς μάθουν ἀκόμα ὅσοι ἀνεξέλεγκτα ἀρνοῦνται κάθε
ἀξία στὸ Δελφικὸ ἔργο, ὅτι ὑπάρχουν γύρω ἀπ' αὐτὸ
πιστοὶ μαχηταί. Ὅτι στὴν ἀτμόσφαιρα τῶν Δελφι-
κῶν γιορτῶν δημιουργήθηκαν πνευματικοὶ ἐργάτες.
Συνειδήσεις ποὺ προτιμοῦν τὰ θαρραλέα γκρεμίσματα
τῶν Ἰκάρων ἀπ' τὸ τέλμα τοῦ φτηνοῦ ὕλισμου καὶ
τῆς ρουτίνας.

Καὶ ἂν ἀκόμα τίποτα ἀπ' ὅσα ἀναφέραμε δὲν εἶχε

κατορθῶσει τὸ θαυμαστὸ ζεῦγος τῶν Σικελιανῶν,
θᾶφτανε ὅτι ξύπνησαν σὲ τόσες νεανικὲς καρδιὰς τὸν
ἐνθουσιασμό γιὰ κάθε ἑλληνικὴ ὁμορφιά καὶ ὅτι
ἐπλάσαν ψυχὲς ποὺ αὐριο θὰ συνεχίσουν μ' ἀφο-
σίωση τὸ ἔργο τους, γιὰ τὴν πιστεύουσαν ἀκλόνητα ὅτι ἡ
Δελφικὴ Ἰδέα, εἴτε τὴν ἀντικρύσουμε σὰ θεματοφύ-
λακα τῶν ἐθνικῶν μας παραδόσεων, εἴτε σὰν πνευμα-
τικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσί μας, εἴτε ἀκόμα σὰ
τιμητικὴ διάκρισιν ποὺ μᾶς γίνεται ἀνάμεσα σὲ τό-
σους λαούς, εἶναι κάτι μεγάλο, ἀξιο γιὰ σεβασμὸ καὶ
γιὰ πλατεῖα ἀγάπη.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ

Ἀπὸ τὴν παράσταση τοῦ «Προμηθεὺς Δεσμώτης» στίς Δελφικὰς ἑορτὰς τοῦ 1927.
(Ὁ Βράχος, ὅπου βρίσκεται δεμένος ὁ Προμηθεὺς, εἶναι ἔργο τοῦ γλύπτη Κώστα Φώσκολου.)

Σύντομες Γνώμες.

Οι Δελφοί δεν είναι θέατρο, αλλά η έντολή του αιώνιου ελληνικού πνεύματος διά μέσου των αιώνων. Θα καταστήσω τους Δελφούς κέντρο πνευματικού ολοκλήρου της γης, αρκεί Σεις οι Έλληνες να με βοηθήσετε. Έλληνες, άνω σχώμεν τὰς καρδίας!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Από το λόγο του στις Δελφικές Έορτες του 1930

Ερώτησαν κάποτε τὸν Παλαμά, ποιὰ βιβλία πρέπει νὰ διαβάξῃ τὸ παιδί. «Έργα μεγάλων συγγραφέων» ἀπάντησε ἀδίσταχτα ὁ ποιητής. «Όσο πρώιμα κι' όσο δυσκολονόητα κι' ἂν εἶναι γιὰ τὸ παιδί, πάντα κατὰ ὑψηλὸ θὰ τοῦ μείνῃ.»

Κάτι παρόμοιο θ' ἀπαντήσω κ' ἐγὼ γιὰ τὶς Δελφικές Έορτές πού μ' ἐρωτᾶτε. Τὶς ἐκρίναμε ἄλλοτε ἔτσι ἢ ἄλλιώς; τὶς θελήσαμε διαφορετικές, ἢ πιὸ καλές. Μὰ ὅλ' αὐτὰ, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ γίνονται, νὰ ὑπάρχουν! Κανείς δὲν ἔχει φαντασθῇ, οὔτε —πιστεύω— εὐχρηστῇ τὴ σημερινή τους ὁφάνεια. Πρέπει νὰ συνεχισθοῦν! Ἐπιβάλλεται νὰσφαλισθοῦν. Όσο δυσκολονόητες, όσο πρώιμες, όσο—ἔστω—ἀνεδαφικές κι' ἂν ἦσαν, πάντα πέρασε μέσα ἀπὸ τὸν τόπο κατὰ ἀσυνήθιστο, κατὰ ἱερὸ, κατὰ ὑψηλὸ. Πρώτα, σ' ὅσους ἡμπόρεσαν νὰ τὶς παρακολουθήσουν ὡς θεατές· ἔπειτα καὶ σ' ὅσους τὶς εἶδαν στὸν κινηματογράφου· ἀκόμη καὶ στὶς φωτογραφίες· ἀκόμη καὶ στὶς ἐφημερίδες.

Ἀναζητοῦνται σκοποὶ καὶ συγκεκριμένοι, πρωτοβουλίες θετικές γιὰ τὴ βελτίωση καὶ τὴν ὁποιαδήποτε προσαρμογὴ ἢ ἀναπροσαρμογὴ τῶν Δελφικῶν Έορτῶν. Ἀψυχολόγητα πράγματα, οὐτοπίες. Τὸ πρῶτο καὶ κύριο, εἶναι νὰ ξαναρχίσουν· νὰ ξαναγίνουν—τοῦλάχιστον ὅπως ἔγιναν. Καὶ τότε—καὶ μόνο τότε, ἀπὸ τὴν ἐπανάληψιν καὶ τὴ συνέχεια—οἱ σκοποὶ καὶ οἱ προσαρμογές θὰ προκύβουν, θὰ μελετηθοῦν καὶ θὰ ὁριμασθῶν. Πιστεύω ὅτι ὀλίγα μεγάλα ἔργα θὰ εἶχαν συλληφθῇ ἀπ' ἀρχῆς σ' ὅλο τοῦτο μεγαλεῖο καὶ τὴν ἀκμή, κι' ὀλίγῃ θὰ τελείωσαν ἀκριβῶς ὅπως ἄρχισαν. Κ' ἴσα-ἴσα, ἐπικίνδυνον μοῦ φαίνεται νὰ δίδονται στὸν ἀρχικὸ πυρῆνα διαστάσεις πρῶτον μὲν ὑποχρεωτικές, δευτέρου δὲ τεράστιες. Κάθε τί, ἐμφυχο ἢ ἀνφυχο, ἔχει μέσα του τὴν ἔννοια τῆς τελειότητός του· καὶ κάποτε θὰ τὴ φθάσῃ. Ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τοῖς ἀφήσωμε κάποια ζωὴ φυσική,—θὰ ἡμποροῦσα νὰ πῶ φυσιολογική... Ἡ τελειότης πραγματοποιεῖται μὲ σταθμούς.

Ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι οἱ Δελφικές Έορτές πρέπει νὰ ἐπιχορηγηθοῦν ἀπὸ τὸ Κράτος; Καὶ νὰ καθιερωθοῦν καὶ νὰ ἐπιχορηγηθοῦν; Καὶ μάλιστα—ὅσον εἶναι γιὰ σήμερα δυνατό—μὲ τὸ ἴδιο μέτρο πού τὶς ἐπιχορηγήσεν ὁ Σικελιανός, ἀπαράδειγματίστα σπαταλώντας ὅλη του τὴν περιουσία;

Μὰ ὅλ' αὐτὰ, χωρὶς νὰ κηδεμονευθοῦν παρὰ—σκιωδῶς μόνον—ἀπὸ τὸ Κράτος. Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, διεκπεραιωμένη στὴ συνέχισή της, ἡμπορεῖ ἀκόμη νὰ στέκῃ σὰ νεφέλωμα. Μὰ θὰ ἦταν ἐγκλημα νὰ κατατήσῃ ἓνα Ἀρχαῖο. Τέτοια ἀξιοθρήνητη νύφεια θ' ἀπογοήτευε τὸν δημιουργὸ της πρώτα—πρώτα, καὶ θὰ τὴν ἀπογύνωνεν ἀπὸ κάθε προσορισμό.

Ἡ πραγματοποίησις τῆς Δελφικῆς Ἰδέας θὰ ἦταν ἀντάξιά της, ἂν, χωρὶς καμμιὰ ντροπή, αὐτοὶ οἱ πατριτικοὶ της προσορισμοὶ εἶχαν συναποφασισθῇ μαζί μὲ ὅλα τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα τοῦ Κόσμου.

Πρώτῃ ἐργασία ἐνὸς ἀρχικοῦ—ἐλάχιστου ἀλλὰ μόνιμου—Δελφικοῦ Κέντρου θὰ ἡμποροῦσε νὰ εἶναι ἡ διατύπωση μερικῶν ἐρωτημάτων καὶ ἡ ἀποστολὴ τους σ' ὅλες τὶς πνευματικὰς κορυφές, σ' ὅλες τὶς Ἀ-

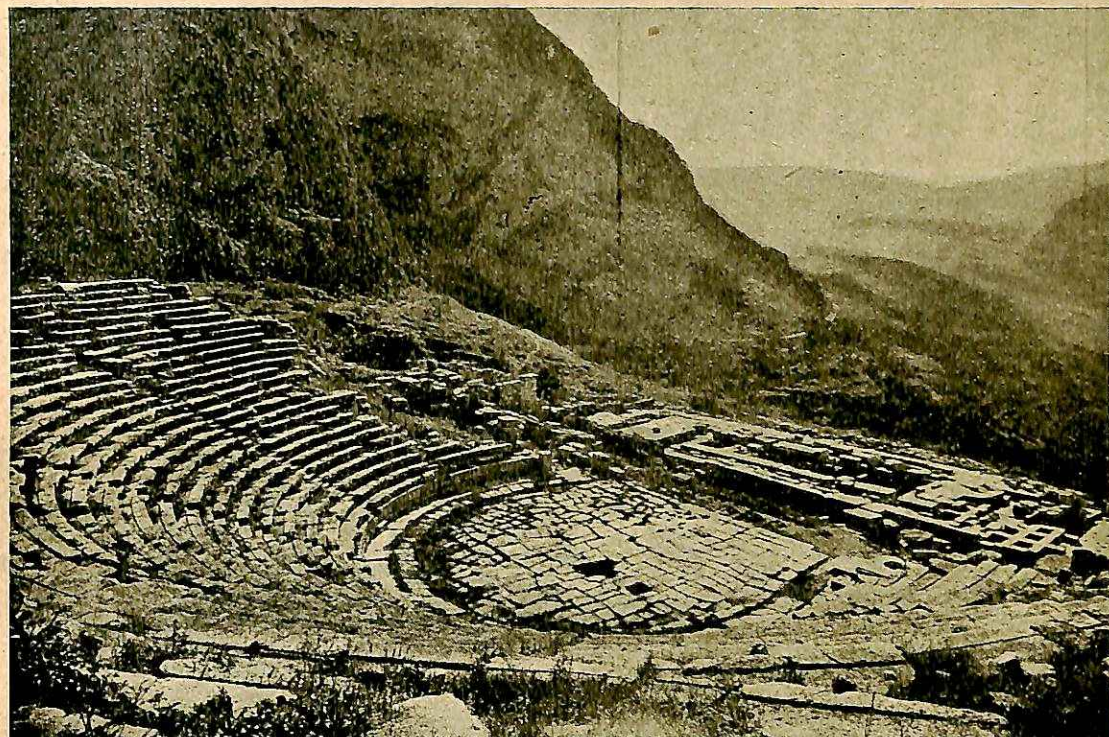
καδημίες, τὰ Πανεπιστήμια, τὰ Ἰνστιτούτα τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητος,—μὲ ἀρχή, πάντα, τὴν ἑλλάδα. Δεύτερη ἐργασία, ἡ σύντομη προπαρασκευὴ διανοῦς Δελφικοῦ Συνεδρίου, ὅπου νὰ κληθοῦν οἱ ἀριστεῖς τῶν ξένων διανοουμένων καὶ ν' ἀνακοινωθοῦν, νὰ συζητηθοῦν καὶ νὰ συστηματοποιηθοῦν οἱ ἀπαντήσεις των. Ἀς γίνων αὐτὰ τὰ δυό, καὶ δὲν χρειάζεται πιὰ ἄλλο τίποτε... Ὅλα θὰ ἔχουν βρῇ τὸ δρόμο τους—καὶ μόνον ἓνα; ἀμέτρητους, ἀναρίθμητους.

Ὅλ' αὐτὰ γράφονται, βέβαια, γιὰ τὸ οὐσιαστικὸ μέρος τῶν Δελφικῶν Έορτῶν, ἀφοῦ—ὅπως δὴποτε—τὸ ζήτημα δὲν προχωρεῖ, βλέπω, ἂν δὲν λυθοῦν αὐτὰ: οἱ ὄψεις, βασικές, ἀμφιβολίες. Ἀλλ' ὅσο γιὰ τὸ διακοσμητικὸν τοῦ μέρους, γιὰ τὴν ἐμφάνισή τους, γιὰ τὴν παγκόσμιαν ἀπήχησιν κ' ἐπιτυχία πού εἶχαν ὡς τώρα, ὑπάρχει ἀραγε λόγος νὰ προσθέσω κατὰ; Μὰ θὰ ἦταν ἀπίστευτο νὰ ἐγκαταλειφθοῦν καὶ νὰ λησμονηθοῦν Έορτές πού—διοργανωμένες κατὰ τὸν ἡγεμονικὸν τρόπο πού διοργανώθηκαν ἀπὸ δυὸ προσοικιστικὰ ἀληθινὰ ἐμπνευσμένους—κατὰ ὡς ἀνὰ προκαταβολὴν μικρογραφία τῆς περυσινῆς Βερολίνειας Ὀλυμπιάδος—ἔσθωσαν ἐπάνω στὴ μικρὴν Ἑλλάδα τὴν προσοχή, τὸν ἐνθουσιασμό, τὸν παλμὸν ὁλόκληρου τοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ βεβαίως, τὴν τεράστια ἐθνική, καλλιτεχνική καὶ τουριστική τους σημασία, τὴν ἀληθινὰ ἀνυπολόγιστη, μόνον κινημένης ἀπὸ πολὺ ταπεινὰ ἐλατήρια θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς ὅχι ν' ἀρνηθῇ, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ νὰ σχολιάσῃ.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΥΡΕΑΣ, μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, θὰ ἤθελε τοὺς Δελφοὺς μόνιμο κέντρον ἀναβιώσεως τοῦ Ἀρχαίου Δράματος, ὅπου, κατὰ ὁρισμένα χρονικά διαστήματα, νὰ δίνονται στὸ πρωτότυπον ἀρχαῖα ἔργα. Πιστεύει ὅτι ἡ καθιέρωσις τῶν Δελφικῶν Έορτῶν μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα θὰ ἦταν σπουδαιότατος ἐκπολιτιστικὸς παράγων γιὰ τὴ Νεώτερη Ἑλλάδα. Καὶ νομίζει ὅτι θὰ ἦταν καλὸ νὰ κατορθωθοῦν τρεῖς ἀναβιώσεις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, στοὺς τόπους ἀκριβῶς πού ἦταν στὴν ἀρχαιότητα περιλαμβανόμενα: Ἀναβίωσις τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στὴν Ὀλυμπία, ὅπου, μαζί βέβαια μὲ τὰ νεώτερα ἀγωνίσματα, νὰ διτηρεῖται κυρίως ἡ παράδοσις τοῦ ἀθλητισμοῦ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀναβίωσις τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος ἐδῶ στὰς Ἀθήνας, μὲ τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς Κέντρου Ἀκαδημικῶν Τέλος, ἀναβίωσις, στοὺς Δελφοὺς, τοῦ Ἀρχαίου Δράματος, καί, συγχρόνως, ἰδρυσιν ἐνὸς Κέντρου, μὲς Ἀνάτατς Ἀμφικτυονίας, ὅπου νὰ συγκεντρώνονται κάθε τόσο οἱ πνευματικὰς κορυφές τοῦ κόσμου καὶ ὅπου νὰ προάγονται τὰ αἰώνια ἐκεῖνα Ἰδανικά, πού πάντοτε ὑπῆρξαν ὁ ἡθικὸς θησαυρὸς τῆς σωφρονούσης Ἀνθρωπότητος.

Δὲν παίρνει, θαρρῶ, συζήτηση, πῶς οἱ Δελφικὲς γιορτές, ἂν ἐξακολουθήσουν νὰ γίνονται ὅπως πρωτογίνανε, θὰ ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ὅλη

πνευματικὴ ἑλληνικὴ ζωὴ, ἐπεὶ δὲ θὰ τῆς δύνουν κάποιοι ξεχωριστοὶ τόνοι, πού ἀδύνατο νὰ τότε βροῦμε σὲ ὁποιοδήποτε πνευματικὸ μας φανέρωμα. Καὶ δὲν ἔξω ἂν οἱ νεώτεροι Έλληνες, παρακολουθώντας ἀπὸ κοντὰ τὶς Δελφικὰς γιορτές, δὲν κατορθώσουν μὲ τὸν καιρὸ νὰ νιώσουν πραγματικὰ τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα. Ἄν μπορέσουν νὰ φτάσουν σ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ ἰκανότητα, τότε βέβαια θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ δημιουργήσουν καὶ τὸν καθαρὸ νεοελληνικὸ πολιτισμό, δηλαδή τὸν ἐθνικὸν τοῦς πολιτισμό. Κ' ἔτσι θὰ δειχθῇ τότε καθαρά κι' ἡ μεγάλη ἐθνικὴ σημασία τῶν Δελφικῶν γιορτῶν.

Όσο γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴν σημασίαν τους, βγαίνει μονάχο του τὸ συμπέρασμα, πῶς εἶναι κι' αὕτῃ μεγάλη. Χωρὶς νὰ ζητήσουμε νὰ ἐξετάσουμε καθέκαστα, μποροῦμε νὰ εἰποῦμε γενικά, πῶς μὲ τὶς Δελφικὰς γιορτές θ' ἀντικρύζουμε πραγματικὰ τὴ συνολικὴ ἁρμονία, πού ἔχει τόσο σημαντικὴ ἐπίδρασις στὴ διαμόρφωσις τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος.

Τὴν τουριστικὴν σημασίαν τους δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν τονίσω. Πετυχημένη διοργάνωσις τῶν Δελφικῶν γιορτῶν θὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα τὸν ἐρχομὸν στὴν Ἑλλάδα διαλεχτῶν ξένων, καθαρὸ ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος, πού μαζί μὲ τὴν ἀρχαία θὰ ἀγαποῦν καὶ τὴ νεώτερη Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ θὰ γνωρίζουν καὶ τὶς σημερινὲς φυσικὰς ὁμορφιὰς τῆς, τὰ ἡθικά προτερήματά της καὶ τὶς μεγάλες προσπάθειές της νὰ ζῇ μέσα στὴν περιοχὴ τῆς πολιτισμένης ζωῆς.

Ὑστερ, ἀπὸ τὸ τέτοιο ἀντίκρουμα τῶν Δελφικῶν γιορτῶν, ἐρχεται σὰν φυσικὸ καὶ λογικὸ πιά τὸ συμπέρασμα, πῶς πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ καθιερωθοῦν. Καὶ γιὰ νὰ μὴ φτάσῃ ἡ καθιέρωσις τους σὲ ἀποτυχία, πρέπει φυσικὰ νὰ ἐπιχορηγηθοῦν ἀπὸ τὸ Κράτος ὅσο τὸ δυνατόν πὺδ πλοῦσια, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται κι' ἀπὸ τὴν ὕλική μεριὰ ἡ ὑπαρξὴ τους.

Τώρα, ὅσο γιὰ τὴ μορφή πού πρέπει νὰ πάρουν

οἱ Δελφικὲς γιορτές, ἂν δηλαδή θὰ ἰδρυθῇ μόνιμος Δελφικὸς ὁργανισμὸς καὶ τί ἀκριβῶς θὰ κἀνῃ, νομίζω πῶς τὸ πιὸ σωστὸ εἶναι ν' ἀφεθῇ ἐλεύθερο στὴ δρασὴν τοῦ τοῦ ξενικοῦ Σικελιανοῦ, πού τὶς πρωτοδουλειὰς αὐτὸ δηλαδή νὰ τοὺς δώσῃ τὴ μορφή καὶ νὰ καθορίσῃ ποίους θὰ εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τους, ἐπεὶ δὲ αὐτὸ ἔχει καλύτερα ἀπὸ τὸν καθένα τί γυρεύει καὶ πῶς μπορεῖ νὰ φτάσῃ. Ὅταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ δοθῇ μὲ ἐπίγνωσιν στὶς Δελφικὰς γιορτές μιὰ ὁρισμένη μορφή, μὲ τὸν καιρὸν ὅλες οἱ δοκιμὲς κ' οἱ προσπάθειες θὰ κατασταλάξουν στὴ ζητούμενη ὁριστικὴ μορφή, πού θὰ ἔχῃ τὸ γνώρισμα τῆς τελειότητος. Στὴν ἀρχὴ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν πολλοὶ γνώμη. Γνώμη πρέπει νὰ ἔχουν μονάχα ἐκεῖνοι, πού τὶς πρωτοδοχάστηκαν τὶς γιορτές αὐτές καὶ τὶς πραγματοποιήσαν μὲ τόση ἐπιτυχία. Ταιριάζει νὰ εἰποῦμε κ' ἐδῶ τὸ ὁμηρικόν:

Εἰς ἀρχηγός, εἰς κοίρανος ἔστω.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Στὸν τόπο μας, μιὰ ἰδέα, ὅσο κι' ἂν ἀναγνωρισθῇ γενικά, ὅσο κι' ἂν ἐνθουσιασθῇ, δύσκολα μπορεῖ νὰ προδεύσῃ καὶ σαρκωθῇ, ἂν δὲ χρονίσῃ. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ δελφικὴ προσπάθεια, ὕστερ ἀπὸ δέκα χρόνια πού ἀναγνωρίστηκε κ' ἐνθουσίασε τοὺς διανοουμένους δι' ὅλους μας καὶ ξένους, βρίσκεται πάλι στὸ ἀλφα. Ἐκτός ἀπὸ τὶς σχετικὰς γιορτές, πού ὀφείλονται στὴν ἐπιμονὴ καὶ τὴν τολμηρὴ δράσιν τοῦ ξενικοῦ Σικελιανοῦ, τίποτα γενικώτερον καὶ οὐσιαστικώτερον δὲν ἔγινε. Καὶ ὅμως μποροῦσαν κάμποσα νὰ κατορθωθοῦν. Κατὰ τὴ γνώμην μου, ἔπρεπε στὴν ἀρχὴ νὰ καθιερωθῇ ἡ δελφικὴ γιορτὴ σὰν ἓνα ντόπιον, πανελλήνιον κάθε χρόνον πανηγύρι, πού νὰ συγκεράσῃ τὸ ἀρχαῖο ἰδανικὸ μὲ τὸ νεώτερον. Ὅποιοι θὰ πῆγαν ἐκεῖ, θὰ βλέπανε καὶ μιὰ διαλεχτὴ παρὰστασις ἀρχαίας τραγωδίας καὶ μερικὰ ἀρχαῖα ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα

που δὲ γίνονται στὸ Στάδιο τῆς Ἀθήνας, μὰ καὶ σύγχρονα θὰ βλέπανε ἑλληνικοὺς χοροὺς μὲ τραγούδια καὶ ὄργανα λαϊκὰ ἢ καμιά ἀναπαράσταση μεσαιωνικῶν δραμάτων καὶ μυστηρίων. Θὰ μπορούσε ἀκόμα νὰ γεννηθῇ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ μιά ἐκθεσὶ λαϊκῆς τέχνης ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πῶς κατὰλληλὴ ἐποχὴ εἶναι τὸ Πάσχα, πὺ συνδυάζεται μὲ τὴ θαυμαστὴ ἑλληνικὴ ἀνοιξή. Αὐτὲς οἱ πανελλήνιες καθ' αὐτὸ γιορτές μπορούσαν νὰ τραβήξουν τὴν προσοχὴ ξένων περιοηγῶν. Στους Δελφούς θὰ μπορούσαν νὰ γίνονται καὶ τὰ διάφορα συνέδρια μὲ βαλκανικὰ ἢ ἄλλα γενικώτερα θέματα. Ἐστὶ μὲ φαίνεται πρὸς ν' ἀρχίσῃ ἡ δελφικὴ προσπάθεια μ' ἔδαφος ἀνάπτυξης καὶ προκοπῆς. Ζητώντας τὰ πολὺ μεγάλη, χάνουμε καιρὸ, καὶ μιά ἰδέα, ὅσο καλὴ καὶ ἂν εἶναι, ἂν δὲν πραγματοποιηθῇ, μπορεῖ μὲ τὸν καιρὸ νὰ ξεχαστῇ ἢ νὰ ξεθωριάσῃ.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ὅποιος δὲν συνεκινήθη διὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην, δὲν ἔχει δικαιώματα ἀνθρωπισμοῦ.

Ι. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Θεωρῶ τὸ Δελφικὸ Ἔργο ἀληθινὸ κεφάλαιο γιὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ πιστεύω ὅτι ἡ σημασία του, ἀπὸ γενικώτερην ἐκπολιτιστικὴν ἄποψιν, εἶναι ἐξαιρετικὴ. Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς ἔδωσαν ἤδη τρανὰ ἀποτελέσματα, καὶ θ' ἀποδοῦν σπουδαιότατος συντελεστὴς τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου. Κάθε νέα βραδύτης στὴν ἐνίσχυση καὶ τὴν ἐπανάληψή τους εἶναι γιὰ τὴν Ἑλλάδα ζημία οὐσιαστικὴ. Ἡ ἀντίληψή μας γιὰ τὸ Θέατρο, γιὰ τὸ Ἀρχαῖο Δράμα, ἢ αἰσθητικὴ μας, ἢ ὅλη μας ψυχικὴ καλλιέργεια προήχθη μὲ τὶς ἐορτὲς αὐτές. Χάρη σ' αὐτὲς, ἀκόμη, οἱ ξένοι μᾶς γνώρισαν καλύτερα καὶ μᾶς ἐξετίμησαν, καὶ εἶναι πιά προφανὲς καὶ ὁ ἐθνικὸς σκοπὸς τῆς καθιερώσεώς τους. Συγκέντρωσαν στὸν τόπο μας ἐπιφανεῖς διανοούμενους ἀπ' ὅλο τὸν κόσμον, πὺν μπόρεσαν ἔτσι νὰ θαυμάσουν καὶ τὴ σύγχρονον Ἑλλάδα μέσα στὸ πλαίσιο μιᾶς κλασσικῆς ἀναβιώσεως. Νομίζω μάλιστα ὅτι θάπρεπε νὰ ὑπολογισθῇ σοβαρὰ καὶ ἡ κάπως πεζότερη πλευρὰ τοῦ ζητήματος: ἡ τεραστία τουριστικὴ ὠφέλεια πὺν μπορεῖ νὰ προκύψῃ. Γι' αὐτὸ, πιστεύω πὺς οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἐπαναληφθοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ καθιερωθοῦν σὰν ἓνα εἶδος festival πὺν θὰ ξαναγίνεται κατὰ ὁρισμένα χρονικὰ διαστήματα. Ἐδῶ μόνον θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω ὅτι τὰ χρονικὰ αὐτὰ διαστήματα θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν εἶναι πολὺ σύντομα. Κάθε τρία χρόνια νομίζω πὺς θὰ ἦταν καλύτερα, ὥστε ὄχι μόνον νὰ κρατῇ κάθε Ἑορτὴ τὴ δροσιά της, ἀλλὰ καὶ ν' ἀφήνεται καιρὸς, ἐν τῷ μεταξύ, γιὰ τὴν ὁργάνωση καὶ ἄλλων πνευματικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ παραγωγικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ τόπου μας. Φυσικὰ, τὸ Κράτος θὰ πρέπει νὰ βοηθήσῃ γενναῖα τὸ Δελφικὸ Ἔργο. Μόνον ἓνας ἐπίσημος σοβαρὸς κρατικὸς ὁργανισμὸς, ἐπιχορηγημένος ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ περιλαμβανόν ὁρισμένους εἰδικούς, θὰ μπορούσε νὰ ὁργανώσῃ τὸ ἔργο. Ἀς γίνῃ μιά τέτοια προσπάθεια! Ἐστὶ θὰ μπορούσε ἴσως νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο μας καὶ ἡ Εὐὰ Σικελιανοῦ, πὺν ὑπῆρξε ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ἰδέας καὶ ὁ μοχλὸς τῆς ὅλης αὐτῆς ὑποθέσεως, καὶ πὺν θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πλήρη ἐπιτυχία καὶ θὰ διασώσῃ τὸ ἔργο της.

Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο, ἂν οἱ Δελφοὶ θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν Ἀνώτατο Πνευματικὸ Κέντρο, τὶ νὰ σὰς πῶ; Βέβαια, αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ ἰδεώδες. Φοβούμαι ὅμως ὅτι εἶναι ἀκόμη πολὺ νωρὶς γιὰ κάτι τέτοιο. Χίλιοι λόγοι, συγκοινωνίας, ξενοδοχειακῆς ἐπαρ-

κειας, ὁργάνωσης τῆς ζωῆς καὶ ἄλλων ἐν γένει παραγόντων, συμβουλευόντων, πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον, τὴν ἀνάβωλὴ μιᾶς τέτοιας ἐπιδιώξεως. Στὴν Εὐρώπῃ ἔχουν ἤδη δημιουργηθῇ ἄλλα εἰδικὰ τέτοια κέντρα, καὶ μάλιστα τώρα τελευταῖα, — κέντρα μὲ πλεονεκτήματα ἀγνωστα καὶ ἀνέφικτα ἀκόμα σὲ μᾶς, πὺν δὲν πρέπει γιὰ τὴν ὥρα νὰ τὰ σκεπτόμαστε καὶ νὰ διακινδυνεύουμε καὶ τὸ ἄλλο μὲς ἔργο.

Ἀς ὁργανωθοῦν πρῶτα, μὲ ὅλη τὴ στοργή, καὶ μὲ τὴν πείρα πὺν ἄφησαν, οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς. Ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τους θὰ προκύψουν πολλά. Κι' ἔτσι, σιγά - σιγά, θὰ ὀρμιάσουν καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἐκείνες προϋποθέσεις πὺν θὰ ἐπέτρεπαν, μὲ τὸν καιρὸ, τὴν ἴδρση τοῦ Δελφικοῦ Κέντρου πὺν ὀνειρεύεται ὁ ποιητὴς Σικελιανός.

Ἡ Διεύθυνση τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, φροντίζοντας νὰ δώσῃ στοὺς σπουδαστάς της καὶ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους καλλιτέχνες βαθύτερη καὶ ἑλληνικώτερη αἰσθητικὴ μόρφωση, ἴδρσε στοὺς Δελφούς ἓνα παρόρημά της γιὰ ἐλεύθερες δημιουργικὲς σπουδές, τόσο ἐξαιτίας τοῦ ἐξαιρετικῶν χαρακτηριστῶν τῆς ἐκεί φύσεως, πλουσιώτατης σὲ ζωγραφικὰ θέματα, ὅσο καὶ ἐξαιτίας τοῦ μοναδικοῦ πλοῦτος τοῦ Μουσείου τους. Προβλέποντας μάλιστα μὲ βεβαιότητα τὴν καθιέρωση τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν, ἐπρόνοιησε νὰ ρυθμίσῃ τὸ κτίριο σὲ τρόπο πὺν νὰ μπορῇ νὰ προσφέρῃ εἰδικές αἰθουσες γιὰ καλλιτεχνικὲς ἐκθέσεις ἢ καὶ ἄλλες πνευματικὲς συγκεντρώσεις πὺν θὰ μπορούσαν νὰ ὁργανωθοῦν κατὰ τὸ διάστημα τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν, — ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ ἄλλα οἰκοδομήματα πὺν ἀσφαλῶς θὰ πρέπῃ νὰ ἴδρυνθοῦν καὶ πὺν θὰ ἀνέχουν ἀποκλειστικὰ στὴ Δελφικὴν Ὀργάνωση.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Διευθυντὴς τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν
Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἡ σημασία τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν μπορεῖ νὰ εἶναι πολλαπλὴ: ἐθνικὴ, πνευματικὴ, καλλιτεχνικὴ, τουριστικὴ. Ἄν τοὺς ἔλειπε μιὰ τέτοια ἀκτινοβολία καὶ ἔμεναν στὸ ἐπίπεδο ἀρχαιοπρεπῶν παραστάσεων, δὲ θὰ ἄξιζε, ἴσως, νὰ ἐπαναληφθοῦν.

Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς θάπρεπε νὰ καθιερωθοῦν. Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως αὐτό, εἶναι ἀπαραίτητὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσή τους ἀπὸ τὸ κράτος. Ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐνισχυθοῦν ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐπαναληφθοῦν, — χωρὶς μεγάλη δαπάνη.

Γιὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν, πὺν εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς «νέας θεωρίας» γιὰ τὴ ζωὴ, ὅπως κηρύττει ὁ κ. Ἀγγελος Σικελιανός καὶ πραγματοποιεῖ ἢ κ. Εὐὰ Σικελιανοῦ, χρειάζονται λίγα χρήματα καὶ πολλὰ ἡθικὰ στοιχεῖα: Πρόσωπα πὺν νὰ ταυρίζουν μεταξὺ τους, νὰ συνεννοοῦνται, νὰ μπορούν νὰ ἐργασθοῦν μεθοδικὰ καὶ μὲ ἡρεμία καὶ φλόγα. Ἀπαραιτῶν ὅμως εἶναι ὄχι μόνον νὰ ἔχουν ἐννοήσῃ τὴ νέα αὐτὴ θεωρία, νὰ τὴ βρίσκουν λογικὴ καὶ σὰν ἀπαίτηση τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ μπορούν νὰ τὴ συμπληρώσουν καὶ νὰ τὴν πραγματοποιήσουν. Ἀπὸ τὴ θεωρία ὡς τὴν πράξιν ὑπάρχει συνήθως μεγάλη ἀπόσταση. Ἐπίσης, πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι στὴ θεωρία ὑπάρχουν σημεία ὅπου ἡ σκέψιν κυμαίνεται ἀπροσδιόριστῃ ἢ ἀδιαφανῇ, νὰ βοηθήσουν τὸν ποιητὴ ὥστε ὁ ὀρίζων του ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαραίτητὴ ὁρατότητα. Ἐστὶ ἐννοῶ τὰ πρόσωπα πὺν θ' ἀποτελοῦσαν τὸ Δελφικὸν Ὀργανισμό. Καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἐκλεγοῦν μεταξὺ ἐκείνων πὺν ἔχουν τὴ μεγάλη πείρα τῆς ἐφαρμογῆς.

Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς θὰ ὠφελήσουν καὶ θὰ ἐπιδράσουν μόνον ἂν γίνονται τακτικὰ καὶ μὲ τρόπο πὺν

νὰ μπορῇ νὰ τὶς παρακολουθῇ πολὺς κόσμος, — ὁ λαός. Παράλληλα μ' αὐτὲς, θὰ συσ/ετίζεται ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ὁλοκληρώση τῆς Δελφικῆς Ἰδέας, πὺν ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχή: νὰ ξαναγίνουν οἱ Δελφοὶ Πνευματικὸ Κέντρο. Δύσκολα πράγματα. Μὰ πρέπει νὰ πιστέψῃ κανεὶς σ' αὐτά, νὰ φανατίσῃ καὶ πολλοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν μιὰ μέρα...

ΕΙΡΗΝΗ ἢ ΑΘΗΝΑΙΑ

Ἡ ἐπιτυχία ἦτο πλήρης. Ὁ χορὸς ἀμίμητος. Συνεκινήθη μεχρὶ δακρύων.

ΑΡ. ΖΑΧΟΣ

Εἶπα καὶ ἄλλες φορὲς τὴ μεγάλη μου ἐκτίμηση γιὰ τὴ δελφικὴ προσπάθεια τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Νομίζω πὺς θὰ εἶταν εὐτύχημα ἂν μπορούσε ἡ προσπάθεια αὐτὴ νὰ λάβῃ μιὰ μορφή σταθερὴ, νὰ γίνῃ δηλαδὴ ἓνας μόνιμος ὁργανισμὸς πὺν νὰ δίνει ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ (τὸ ἰδανικὸ θὰ εἶταν κάθε χρόνον) αὐθεντικὰ, ἐρμηνεῖες τοῦ ἀρχαίου θεάτρου στοὺς Δελφούς. Θὰ γινόταν ἔτσι οἱ Δελφοὶ ἓνα διεθνὲς κέντρο καλλιτεχνικῆς ζωῆς, πὺν θὰ μπορούσε προσέτι νὰ συγκεντρώνει πλείστες ἄλλες νεοελληνικὲς καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις (μουσικὴ, χειροτεχνία, πλαστικὲς τέχνες). Ἐστὶ φαντάζομαι τὴν πραγματοποίησιν τῆς «δελφικῆς ἰδέας», δηλαδὴ *ρεαλιστικά*. Ἀπὸ τὴν ἄποψιν αὐτὴ νομίζω ὅτι τὸ κέρδος θὰ εἶταν μεγάλο καὶ γιὰ τὸ καλλιτεχνικὸ κῆρος τῆς Ἑλλάδας στὸ ἑξωτερικόν, καὶ γιὰ τὴν ἑσωτερικὴν καλλιτεχνικὴν μας πρόοδο, καὶ γιὰ τὸν τουρισμό πὺν εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνα σπουδαῖο ζήτημα. Ἀλλὰ ἀφοῦ μιλοῦμε ρεαλιστικά, πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ὅλ' αὐτὰ δὲν μπορούν νὰ γίνουν χωρὶς μιὰ μόνιμη καὶ σοβαρὴ ἐπιχορήγηση τοῦ Κράτους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ

Ἡ συνολικὴ ἐπιτυχία ἦτο ἀνέλπιστος. Ἐδῶσε ἔντονη αἰσθητικὴ ἱκανοποίησιν. Ἡ παράσταση ἦταν ἀσυγκρίτως ἀνώτερη τῶν Συρακουσῶν. Δὲν ἦταν ἀναπαράσταση, ἀλλὰ ἀναδημιουργία.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Εἶχα καὶ ἐγὼ τὴν καλὴ τύχη νὰ παρευρεθῶ στὶς δευτέρες Δελφικὲς ἐορτὲς, καὶ διατηρῶ πάντα ἀνεξάλειπτη τὴν ἀμνησίαν ἀπὸ τὴ χορογραφία τῆς κυρίας Εὐᾶς Σικελιανοῦ στὶς Ἰκέτιδες τοῦ Αἰσχύλου. Πιστεύω, ἔξ ἄλλου, πὺς τὸ Δελφικὸ τοπίο ἀσκέι μεγάλη ὑπόβλησιν, καὶ πὺς μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ μπορούμε νὰ αἰσθανθοῦμε καλύτερα καὶ ἀληθέστερα μιὰ ἀρχαία τραγωδία. Ὅσο γιὰ τὴν τουριστικὴ ἄποψιν τοῦ ζητήματος, ὁμολογῶ πὺς δὲν τὴν ἔχω μελετήσει. Φαντάζομαι ὅμως πὺς δὲν εἶναι ἀνυπερβλήτες οἱ σχετικὲς δυσκολίες.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ζαλισμένοι ἀπ' τὸν ἀναρμόνιον καὶ ἄμουσον ρυθμὸ τοῦ ἔλεεινοῦ μας καιροῦ, δὲν προσέξαμε ἀρκετὰ δὲν προσέξαμε καθόλου στὴν πράξιν αὐτὴ τὴν ἐθνικὴν τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ. δὲν νοιώσαμε ἀκόμη, πὺς στὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνισμοῦ μετονημένη ἡ πράξιν αὐτὴ βρίσκεται ἰσάξια στὰ πῶς μεγάλα γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Γ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΟΣ

Ὁ κ. Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, Διευθυντὴς τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, μᾶς ἀπαντᾷ ὅτι δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἔχη γνώμην γιὰ τὸ γενικώτερον καὶ τὸ βαθύτερον νόημα τῆς Δελφικῆς Ἰδέας. Δὲ βρῆκε ποτὲ τὸ καιρὸ νὰ τὴ μελετήσῃ, — πάντως πιστεύει ὅτι οἱ παραστάσεις τῶν ἀρχαίων δραμάτων πὺν δόθηκαν στοὺς Δελφούς ἀπὸ τὸ ζεύγος Σικελιανοῦ ἦταν σπουδαιότατο πνευματικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ γεγονός γιὰ τὸν τόπο μας, καὶ εὖχε-

ται νὰ καθιερωθοῦν, γιὰτὶ θὰ συντελέσουν ἀσφαλῶς στὴν πνευματικὴ καὶ αἰσθητικὴ μας καλλιέργεια.

Ὁ κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ, Διευθυντὴς τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, μᾶς ἐκφράζει τὴ λύπη του πὺν δὲ μπόρ-σε νὰ παραστῇ στὶς Δελφικὲς Ἑορτὲς. Ἀπ' ὅτι ὅμως ἐδιάβασε, πιστεύει ὅτι ὑπῆρξαν θαυμαστὴ ἀναβίωση τοῦ ἀρχαίου δράματος, καὶ εὖχεται νὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια ὥστε νὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ νὰ καθιερωθοῦν.

Γιὰ μένα εἶναι σήμερὰ ἀλήθεια ἀναμφισβήτητὴ πὺς ἡ παρόρησιν πὺν ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Σικελιανόν καὶ τὸ ἔργο του, καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν ἰδέαν του γιὰ μιὰ Δελφικὴ ὁργάνωση — ὅπου τὸ ὄνομα δὲν ἔχει παρὰ συμβολικὴ σημασία, καὶ συνδέεται μὲ τοὺς Δελφούς γιὰτὶ ὁ Σικελιανὸς τοὺς διάλεξε σὰ χειροπιαστὸ καὶ νοητὸ σημάδι τῆς προσπάθειάς του, — πὺς μ' ἓνα λόγο ἡ Δελφικὴ κίνησιν εἶναι τὸ μόνον δαῖγμα πνευματικῆς ἀτόφους ζωντανίας στὸν τόπο μας, τὸ μόνον πὺν μπορεῖ νὰ μᾶς βγάλῃ καὶ ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ δῆθεν συγχρονισμένη μαῖμουδιστικὴ «παρακολούθησιν» τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀπτικῆς Εὐρώπης — σὰ νὰ μὴν εἶχε καὶ αὐτὸς ὀφείας στὴν ἱστορία καὶ στὴ φυλετικὴ παράδοσιν τῶν λαῶν της, πὺν χώρια τους εἶναι ἓνα ξεροκλάδι — καὶ ἀπὸ τὴν ἀπραγμὰ μακαριότητα γιὰ τὰ ντόπια μας καὶ γιὰ τὴν ἀνεπίγνωστα ἀποστηθισμένη μεγαλοπρέπεια τῶν «εὐκλεῶν ἡμῶν προγόνων». Ὁ Σικελιανός, νομίζω, εἶναι ὁ μόνος ἀτόφους πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἑλλάδας, καὶ ἂν ἦταν ὁποῦδήποτε ἄλλου, θὰ εἶχε κιόλας ἀπήχησιν μεγαλύτερη ἀπὸ ἐνέρες διεθνικὲς προσωπικότητες, σὰν τὸν Keyserling, τὸν Valery ἢ τὸν Spengler, γιὰτὶ στέκεται σὲ ἐπίπεδο καθολικώτερον ἀπ' αὐτοὺς, καὶ γιὰτὶ ἡ οὐσιαστικὴ ἀκτινοβολία καὶ συνθετικὴ τοῦ πνεύματός του εἶναι μεγαλύτερη.

Αὐτὰ γιὰ τὸν πυρῆνα καὶ τὸ κύριο σημεῖο τῆς προσπάθειας. Κατὰ τὴ γνώμην μου, πῆρε τοῖτῃ ἔξ ἀρχῆς στραβὴ κατεύθυνσιν. Γιὰ λόγους πὺν δὲν κατορθῶν νὰ ἐξηγήσω, ὁ τρομερὸς μαγνήτης πὺν ἀποτελεῖ ἡ πνευματικὴ προσωπικότητα τοῦ Σικελιανοῦ, δὲν ἐτράβηξε, ὅπως θὰ περιμέναμε κανεὶς, τὰ ὁμοῖα του μέντελλα, καθὼς εἶχε κάποτε εἰπεῖ στὴν ἰδίαν τὴν Εὐὰ Σικελιανοῦ. Ἡ τάσιν του πρὸς τὴν ὁργανικὴ ἀνασύνδεσιν μὲ τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα μέσα ἀπὸ τὶς ὑποσυνείδητες ρίζες πὺν πιστεύει αὐτὸς πὺς βρίσκονται σ' ἐπικοινωνία μαζί του καὶ μέσα στὸ λαὸ μας, καὶ μέσα σὲ κάθε ποιητικὴ ἀνώτερον ἀνθρώπο, παρεξηγήθηκε ὡς προσπάθεια «ἐπαναφορᾶς» τοῦ ἀρχαίου κάλλους κλπ., πράγμα πὺν εἶναι ὁλωσδιόλου ἀντίθετο καὶ ἀνεδαφικόν. Κ' ἔτσι βρίσκονται νὰ εἶναι ἐνθερμότεροι ὑποστηρικτὲς τοῦ ἐκείνου οἱ φίλοι, στοὺς ὁποίους ὁ Μαρκεῖς θάδινε τὴ στερεότυπη ἀπάντησίν του, ἀφοῦ τοῦ ἀφῆνε πρῶτα νὰ μιλήσουν κάμποσιν ὥρα: «Οὐί, οὐί mais tu ne comprends rien». Κ' ἔτσι εἶδ' ἡμε νὰ ὀνομάζῃ ἡ Ἀκαδημία τοὺς Σικελιανούς «Φοιβόληπτον ζεῖγος», καὶ νὰ περιφροῦν τὸν Ἀγγέλο ἀπὸ πτόν ζεῖγος, καὶ νὰ ἐπιδιορίζουν τὸν Ἀγγέλο ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό ἐπάνω σὲ μιὰν ἀρχαίαν ἀσπίδα. Καὶ οἱ γιορτὲς παρεξηγήθηκαν ὡς ἀναβίωση τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἢ ἀγώνων. Δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω ἐδῶ πλατεῖα γιὰ τὴ σημασία πὺν εἶχαν οἱ γιορτὲς, πάντως τὸ νόημά τους τὸ ἐξηγοῦμε ἐνάντια πρὸς τὸ Σικελιανόν ἂν τὸ πάρουμε κυρίως γιὰ αἰσθητικὸ ἢ ἱστορικόν.

Θὰ ἤθελα λοιπὸν νὰ προστατευτεῖ ἡ Δελφικὴ προσπάθεια πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τοὺς φίλους της. Τὸ ξέρω πὺς εἶναι πολὺ ἀκατάλληλη ἡ στιγμή νὰ εἰπωθεῖ κάτι τέτοιο, ἀφοῦ φαίνεται σὰ νὰ κρέμεται τώρα-δὰ τὸ ἔργο στὴν κρίσιν στιγμῆς τῆς ζυγαρίας, ἀλλὰ

πρῶτο δὲ με πολυπρὸσέχουν ἔμένα σ' ὅτι, λέω, καὶ δεύτερο εἶμαι ἀπὸ τοὺς φανατικούς ἐκείνους ποὺ πιστεύουν ὅτι καλύτερο εἶναι νὰ μὴ γίνῃ τίποτα, παρὰ νὰ ἐκφυλιστεῖ ἕνα πνευματικὸ στοιχεῖο. Καὶ γὰ νὰ προστατευτεῖ, πρέπει οἱ ἴδιοι οἱ Σικελιανοὶ νάχουν τὴν ἀπόλυτη, δικτατορικὴ καὶ ἀσυστήτη ἐπικυριαρχία, χωρὶς ἔλεγχου, χωρὶς συμβούλια, χωρὶς ἐπιτροπὲς κυριῶν, χωρὶς τίποτα. Γιατὶ ὅσο καὶ ἂν ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία τοὺς τοὺς παρασύρει κάποτε σὲ ἀνεδαφικὰς ἐκτιμήσεις τῶν προσώπων γύρω τοὺς, ὁμοῦ, καὶ πνευματικὰ τοὺς κριτήρια εἶναι ἀπόλυτα καθαρὰ καὶ τὸ ἐνστικτὸ τοὺς ἔχει τὴ σαφήνεια ἀστρονομικοῦ ὄργανου, ὥστε ὅ,τι καὶ ἂν κάνουν, εἶναι βέβαιος κατὰς πῶς θὰ γυρίσουν στὸ σοιστὸ, ἀλλὰ ἀπορβλητὸ ἀπὸ πρὶν γιὰ τὰ κοινὰ μάτια, δρόμο. Καὶ μὲ τοῦτα ἅπαντῶ καὶ στὸ ἐρώτημα ἂν θεωρῶ ἀπαράξιτον νὰ ἐπιχορηγηθοῦν οἱ γιορτὲς ἀπὸ τὸ Κράτος. Θὰ ἔπρεπε, ἂν. Ἀν ἄρνοι· μὰς πῶς τὸ σημερινὸ Κράτος, ὡς ἀκομμάτιστο, εἶναι δικαιότερο ἀπὸ τὰ προηγούμενα, καὶ δὲ θὰ ζητήσει νὰ ἐκμεταλλεῖται τὴ φασαρία ποὺ ἀναγκαστικά θὰ γίνῃ γύρω ἀπὸ τὶς γιορτὲς νὰ τοινεύουν καὶ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς. Ἀλλὰ εἶναι μέσα στὴν οὐσίᾳ κάθε κράτους γένετα νὰ μὴν μορεῖ νὰ θέσει ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ τίποτ' ἄλλο, καὶ ἀκόμα λιγότερο μιὰ καθαρὰ πνευματικὴ κίνηση. Ἀν λοιπὸν μορῶσε καὶ δεχότανε νὰ κάνει τὴ χειρονομία αὐτὴν, ὅπως ἔκανε ὁ Περικλῆς, ποὺ κινδύνεψε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ γίνῃ ἡ Ἀκρόπολις, τότε βέβαια δὲ θὰ περιμένει νὰ τοῦ τὸ πῶ ἐγὼ νὰ ἐπιχορηγήσῃ τὸ Δελφικὸ ἔργο. Ἀν μορεῖ νὰ πῇ, καθὼς πάλι ὁ Περικλῆς: «Ἐμεῖς θὰ περάσουμε, αὐτὸ θὰ μείνῃ», — αὐτό, δηλαδὴ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον εἴμαστε τὸ χῶμα, — τότε σίγουρα θὰ κερδίσει τὸ σημερινὸ κράτος μιὰ δόξα ποὺ δὲν τὴν ἐφάντασθηκε στὰ τολμηρότερα ὄνειρά του.

Μέσα σ' ὅλην αὐτὴ τὴν παρεξήγηση, πὺν κάνει νὰ σφίγγεται ἡ καρδιά ὅσων πιστεύουν στὶς καθαρὲς πνευματικὲς ἀξίεις, ἕνα εἶναι τὸ παρήγορο σημεῖο πὺν μᾶς ἐγκαρδιώνει, καὶ πὺν ὅπως εἶπα πρὶν, καὶ μᾶς στερεώνει τὴν πεποίθησιν ὅτι μὲ ἀπρόβλεπτο τρόπο θὰ βρεῖ ἡ προσπάθεια αὐτὴ τὸ δρόμο της· τὴ στενὴ, οὐσιαστικὴ καὶ τέλεια ἀνιδιοτελεὲς καὶ ἀγνή ἐπαφὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, αὐτὸν πὺν ὀνομάζουμε «κοσμάκη», μὲ τὸ Σικελιανό. Ὅποιοι ἄκουσε προχτὲς στὸν «Παρανοσο» τὰ χειροκροτήματα πὺν σάν τὴν ὁρμητικὴ πόρρα φαίνονταν νὰ γεμίζουν τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ δλους τοὺς πόρους τοῦ δέρματος, ὅλες τὶς αἰσθήσεις, κι' ὅποιοι εἶδε τὰ δάκρυα στὰ μάτια τῶν ἄλλων κοριτσιῶν ὅταν πρωτομίλησε ὁ Σικελιανός, δὲν μπορεῖ νὰ παραγνωρίσει πὺς βρισκόμαστε ἐκεῖ-δὰ μπροστὰ σ' ἕνα θεμελιακὸ φαινόμενο, σὲ κάτι πὺν δὲ δικαιολογεῖται ἀπὸ κανένα διανοητικὸ θαυμασμό, ἀπὸ κανενὸς εἰδῶς σνομπισμό, κριτικὴ ἱκανότητα ἢ μὸδα. Κι' ἀπ' αὐτὸ τὸν κοσμάκη θὰ ξεπηδήσει, εἰμαι σίγουρη, ὁ γενναῖος χορηγός, πὺν θὰ προικοδοτήσῃ τὸ ἔργο, λέγοντας, ὅπως εἶπαν τόσοι ἄλλοι ἐθνικοὶ δωρηταί, «Ἐγὼ δὲν καταλαβαῖνω ἀπ' αὐτὰ τὰ πράματα, ξέρω μόνον πὺς κάνετε ἔργο τοῦ Θεοῦ, πάρτε τὰ λεφτὰ μου καὶ κάνετε ὅ,τι θέλετε.»

Ἄναμσα στὴν πνευματικὴ αὐτὴ κορυφῇ, ποὺ εἶναι ὁ Σικελιανός, καὶ στὴ μάζα ποὺ τὸν ἀγαπᾷ, πρέπει νὰ θεωρήσουμε, θαρρῶ, τοὺς «φωτισμένους» φίλους καὶ ὑποστηρικτὲς — κι' ἄς μᾶς συγχωρήσει ὁ Σικελιανὸς ὃν δὲν παραδεχόμεστε τὴ διαίρεση τοῦ σὲ μνημένους καὶ κατηχομένους — μόνο σὰν ἀναγκαῖο κακό, καὶ νὰ πασιζήσουμε νὰ τὸ περιορίσουμε ὅσο εἶναι πολετό, ὅπως κάνει κανεὶς γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ εἶδους των.

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

Οἱ Δελφοί, ὅπως ἄλλοτε ὑπῆρξαν τὸ σπουδαιότατον, ἡμπορεῖ κανεὶς να εἰπῇ, κέντρον τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, πρέπει ἀπαραιτήτως καὶ σήμερα να γίνονεν ἡ ἐστία τῆς παγκοσμίου πνευματικῆς κινήσεως καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐκφάνσεις, πρὸς ἀναδημιουργίαν στενῆς πνευματικῆς κινήσεως, ἀλλὰ καὶ πραγματικῆς ἀδελφώσεως ὅλου τοῦ διανοουμένου κόσμου.

Σημειώσατε, ὅτι τὴν σημασίαν ποὺ εἶχαν οἱ Δελφοὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπὸ τὴν ἄ ωτέρω ἐννοίαν, τὴν ἠρόσηον πολὺ μεταγενεστέρως καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, ἕνας τῶν ὁποίων, ὁ Θεοδοσίος ὁ Β', ἂν δὲν ἀπαυτομαί, καθ' ἣν ἐποχὴν ὅλαι αἱ πόλεις ἐπλήθρυναν ἐτήσιον φόρον πρὸς συνήρησιν τῶν θεάτρων τῆς πρωτευούσης, ἀπῆλλαξαν αὐτοὺς τοὺς Δελφοὺς μόνον, διὰ τὰ δαπανῶσι τὰ χρήματά των πρὸς συντήρησιν τοῦ ἰδιοῦ των θεάτρου, τοῦ σταδίου των καὶ τῶν αἰθρῶν των.

Ἐμεῖς λοιπόν, οἱ ὑποτιθέμενοι διάδοχοί των, διατί νὰ καθόρισται μετὰ σταυρωμένα τὰ χέρια, εἰς τὴν σημερινὴν μάστιγα ἐποχῆν πού ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, προπαγανδίζων, φροντίζει μετὰ κάθε τρόπον νὰ συγκεντρώη τὰ πλήθη εἰς τοὺς τόπους του, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχουν καὶ τὴν σημασίαν τῶν δικῶν μας τῶν Δελφῶν; Ἀνάγκη πᾶσα λοιπόν, ὑπὸ πᾶσαν ἔποχην, καὶ πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν καὶ ἐθνικὴν καὶ τουριστικὴν ἀκόμῃ, νὰ καθιερωθοῦν αἱ Δελφικαὶ ἑορταί. μετὰ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιχορηγήσῃ αὐτάς γενναίως, καθόσον δὲν εἶναι πολὺ εὐνόλοι εἰς τὸ μέλλον αἱ μεγάλαι τῶν ἰδιωτῶν χειρονομίαι, ὡς ἐκείνη ἡ πρό δεκαετίας τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀναδιοργάνωσης τῶν Δελφικῶν ἑορτῶν, ἕκτος τῆς ἐνεργοῦ μεσολαβήσεως τοῦ Κράτους, ἀπαραίτητος εἶναι καὶ ἡ ἵδρυσις μονίμου Δελφικοῦ ὀργανισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ συμμετέχουν, ὅχι ὥπως γίνεται εἰς παρομοίας περιστάσεις, ἀνθρωπάκια διὰ νὰ χάμουν τὴν φηγοῦρίτσα του· ἀλλὰ ἄνδρες μὲ ἐπίγνωνσιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ ἔχοντες ὅλα τὰ ἐφόδια τοῦ χρειάζοντα διὰ τὴν ἀσφαλὴ ἐπιτυχίαν ἐνὸς τόσοον μεγάλου ἔργου.

Τώρα, ὑπὸ ποίαν μορφήν θὰ ἴδρυνθῇ ὁ Δελφικὸς ὀργανισμὸς καὶ ποία θὰ εἶναι ἡ δράσις αὐτοῦ, ποταὶ καὶ πόσαι θὰ εἶναι αἱ ἐκεῖ ἐξορταὶ καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι λεπτομέρειαι αὐτῶν, εἶναι ζητήματα ποὺ διαφεύγουν τὰ ὅρια μιᾶς προχείρου συνομιλίας ὥς ἡ παροῦσα.

Τὸ οὐσιώδες εἶναι ὅτι πάντως, διὰ τὸ συμφέρον αὐτὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, πρέπει νὰ ἀνασυσταθοῦν ἐπὶσημως αἱ Δελφικαὶ ἐξορταί.

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Πρὸ δεκαετίας ἀκριβῶς, ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην πρωτοβουλίαν τοῦ εὐνόου Σικελιανού, ἐξετήδησεν, ἀναγεννηθεῖσα ἐκ τῶν ερειπίων ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, προσλαβοῦσα διὰ τῶν ἐορτῶν τοῦ 1927 καὶ τοῦ 1930 μορφὴν ζωᾶν περικλείουσαν τὴν εὐγενεστέραν πνευματικὴν παράδοσιν.

Εὐλόγως ἐκρίθη τότε ὑπὸ τῆς παγκοσμίου κριτικῆς ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρχαίου Δράματος, ὑπὸ τὴν ὑποβοηθητικὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ ὑπὸ τὴν ἱερὰν τραχύτητα τῶν Φαιδριάδων, ὡς ἡ ὑψηλότερα κατὰ τῆς θρησκευτικῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον.

Κορυφαίοι εκπρόσωποι τῆς παγκοσμίου πνευματικῆς ζωῆς προσῆλθον τότε προσκυνηταὶ καὶ λάτρες τοῦ Ὁραίου Ἰδανικοῦ, ἀκατανίκητως ἐλκόμενοι ἀπὸ τὸ ἀπολλῶνειον φῶς, ἱερομυήμονες κομίζοντες εἰς τὸν ναὸν τὰ πνευματικὰ των αἰσθήματα καὶ δῶρα.

Εἰς τὰ διανυγῆ ὕδατα τῆς Κασταλίας εὐρον τὸν συμβολισμὸν τοῦ καθαροῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ ἡ Δελφικὴ Ἰδέα προσελάμβανε τὴν ἔννοιαν τοῦ ρυθμοῦ, τοῦ μέτρου, εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν πνευματικῶν τούτων ἀμφικτυόνων. Αἱ περιγραφαὶ καὶ κρίσεις τοῦ παγκοσμίου τύπου εὗρισκον ἀπήχην εἰς τὴν ἰσυνείδησιν τῶν λαῶν. Κουρασμένη ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὰς ἀγωνίας καὶ τὸς καταστροφὰς τοῦ μεγάλου πολέμου, ἔστρεφε τὴν προσοχὴν πρὸς τὸ μεμαρτυρούμενον φωτεινὸν σημεῖον, σύμβολον, ἀγάπης καὶ συνεργασίας τῶν λαῶν· οὗτο, μὲ τὸν ψυχικὸν αὐτοματισμὸν, ἐξεπλήθυνεν ἡ ἰδέα τῆς ἰδρυθείσης τότε Δελφικῆς Ἐνώσεως, καὶ περαιτέρω τῆς ἰδρύσεως Δελφικοῦ Κέντρου μονίμου καὶ διαρκοῦς, τὸ ὁποῖον, ὡς ἱερὰ πνευματικὴ κυνέλη, θὰ περιέκλειε τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν καὶ θὰ ἐκόρμπιζε τὴν γαλήνην εἰς τὰς ψυχὰς τῶν σοφῶν, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν καλλιτεχνῶν ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι θὰ προσέτρεχον ἐφεξῆς προσκυνητὰι. Τοῦ Κέντρου τοῦ οὗ τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν ἦτο φυσικὸν νὰ ἀναλάβῃ τὸ Κράτος, ἐπὶ ποσὸς ἐκφράσεως τῆς ἐθνικῆς δόξης ἐχούσης τὴν βαρεῖαν ταύτην, ἀλλὰ τιμητικὴν, πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν κληρονομίαν, νόμος δὲ ἐδικῶς, καθορίζων σαφῶς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς κατευθύνσεις, ἐγένετο, προνοήσας νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐν τῇ τῶν τοῦ δυνατοῦ καὶ τὰ οἰκονομικὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαρθῇ ἀπὸ πάσης πλεονείας ὁ ἱερὸς χώρος· καὶ νὰ ἐξασφαλίσθῃ διὰ τὴν τέλεσιν τῶν προσεσχόν ἐορτῶν ὅχι μόνον ἡ ἰδρυσις τοῦ δ'εθνοῦς τούτου πνευματικοῦ κέντρου, ἀλλὰ καὶ ἡ παροχὴ τῶν ἀπαραιτήτων διευκολύνσεων διὰ τὴν μετάρβασιν καὶ ἀνετον διαμονὴν τῶν πολυληθῶν προσκυνητῶν οἱ ὁποῖοι ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἔλθωσι.

Ἡ στορικὴ διάθεσις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο, ἐκδηλωθεῖ α ἡδη διὰ τῆς παρασχθεισῆς ἐνίσχυσεως τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν, παρέχει τὴν ἀπόλυτον πεποίθησιν ὅτι ἐν τὸς τῶν ἀνθρωπίνως δυνατῶν χροονικῶν ὁρίων θὰ διαχυθῇ καὶ πάλιν τὸ ἀπόλλώνειον φῶς τῶν Δελφῶν, ἀκτῆς τοῦ ἀκατάληπτου ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ι. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ καθιέρωσις τῶν Δελφικῶν ἑορτῶν, κατὰ τὰς
ὁποίας θὰ ἀνέξη τὸ ἀρχαῖον θέατρον, θὰ ἦτο κατὰ
ἐπωφελεστάτον τὸσον ἀπὸ μορφωτικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ
τουριστικῆς ἀπόψεως. Πρὶν ἢ ὁμοῦς καθιερωθῶσι
αὐταὶ αἱ ἑορταί, πρέπει νὰ τακτοποιηθῇ ἐντελὸς ὁ
δρόμος καὶ τὸ συγκοινωνιακὸν ζήτημα, ὅπως καὶ νὰ
ἐξασφαλισθῇ ἡ εὐπρόσωπος καὶ ἀνετος στέγη, λαμ-
βανόμενων ὑπ' ὅσιν καὶ τῶν πεζοτέρων ἀνθρωπίνων
ἀναγκῶν. Οἱ ξένοι, φεύγοντες, πρέπει οὐ μόνον νὰ
θαυμάζουσι τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν, ἀλλὰ καὶ ἐκτι-
μήσουσι τὸν ὑγχορὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Ὅταν
προσκαλῶμεν ξένους, ἔχομεν ὠρισμένως υποχρεώσεις
τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ παραγνωρίζωμεν.

Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Πιστεύω στη Δελφική Θρησκεία του Ἀγγελου Σικελιανού, πιστεύω σὲ μιὰ καινούργια Ἀμφικτυονία, ἄξια νὰ ἐνώση ξανά τοὺς λαοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Ὀμηλοῦ τῆς Γῆς καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ζυγαριμένες, μέσας στὸ ἐλληνικὸ φῶς, φτερούγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ Διὸς. Πιστεύω σὲ κάθε ἀναγέννηση, ὅπως πιστεύω στὸ θάνατο, ὅπως πιστεύω στὴν ποίηση. Γιατὶ ἡ ποίηση δὲν εἶναι οὐτοπία. Εἶναι ἡ πῶς στέρηση πραγματικοῦ.

τητα. Πιστεύω στὸν Ἄγγελο Σικελιανό, ὅπως πιστεύω
σὲ ὅλους τοὺς ἀγνοὺς προφήτες.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἡ συμπάθειά μου πρὸς τὸν Ποιητὴν μὲ κάνει να συμπαθῶ καὶ τὴ Δελφικὴ Ἰδέα χωρὶς να πολυκαταλαβαίνω τὴ καθαυτό εἶναι. «Επειτα, ἔχω τὴ γνώμη πῶς ὅταν ἓνας ἀνώτερος ἄνθρωπος, σάν τὸν Ἀγγελο Σικελιανο, ἀφοσιώνεται σ' ἓνα ἔργο πού, ὅπως κ' ἂν τὸ πάρη κανένας, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη παρὰ καλὸ ἀποτελέσασα, ὅλοι ἔχουμε χρέος νὰ τὸν ἀκούμε, νὰ τὸν βοηθοῦμε, νὰ τὸν ὑποστηρίξουμε, γιατί ἐκεῖνος ξέρει καλύτερσ τί θέλει καὶ τί γυρεῖαι. Μὴ μὲ ρωτᾶτε λοιπὸν νὰ σᾶς πῶ γιὰ σημασίες, τρόπους, καθιερώσεις, ἐπιχορηγήσεις, ἀμικτυονίες καὶ τὰ ῥεστα. Δὲν ξέρω, δὲν εἶμαι ἀρμόδιος. Τὸ μόνο πού ξέρω, εἶναι πῶς μιὰ παράσταση ἀρχαίου δράματος στοὺς Δελφοὺς, διοργανωμένη, προετοιμασμένη, ἐμπνευμένη, δημιουργημένη ἀπὸ τὴν κυρία Εὐα Σικελιανοῦ, ἀποτελεῖ πνευματικὴ κ' αἰσθητικὴ ἀπόλαυση ἀσύγκριτη, πού μὲ κάθε θυσία θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχουμε συχνὰ νὰ τὴν προσφέρουμε, ἂν θελετε, καὶ στὸν κόσμῳ, σάν τὸ καλύτερο πού μὲ μπορούμε. Δυστυχῶς, ἡ κυρία Σικελιανὸν δὲν βρισκεται πιὰ στὴν Ἑλλάδα, — λείπει στὴν Ἀμερικὴ. Ἰσως θὰ ἐξήτησε τὰ ὑλικά μέσα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ μελᾶλο τῆς ἔργου, καὶ τὸ Κράτος ἢ οἱ πλοῦσοι, πού θὰ ἦταν τιμὴ τους νὰ γίνουν χορηγοί, τῆς ἀνρήθησαν. Δὲν ξέρω λεπτομέρειες, μὰ θυμοῦμαι καλὰ πῶς ἄκουσα τὸν τότε ὑπουργὸ τῆς Παιδείας νὰ λέη μὲ ἀγανάκτηση καὶ φοβίκα: «Μὰ θὰ εἶναι αἰσχος γιὰ μᾶς ὅλους νὰ φύγῃ ἡ Σικελιανὸν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα!» Φαίνεται, πῶς μὲ δὴλ. τὸν τὴν καλὴ θέληση, ὁ ὑπουργὸς ἐκεῖνος θὰ κατόρθωσε νὰ πεισῇ καὶ τοὺς ἄλλους ὥστε νὰ πωληθθῇ αὐτὸ τὸ «αἰσχος». Καὶ ἡ Σικελιανὸν ἔφυγε. Ἄλλα—ἄς ἐλπίσουμε—ὄχι γιὰ πάντα. Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, μὲ μιὰ κατάλληλῃ ἐνέργεια, θὰ μπορούσε νὰ τὴ φέρῃ πίσω. Οἱ ἰδέες καμμιὰ φορὰ παίρνουν μιὰ τέτοια δύναμη, πού σκεπάζουν τὴν ἑλπίαν κ' ἐκμηδενίζουν κάθε ἐμπόδιο.

ΓΡΗΓΟΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἡ προσπάθεια τῆς κ. Σικελιανοῦ ξεπερνάει κάθε
 ἔπαινο. Δὲν θὰ σταματήσω στὶς λεπτομέρειες. Εἶδα τὸ
 σύνολο, καὶ τὸ σύνολο ἦταν μεγαλειώδες. Οἱ Δελφοί
 ἔδωσαν, στήν ὑπομονητικὴ, σοφὴ καὶ συγκινημένη ἐρ-
 γασία τῆς κ. Εὔας Σικελιανοῦ, ἓνα πλαίσιο πού κα-
 θεῖς θὰ τὸ διειρενέται ὥς τὸ τελειότερο πού ἦταν
 δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ. Ζήσαμε σὲ μιὰν ἀπρόσφατα ὁμορ-
 ρώα καὶ μεγαλοπρεπείας.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ
εύθερο Βήμα, 7 Μαΐου 1930)

Ὁλόκαυση αὐτὴ ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων, καθὼς τὴν ἐνεπνεύσθη τὸ Σικελιάνειον ταῖρε, καὶ ἡ μετάδοσις τῆς Διοχυλείου πνοῆς διὰ μέσου τῆς ἑω-
ταῆς καὶ γλώσσας μετὰ τὸ στίχοι τοῦ Γρυτάρη καὶ
ὅλα τὰ μετὰ τὸ πνεῦμα σου καὶ μετὰ τὸ λόγῳ σου πλαί-
σια, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀργὰ-ἀργὰ καὶ συγκρατητὰ τὴν
πλαισιῶναις, ἀντιχτυποῦνε στὴ νέα ἑλληνικὴ ποίησι
καὶ τῇ θαυνοσέφανῳν.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Οἱ Δελφικὲς Γιορτὲς δὲ μποροῦνε πᾶ νὰ μνημο-
νευθοῦν καὶ νὰ πανηγυριστοῦν στὴ νέα μας ἱστορία
παρὰ σχετικῆς καὶ λαογραφικῆς μετὰ τὸ ξεγυῖον ποῦ
τοὺς ἔδωκε στὸν καιρὸν μας τὴν εἰκόνα τους καὶ
τὴν ἱεροτελεστία τους. Τὸ ξεγυῖον τοῦτο εἶναι ὁ κύ-

ριος και η κυρία Σικελιανού. Η κυρία ζωγραφίζει τη φυσιογνωμία των Δελφικών με την εντέλεια που οφείλεται στην άκριβεια, στη γνώση και στη χρητή την ιδεώδη της γυναικός. Ο κύριος, μεγάλος ποιητής, είναι στη μελέτη και στην εμπνευση κι' ο μεγάλος έρμηνευτής των Δελφικών. Ένα λυρικό μου έπιγράμμα για τον Άγγελο Σικελιανό, γραμμένο στα Πεντητάχρονα της ποιητικής μου εργασίας, βρίσκεται στον ανέκδοτο ακόμα τόμο των ποιημάτων μου. Τοῦτο:

Μ' ἀρμάτωσες με τὸ μανδύα τὸν ἱερὸ μῦθ πύσης.
Ὅμως ἐν εἴσοι κι' ὁ ἱερὸς, ποιητής, ἀσκητής, μύσης.
Μὰ πῶς νὰ σοὺ παρασταθῶ, καὶ πῶς μ' ἐσὲ νὰ τρέξω;
Στὰ πάντα μέσα βροίσκεσαι, κι' εἶμαι στὰ πάντα ἀπ' ἐξω.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Στην ιστορία του ευρωπαϊκού θεάτρου το έργο της Εύας Σικελιανού θα πάρει μιὰ σημαντική θέση και, αν γίνει πλατύτερα γνωστό, θα δημιουργήσει Σχολή. Η συνέχισή όμως της παράδοσης από άλλους, και μάλιστα έξω από την Ελλάδα, δεν μπορεί να δώσει καρπούς ίσης αξίας. Γιατί κανείς, και αν ακόμη ήταν προικισμένος με ανάλογη εμπνευση και αίσθησή του, δεν θα διέθετε το άλλο εξ' ἑξου σημαντικό εφόδιο της Εύας, την πλήρη γνώση όλου του βυζαντινού και του νεώτερου δημοτικού μας κόσμου. Αν η ούμανιστική της μόρφωση την έφερε στη νεώτερη Ελλάδα, η τελευταία, με την αγνότητά της, την έβοήθησε στη ζωντανή προσέγγισή του αρχαίου κόσμου.

Έναν, εξαφνα, νεωτερισμό της, το ύφαντο φόρεμα του χορού και των ήθοποιών, φαινομενικά έξω-τετικό, όμως αναπόσπαστο από το ήθος του έργου, δέ θα ήταν σε θέση να τον ανακαλύψει και ο δυνατότερος ευρωπαϊκός σκηνοθέτης. Η ελληνίδα χωρική, Πηνελόπη μαζί και Ναυαγιά, της έδειξε το σωστό δρόμο προς τους αρχαίους. Με τη χρησιμοποίηση, από το άλλο μέρος, βυζαντινής-λαϊκής μουσικής και των μεταφράσεων του Γουπάρη, που έμάντευσε την πολύτιμη συμβολή τους, έχουμε μεγάλη καλλιτεχνική νίκη του δημοτισμού. Με το πνεύμα της καθαρεύουσας, θα γινόταν μόνο παραγνώριση—ή γελοιοποίηση—του αρχαίου θεάτρου.

Το δημιουργικότερο σημείο των παραστάσεων είναι, κατά τη γνώμη μου, οι κινήσεις του χορού, δανεισμένες από τα ερυθρόμορφα άγγεια της αρχαϊκής εποχής και εφαρμοσμένες με μέθοδο και τέχνη, χωρίς στείρα σχηματικότητα. Έτσι, παίρνοντας όλα τα στοιχεία της από την ίδια την πηγή τους, την αρχαία και νέα Ελλάδα, η Εύα έλευθερώσε το αρχαίο δράμα από τον κλασικισμό της παλιάς γαλλικής αὐλῆς και από τη διαστρέβλωση του 19ου αιώνα και το ξανάκανε ελληνικό, δηλαδή αληθινό και μεγάλο.

Θά ήταν ανυπολόγιστη ζημία για την Ελλάδα και για την Ευρώπη αν δέ την βοηθήσουν να συνεχίσει και να διαφορφοίσει περισσότερο το έργο της. Το κράτος, ή κοινωνία μας, που σ' αυτήν πρώτα απευθύνθηκε, έχουν χρέος να το διωσώσουν. Άς γίνει από εδώ και πέρα ένα κομμάτι του πνευματικού μας πολιτισμού.

Δεν μπορώ να ξέρω τί άλλο μπορεί να προστεθεί στον κεντρικόν αυτόν πυρήνα του αρχαίου δράματος ώστε να παρουσιασθούν πλουσιότερες οι Δελφικές γιορτές. Ίσως να μην είναι τόσο αναγκαίες οι κοσμοθεωρίες όσο τα θετικά έργα γύρω από την αρχαία και τη νεοελληνική κληρονομιά.

Έπειτα, ως μη ξεχνούμε πώς για τη δημιουργία μόνιμου πνευματικού κέντρου, απαραίτητες προϋπο-

θέσεις είναι μερικοί όροι που λείπουν από τους Δελφούς. Όταν δεν υπάρχει το κυριώτερο, ή στέγη, πώς μπορούμε να κάνουμε μεγάλα όνειρα;

Πάντως, και παρ' όλ' αυτά, πιστεύω ότι οι παραστάσεις του ζεύγους Σικελιανού, αν γίνουν, όπως τους αξίζει, πλατύτερα γνωστές, όχι μόνο θά εκτιμηθούν και από τους Ευρωπαίους, αλλά θά τους ενθουσιάσουν, θά τους διδάξουν. Τώρα μάλιστα, με το κύμα της νοσταλγίας για τη νεώτερη Ελλάδα, που κυριεύει στη Δύση τους πνευματικούς κύκλους, ιδίως τους γαλλικούς, — ανάλογο με ότι ήταν το ιταλικό ταξίδι στην εποχή του ρωμαντισμού, — οι Δελφικές γιορτές έχουν εξασφαλισμένο ένα κοινό λαμπρά προετοιμασμένο για να αισθανθεί τη βαθείά τους αξία.

Άς βοηθήσει το κράτος, ως κινήθουμε όλοι, για να σωθεί και για να μεγαλειώδες έργο.

ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ - ΚΑΡΟΥΖΟΥ

Έφορος Αρχαιολογικού Μουσείου Αθηνών

... Ένεπνεύσθη θαυμασμό προς το έργον το όποτον ὑμεῖς, κ. Σικελιανού, και ὁ σύζυγος ὑμῶν ἐδημιουργήσατε εἰς τοὺς Δελφούς. Πιστεύω εἰς τὸ μέλλον. Ὅτι ἐπιτελέσατε, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κάλλους. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ὑποχρέωσιν ἐναντὶ ἐαυτῆς τῆς ἰδίας νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐορτῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κράτος πρέπει νὰ προβῇ εἰς τὴν σχετικὴν προσπάθειαν μετ' ἐθοδον καὶ ἐπιμονήν. Ὅχι μόνον διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς περιγητικῆς κινήσεως εἰς Δελφούς τὰ ἔξοδα θὰ καλυφθῶν πολλάκις, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἐναντὶ τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τοῦ ὁποίου ἡ προσοχὴ ἔχει πλέον συγκεντρωθῇ ἐπὶ τῶν Δελφῶν, θὰ ἦτο ἀδικον νὰ μὴ λάβῃ τὸ κράτος τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ νὰ καταστήσῃ εὐκόλον τὴν ἐκεῖ μετὰβασιν καὶ ἀνετον τῆς διαμονῆς, καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν περικύκλῃ ἐπανάληψιν τῶν ἐορτῶν. Ἐορτῶν αἱ ὁποῖαι, ἀφροῦ ἠῤῥησαν τὴν ἀξίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δύνανται ἀκόμη νὰ τῆς ἐξασφαλίσουν μίαν ἀξιοζήλευτον θέσιν μετὰ τῶν πλέον μορφωμένων ἐθνῶν.

... Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει μόνον ἀπὸ πύσης ἀπόψεως, τουριστικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀκόμη, τὸ μεγαλύτερον συμφέρον νὰ καλλιεργήσῃ μετ' ἐπιμονῇ καὶ μεθοδῶν τὸν τόσον πρόσφορον ἔδαφος τῆς Δελφικῆς Ἰδέας. Ἐχει ἀκόμη περισσότερον τὸ ἐπιτακτικόν δύνανται ἀκόμη νὰ τῆς ἐπιβάλῃ εἰς τὴν ἀθάνατον κληρονομίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως διεκδικεῖ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος

(Ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν του)

Τὸ δράμα τῶν Δελφικῶν Ἐορτῶν ἐξακολουθεῖ νὰ αἰχμαλωτίζῃ ὅλο τὸν κόσμον. Γιατὶ ἦταν ἡ ἀναβίωσις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐν συνδυασμῷ μετ' ἐτὶ σύγχρονη Ἑλληνικὴ ζωή. Ἀπὸ τὸν ἱερὸν χώρον ἐγενε τὸ μεγάλο πνευματικὸν κήρυγμα, βγαλμένο ἀπὸ τὴν πίστι καὶ τὴ συγκινητικὴ Ἑλληνολατρεία τῆς Εὐας καὶ τοῦ Ἀγγ. Λου Σικελιανού. Ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ξένου κόσμου μετεβλήθη σὲ προσκίνημα καὶ σὲ ἱεροτελεστία. Ἀνθρωποι καὶ γοητευτικὴ φύσις συνέπραξαν σὲ θρίαμβον τῶν Δελφικῶν ἐορτῶν. Καὶ σὰν Ἕλληνας πολῖτες, καὶ σὰν ἄνθρωποι, καὶ σὰν ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου ποὺ παρακολούθησα τὸ θαῦμα τῶν Δελφικῶν ἐορτῶν, θεωρῶ τὴν συνέχειά των ὑποχρέωσις τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Τὸ ἀντιθετὸν θὰ εἴνε ἐγκλημα καὶ γιὰ τὰ μεγάλα ἠθικά συμφέροντά της, καὶ γιὰ τὰ ὅλικά. Ἀπὸ τὴν ἀπόφασί μας, ἡ τὴν ἀδράνειά μας, θὰ κριθῇ ἡ ἀξία τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κόσμου.

ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ

Θά σᾶς μιλήσω τετρακάθαρα.

Γιὰ ποιά Δελφικὴ Ἰδέα νὰ γίνῃ λόγος, ἀφροῦ τὴ Δελφικὴ Ἰδέα τὴ διώξαμε ἀπὸ κοντά μας; Μιῶ γιὰ τὴν Εὐὰ Σικελιανού. Αὐτὴ εἴνε ἡ Δελφικὴ Ἰδέα. Αὐτὴ, ποὺ προσεφέρθηκε θυσία γιὰ νὰ φανερώσῃ στὸν ἐκκλητικὸν κόσμον τὴ μυστικὴ δύναμι ποὺ κρύβει ἡ Ἑλλάδα μας γιὰ κάθε ἀνανέωσι τοῦ πνεύματος.

Πρὶν ἀπ' ὅλα λοιπὸν κι ἐπ' αὐτῶν ὅλα, θάπρεπε νὰ καλέσουμε τὴν Ἐξόριστὴ γυναῖκα νὰ ξανάρθῃ κοντά μας. Θάπρεπε τὸ κράτος νὰ τὴν καλέσῃ. Θάπρεπε ὅλος ὁ λαὸς νὰ τὴν καλέσῃ καὶ νὰ τὴν ἀποθεώσῃ στὸ Στάδιο.

Κι' αὐτὸ θάταν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐξαγνισμοῦ μας ἀπ' τὴν ἀνήθικη πράξη μας ποὺ μᾶς βαραίνει. Δὲ χωρεῖ καμμιὰ ἐλαστικότητα σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

Καὶ μόνο τὸ ὅτι συζητεῖται στὴν ἄμουςη ἐποχὴ μας ἡ ἰδέα τῆς ἀναβιώσεως τῶν Δελφικῶν ἐορτῶν, εἴνε μιὰ παρηγορία. Εἴνε τόσο σπάνιο κι' ἐξαιρετικὸ φαινόμενο νὰ μᾶς ἀπασχολῇ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα μιὰ ἰδέα! Κι' ὁ Σικελιανὸς εἴνε τὸ σπανιότερον φαινόμενο τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας. Ἐνας ἰδεοληπτικὸς ποιητής, ἕνας προφήτης. Ὁ Γκαμπριέλε ντ' Ἀννοντσιο μας. Ἀπαράλλαχτα ὅπως ὁ μεγάλος Ἰταλὸς ποιητής, κι' ὁ Σικελιανὸς ζῇ ἀπομονωμένος μέσα στὸ δικό του ἰδεατὸν κόσμον. Ὅλες οἱ ἀντιφάσεις συνήθως τῆς σύγχρονης ζωῆς δὲν εἴνε ἱκανὲς νὰ τὸν ἐπηρεάσουν. Θεοῦνται σὰν κύματα ἀνίσχυρα ἀπ' αὐτὸν στὸν ἀσάλευτον βράχον τῆς ἰδέας ποὺ ἐκπροσωπεῖ. Ἡ ἰδέα αὐτὴ εἴνε ὁ προορισμὸς του, ἡ θρησκεία του, ἡ πατρίδα του, τὸ σύμπαν του. Ἡ Ἀπολλώνεια ἰδέα! Εἴνε τάχα μιὰ οὐτοπία; Αὐτὸ μόνον οἱ ἀνάξιοι θὰ τὸ πίστευαν.

Ὁ συναγερμὸς τῶσαν πνευματικῶν ἀξιῶν ποὺ προκάλεσε τὸ πρῶτον σάλπισμα τοῦ Σικελιανοῦ στὸν ἱερὸν ἄλυστον τῶν Δελφῶν, καὶ τὰ ἐμπνευσμένα ἄρθρα ποὺ δημοσιεύθηκαν τότε στὸν παγκόσμιον τύπον, εἴνε μιὰ τρατὴ ἀπόδειξις γιὰ τὴν ἀταπόκρισι ὅλων τῶν πολιτισμένων λαῶν στὸ ὑψηλὸν κήρυγμα τοῦ ποιητῆ τῆς Νέας Ἑλλάδας. Τὸ σκιερότερον σημεῖον ὅλης αὐτῆς τῆς ιστορίας εἴνε ὅτι ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα δὲν φάνηκε ἀντάξια τοῦ ποιητῆ της. Δέκα χρόνια πέρασαν, καὶ δὲν μπόρεσε ἀκόμη νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μεγαλεπύβολα σχέδια τοῦ πνευματικοῦ ἐμφυωχτῆ. Ἡ σημερινὴ Ἑλλάδα μας, ἡ θεματοφύλαξ τοῦ αἰωνίου πολιτισμοῦ, ποὺ κάθε γωνία τῆς γῆς τῆς εἴνε κι' ἓνα ἱερὸν ἰδέας, κάθε λόφος τῆς, κάθε βράχος τῆς, ἓνα βάρθρον ἰδέας, δὲν κατάρθωσε νὰ καθιερώσῃ οὔτε ἓνα τόπον διεννοῦς πνευματικῆς προσκυνήσεως, ὅπου νὰ συρρέουν οἱ πιστοὶ κάθε χρόνον, ὅπως συμβαίνει σ' ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης. Οἱ Δελφοὶ ἦταν ὁ ἐνδεδειμένος αὐτὸς τόπος. Μπροστὰ στὴ χρυσάκινη Ἀπολλώνεια ἰδέα ποὺ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸ μαντικὸν κῆρυγμα, ὡχριοῦν ὅλα τὰ μεγάλα καλλιτεχνικά διεννοῦς κέντρα ποὺ συγκεντρώνουν τόσα πλήθη κάθε χρόνον. Τὸ Σάλτισμουργκ, αἱ Συρακοῦσαι, ἡ Ὁσάγγη, τὸ Μόναχον, ποὺ καθιέρωσαν ἀπὸ τόσα χρόνια τὰ γνωστὰ μουσικὰ καὶ θεατρικὰ φεστιβάλ. Μὲ ὅλο τὸ καλλιτεχνικὸ παρελθόν τους, καμμιὰ ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς πόλεως, κι' αὐτὴ ἀκόμη ἡ Βενετία, δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ ὡς «ἰδέα» μετ' ἐτὶ πρὸς σκύνημα τῶν Δελφῶν. Μιὰ ἰδεοληπτικὴ Ἀμερικανίδα, ἡ κ. Εὐὰ Σικελιανού, κατάλαβε πόση σημασία ἔχει καὶ τί ἐκπροσωπεῖ αὐτὴ ἡ ἰδέα. Σημασία πνευματικῆς, καλλιτεχνικῆς, ἔθνικῆς καὶ τουριστικῆς ἀκόμη. Γι' αὐτὸ, ἡ ἰδέα αὐτὴ δὲν ἐπιτρέπεται πιά νὰ μένῃ ἀνεκμετάλλευτη. Παραστάσεις ἀρχαίων δραμάτων, μουσικὰ φεστιβάλ, ἐκθέσεις ζωγραφικῆς, ἐπιδείξεις λαϊκῆς τέχνης, διηλέξεις ἀναφορικῆς κι' ἐπικάριες, ὅλ' αὐτὰ

μποροῦν θαυμάσια νὰ διοργανωθοῦν ἀπὸ μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, καὶ ν' ἀποτελέσουν ὅχι μόνον μιὰ δοξασμένη ἐπιβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ μιὰ πηγὴ πλουτοφόρου. Γιατὶ ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ νὰ ἐκμεταλλεύωνται μετὰ κάθε τρόπο τὸ παρελθόν τους καὶ μὲς μόνον νὰ τ' ἀφίνομε ἀνεκμετάλλευτον. Νομίζω πὼς δὲν ἐπιτρέπεται πιά στὴν Ἑλλάδα νὰ μένῃ ἀποσυνάγωγος ἀπὸ τῆς μεγάλης διεννοῦς πνευματικῆς πανηγύρεως. Αὐτὴ ἡ κοιτίδα κάθε μεγάλῃς ἰδέας ἔχει περισσότερα δικαιώματα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς, —δικαιώματα ποὺ τῆς ν' ἀταγνῶρίζουν ὅλοι, καὶ ποὺ μόνον αὐτὴ δὲν τ' ἀναγνῶρίζει στὸν ἑαυτὸ της.

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Διευθυντῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ μᾶς τονίζει ὅτι μόνον ἓνας σοβαρὸς κρατικὸς ὁργανισμὸς θὰ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν καθιέρωσιν τῶν Δελφικῶν Ἐορτῶν, ἔτσι ὥστε ν' ἀποβῶν σιγὰ - σιγὰ οἱ Δελφοὶ κέντρον διεννοῦς ἐνδιαφέροντος. Τὴν αὐτοθυσίαν τῆς Εὐας Σικελιανού θεωρεῖ ἀξιοθαύμαστο φαινόμενο, — καὶ εὐχεται νὰ κατορθωθῇ ὁ γυριμὸς τῆς, γιὰ ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴ συνέχισιν τῆς προσπάθειας καὶ τὴ διεξαγωγὴν τοῦ ὅλου ἔργου.

Οἱ Δελφικὲς γιορτές, ποὺ σήμερον πανηγυρίζουμε τὰ δεκάχρονά τους, ὑπῆρξαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ ὅλη τὴν πολιτισμένη ἀνθρωπότητα ἓνας ἱερὸς καὶ μεγάλος σταθμὸς Ἀναγεννήσεως τοῦ ἀθάνατου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ποὺ σὲ μιὰ ἐξαίσιαν καὶ ἀρμονικὴ λάμψη, ἐκεῖ στοὺς Δελφούς, στὸν αἰώνιον βωμὸ τοῦ πανανθρώπινου πολιτισμοῦ, ἀναστήθηκε ἄλλη μιὰ φορὰ κι' ἦρθε νὰ καταναγάσῃ τοὺς πιστοὺς λατρεῖς τῆς ὁμορφιάς του. Στὶς Δελφικὰς μυσταγωγίας, ποὺ μετ' ἐτὶ γιγάντιον δημιουργικὸν δυναμισμόν καὶ μετ' ἐτὶ θαύματα ἱερὰ τοὺς πίστιν στὸ ἀρχαῖον πνεῦμα, ὁργάνωσαν οἱ μεγάλοι ἱεροφάντες τοῦ Εὐα καὶ Ἀγγελος Σικελιανός, ξαναῤῥε ἡ ψυχὴ μας τὴν ἑλληνικότητά της. Ἀγγίξε τις ζωντανὲς κι' αἰώνιες σφαίρες μῆς ἀσπτερῆς θερησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ συγκινήσεως καλλιτεχνικῆς, μέσ' ἀπὸ τοὺς ρυθμοὺς τῆς παγκόσμιας ἀρμονίας, μιᾶς ἀρμονίας καθαρὰ ἑλληνικῆς.

Ὅποιος εὐτύχησε νὰ τις ζῇ αὐτὲς τις μυσταγωγικὰς στιγμὰς, πῆρε μέσα του ἓνα φῶς ἀβεβέστο καὶ ἀπολυτικόν.

Ὅλοψυχα εὐχόμαι τὴν ἀναβίωσιν καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Δελφικῆς ἰδέας, ποὺ τὴ βλέπω σὰν ἓναν ὁλόλαμπρον φῶς μεσ' στὸν τρικυμισμένον πέλαγος τῆς σύγχρονης ἀνθρωπότητος.

ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Θαυμάζω τὸ έργο τοῦ ζεύγους Σικελιανού, ποὺ ζήτησε γιὰ τὴ ζωὴ του μιὰ δικαίωσιν μετ' ἐτὶ πλάταιά βέβαια. Στὴν ἐποχὴν μᾶς μοιάζει κάπως ἐξόριστο καὶ μεταφυσικόν, — μὰ τόσο τὸ χειροτερο γιὰ τὴν ἐποχὴν μας! Σήμερον, ἴσως καὶ πάντα, — ὅτι δὲν καταλαβαίνουμε, δὲν τὸ ἀγνοοῦμε ἀπ' ἄλλ. Τὸ νοθεύουμε, τὸ παρεξηγοῦμε, ὅταν δὲν τὸ βεβηλώνουμε. Ἀκούσα νὰ λένε πὼς ἡ «Δελφικὴ Ἰδέα» εἴνε κατὰ τὸν πολὺν ἐνδιαφέρον «τουριστικὰ». Στὸ σύνολόν μας, κατὰ βάθος, καταλαβαίνουμε μονάχα ἓκείνο τὸ μέρος ἀπὸ κάθε καλλιτέχνημα, ποὺ ἔχει ὅλικο βάρος, δηλαδὴ τὸ πεζότερον. Εἴνε ὁ φόρος μετ' ἐτὶ ὅποιο κάθε ὥρατο έργο πληρώνει τὸ μοῖρατό συνδεσμοῦ του μετ' ἐτὶ πραγματικότητά. Μὰ τί σημαίνει; Ἰσως ἡ Δελφικὴ Ἰδέα τελεσφορήσῃ, ἴσως ὅχι. Τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἴνε ἐξ ἑξου ἀχρηστα στὴ δικαίωσιν της. Ἐνα έργο δὲν ἀξίζει παρὰ μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ ἐπιχειρήθηκε. Ἡ Δελ-

φική Ἰδέα θὰ μένει πάντα τὸ ἀντικαθρέφτισμα ἐνὸς ὠραίου οὐνεῖρου καὶ μιᾶς ὠραίας ζωῆς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Ναί: νὰ ὁργανωθοῦν μόνιμα οἱ Δελφικὲς Γιορτές, ὅπως τίς γνωρίζουμε ὡς τώρα. Θὰ τιμῇσιν πνευματικὰ τὸν τόπο μας καὶ θὰ τραβήξουν πρὸς ἐμᾶς τοὺς ξένους, μάλιστα μὲ τὰ εὐγενέστερα μέσα. Ἡ ἐθνική, ἴσως ἀργότερα καὶ ἡ ὕλική ὠφέλεια, θὰ εἶναι τόση, ποὺ οὔτε μιὰ γερὴ ἐτήσια ἐπιχορήγηση δὲ θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σπατάλη.

Ὡς ἐδῶ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ φθάσῃ τὸ κρατικό, γενικὰ: τὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἀπρόσωπο ἀντίκρουσμα τῶν Δελφικῶν Γιορτῶν. Ἡ ἐσωτερικὴ Πνευματικὴ τους ὄψη ἔχει μίαν ἄλλη ἔκταση καὶ μίαν ἄλλη διάσταση.

Νὰ ξυπνήσῃς μέσα στὸ δελφικὸ χῶρο τὴν ἑλληνικὴ ποίηση ποὺ τοῦ ταιριάζει, καὶ ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση νὰ ἀναχθῇς ὡς τίς καθαρώτερες πνευματικὲς σφαῖρες: ποῖος νὰ μὴν ἀγαπήσῃ ἓνα τέτοιο ἔργο; Ἐναν τέτοιο δρόμο ἀνθρώπινης ὁλοκλήρωσης; Στὶς λεπτομέρειες, μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν διαφωνίες καὶ διασταγμοί: ὁ τελικὸς σκοπὸς μένει ἀκλόνητος.

Γιὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιτυχία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ πλήρωση τοῦ Δελφικοῦ ἔργου, ὑπάρχει μιὰ βασικὴ προϋπόθεση: νὰ τὸ ἐμπιστευθοῦμε στους μόνους ἀνθρώπους ποὺ εἶναι ἀξιοὶ νὰ τὸ βγάλουν πέρα: στὴν Εὐὰ καὶ στὸν Ἀγγέλο Σικελιανό. Κι' αὐτὸ σημαίνει πὼς πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσουμε ὅλη τὴν πρωτοβουλία καὶ ὅλη τὴν ἐξουσία γιὰ τὴν ὁργάνωσή του. Τὸ κράτος καὶ οἱ ἄλλοι ἐμεῖς θὰ περιορισθούμε νὰ δώσουμε ἐκεῖνο ποὺ μποροῦμε νὰ τοὺς δώσουμε. Γιὰ τὰ ἄλλα, θὰ ἀποφασίσουν κυρίαρχα οἱ δύο ἄνθρωποι ποὺ δημιούργησαν τίς Δελφικὲς Γιορτές καὶ ποὺ μόνον μποροῦν ἀκόμα νὰ τίς ξαναδημιουργήσουν. Ἄν δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἐμπιστοσύνη, καλλίτερα νὰ μὴ γίνῃ τιποτα. Γιατί ἄλλοι σὰν αὐτοὺς, δὲν μπορεῖ νὰ ἐτοιμάσουν Δελφικὲς Γιορτές, μὰ καὶ οὔτε καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μὲ ἀλυσίδες στὰ πόδια καὶ στὰ χέρια.

ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἐξ ὅσων ἔγιναν μέχρι σήμερον, ἡ ἀπόδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ δράματος εἰς τοὺς Δελφοὺς ἦτο ὀνειρωδῶς τελειότερα. Ἀπεδόθη τελείως τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα. Ἡ παρὰστασις ἔβλεπε δύο προβλήματα διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν. Πρῶτον, τὸ ζήτημα τῶν προσώπων, καὶ δεύτερον, τὸ ζήτημα τοῦ χοροῦ, τὸ ὁποῖον ἐξελέχθη θαυμασιῶς ἐντὸς τῆς ὀρχήστρας χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ὀρχήστρα.

Α. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

Ὁ κ. Ἰ. Συκουτῆς εἶχε τὴν καλοσύνη ν' ἀπαντήσῃ ἐκτενῶς στὴν ἐρευνά μας. Ἡ ἀπάντησή του ὅμως μᾶς ἤρθε ἀργά, καὶ δημοσιεύεται ἐδῶ, ἔξω ἀπὸ τὴν ἀλφαριθμητικὴν τῆς θέσῃ.

Περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν δὲν ἔχω ἄμεσον ἔξ αὐτοψίας γνῶσιν. Ἡ πεποιθήσίς μου ὅμως, ὅτι καὶ ἐπέτυχαν καὶ ἀπετέλεσαν σημαντικὸν γεγονός εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου, δὲν εἶναι διὰ τοῦτ' ὀλιγώτερον ἀκλόνητος. Τ' ἀποδεικνύουν ὅλ' αἱ περιγραφαὶ ποὺ ἐδιάβασα ἢ ἤκουσα, τὸ μαρτυροῦν αἱ ἐπανειλημμέναι ἀπομιμήσεις των, τὸ ἐγγυᾶται ἡ προσωπικότης τοῦ Σικελιανοῦ καὶ τῆς συζύγου του. Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι ἐπι-

Ὁ κ. Α. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ, Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ἀπαντᾷ στὴν ἐρευνά μας ἀνατρέχοντας στὸ παρελθόν. Μᾶς τονίζει ὅτι ἐπὶ χίλια σχεδὸν χρόνια κατόρθωσαν οἱ ἀρχαῖοι νὰ διατηρήσουν τίς περιφημὲς ἐορτὲς τοὺς τῶν Δελφῶν, τῆς Ἐπιδαύρου, τῆς Ὀλυμπίας καὶ τῶσων ἄλλων κέντρων, ἐορτὲς ὅπου συγκεντρώνονταν ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, καὶ ποὺ συνεχίσθησαν ἀνελλιπῶς, παρ' ὅλο τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμον, σχεδὸν ὡς τὸν 3ον αἰῶνα μ. Χ. Στὴ Νεώτερη Ἑλλάδα, δυὸ θαύματα στάθηκε δυνατό νὰ γίνουν: Ἡ ἀναβίωση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων καὶ οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες, δυστυχῶς, ἔξφυγαν ἀπὸ τὰ χέρια μας. Θὰ πρέπει νὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ μὴ γίνῃ τὸ ἴδιο καὶ μὲ τίς Δελφικὲς Ἑορτὲς, — καὶ γι' αὐτὸ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ξαναρχθῇ κοντὰ μᾶς ἡ Εὐὰ Σικελιανοῦ, γιὰ νὰ ὁργανώσῃ ξανά τίς μοναδικὰς ἐκεῖνες παραστάσεις ποὺ εὐτυχῶς σήμε νὰ ἰδοῦμε.

Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς, ὅταν περιορισθοῦν στὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, στὴν ἐπίδειξιν τῆς λαϊκῆς μας τέχνης, καὶ σὲ ἀνάλογες καλλιτεχνικὰς ἀλλὰ καὶ συγκεκριμένους ἐργασίες, ἔχουν καὶ πνευματικὴ καὶ ἐθνικὴ καὶ τουριστικὴ σημασία, ποὺ δὲ φαντάζομαι ὅτι μπορεῖ ν' ἀμφισβητηθῇ μὲ σοβαρὰ ἐπιχειρήματα. Οἱ συζητήσεις καὶ οἱ ἀμφισβητήσεις ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν, — ἡ δυνατὴ καὶ μοναδικὴ αἰσθητικὴ συγκίνηση ποὺ προσφέρουσιν, — γίνεται ἀφετηρία εὐρύτητος πνευματικῆς προσπάθειας, βάση ἰδρύσεως ἀνώτατου πνευματικοῦ κέντρου, ἢ κατὰ παρόμοιο. Ἀλλὰ καὶ μόνον ἡ αἰσθητικὴ συγκίνηση ποὺ προσφέρουσιν, ἐπιβάλλει τὴν καθιέρωσίν των καὶ τὴν ἐπιχορήγησίν των ἀπὸ τὸ κράτος. Σπανίως, σπανιώτατα, τὸ κράτος, καὶ ὅχι μόνον τὸ ἑλληνικόν, καλεῖται νὰ δεχθῇ μιὰ προσφορά αὐτοῦ τοῦ εἶδους καὶ αὐτῆς τῆς σημασίας. Γιατί ἡ ἰδρυσις μονίμου Δελφικοῦ Ὀργανισμοῦ τί ἄλλο εἶναι ἀπὸ προετοιμασία γιὰ τὴν ὁδοποχίαν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς μεγάλης καὶ ὀριμῆς πνευματικῆς ἐργασίας ποὺ λέγεται Δελφικὲς Ἑορτὲς; Αὐτὸς ὅμως ὁ μόνιμος ὁργανισμὸς δὲν μὴ φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸ ἀκίνδυνο: ἡ πρέπει νὰ ἔχῃ ἀπόλυτὴν τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ ἀνεξαρτήτου καὶ νὰ διοικεῖται μόνον ἀπὸ τρεῖς — τέσσαρους εἰδικούς, — ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἀπαραίτητος ὁ κ. Ἀγγέλος Σικελιανός, καὶ μὲ ἀποφασιστικὴ μάλιστα ψήφον στὰ γενικά καὶ βασικά ζητήματα, — ἢ νὰ μὴ γίνῃ καθόλου. Ἄν πρόκειται νὰ πέσουμε στὰ μέτρια ἀποτελέσματα ποὺ δίνει ἡ πολυαρχία, καλύτερα νὰ μείνουμε μὲ τίς ἐξαιρετικὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τίς Δελφικὲς Ἑορτὲς τοῦ 1927 καὶ τοῦ 1930.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

του, ὅχι νὰ πάρῃ εἰς τὰ χέρια του τὴν πνευματικὴν κατεύθυνσιν. Ὡς πρὸς αὐτὸ πρέπει ν' ἀφεθῇ καὶ ἡ πρωτοβουλία καὶ ἡ εὐθύνη ἀπόλυτος εἰς τοὺς Σικελιανούς. Ἐτσι καὶ μόνον ὑπάρχει ἐλπίς νὰ λείψῃ ἡ κατανομή τῶν εὐθυνῶν, οἱ συμβιβασμοί, τὰ προχειρολογήματα, εἰς τὰ ὁποῖα συχνὰ τὰ μέλη πολυμελῶν Συμβουλίων καταφεύγουν, διὰ νὰ δείξουν ὅτι ἔχουν καὶ αὐτοὶ προσωπικὴν γνώμην ἐπὶ ζητήματος, διὰ τὸ ὁποῖον μόνον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδρίας ἡσχολήθησαν. Σύμβουλοι βεβαίως τεχνικοὶ καὶ συνεργάται θὰ πρέπει νὰ δοθοῦν εἰς τὸν Σικελιανόν, κατὰ τὸ δυνατόν οἱ καλύτεροι ἐπιστημονικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς καὶ οἱ περισσότερον παρορησιαστικοί. Ἀλλὰ τὴν ὅλην κατεύθυνσιν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐκεῖνος. Θὰ ἐπιτιμοῦσα νὰ ἔβλεπα ἓνα πρόγραμμα μὲ πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα προσωπικῶς θὰ ἤθελα νὰ ἔλειπαν, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἐνότης συλλήψεως, παρὰ νὰ καταρτισθῇ, μ' ἓνα εἶδος ἐράνου γνώμων καὶ προτάσεων, ἓνα πρόγραμμα ἄψογον εἰς τὰς λεπτομερείας του, ἀλλ' ἀσήμαντον εἰς ἐσωτερικὴν ἐνότητα. Ἐπὶ τέλους, κάθε πνευματικὸν ἔργον εἶν' ἓνας ὁργανισμὸς, δὲν εἶναι συναρμολόγημα.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τὴν ἰδρυσιν Δελφικοῦ Κέντρου, ἢ ὅπως ἄλλως πρόκειται νὰ ὀνομασθῇ, ἔχω ἀρκετὰς ἐπιφυλάξεις. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἂν ἀνταποκρίνεται ἡ σημερινὴ δελφικὴ ἰδέα, ὅπως τὴν ἀντελήφθη, εἰς τὸ τί ἀντιπροσώπευε πραγματικὰ εἰς τὴν Ἀρχαιότητα τὸ Δελφικὸν μαντεῖον. Αἱ ἐπιφυλάξεις μου δὲν εἶν' ἐπιφυλάξεις ἱστορικοῦ καὶ φιλολόγου· εἶν' ἐπιφυλάξεις ἐνὸς συγχρόνου μεταπολεμικοῦ Ἑλλήνου καὶ Εὐρωπαίου. Ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδέαν.

1. Ἡ πραγματοποίησις ἐξαρτᾶται: α') ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν, τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῶν ἄλλων ἐθνῶν — πράγμα πολὺπλοκον καὶ δυσκολοκατόρθωτον ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας. Εἶν' αἱ δυσκολίαι, ποὺ συναντᾷ σήμερον κάθε ἀληθινὴ, μὴ περιοριζομένη εἰς διπλωματικὰς ἀβρότητας καὶ τουριστικὰς διασκεδάσεις ἢ θεατρinισμούς, διεθνῆς συνεργασίας, ἀκόμη καὶ εἰς θέματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει μορφωθῇ σ' αὐτῆς γνῶμην καὶ συνειδητὴ πίστις, ἀκόμη καὶ ὅταν σοβαρώτατα συμφέροντα διακυβεύωνται.

β') Ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας προσπάθειαν. Λοιπὸν φοβοῦμαι ὅτι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Σικελιανὸς εἶναι ὑπερβολικὰ αἰσιόδοξος. Ὁραματιστὴς ὁ ἴδιος (καὶ κάθε δημιουργὸς εἶναι ὁραματιστής, πρέπει νὰ εἶναι), δὲν βλέπει δυστυχῶς τὴν λειψανδρίαν ποὺ μᾶς δέρνει.

Δὲν ἔχομεν σήμερον ἀνθρώπους ἀρκετοὺς οὔτε διὰ τὰς τρεχούσας ἀνάγκας τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Δὲν ἔχομεν πρὸ παντὸς πρόσωπα μὲ τὴν ἐσωτερικὴν καλλιέργειαν, ποὺ χρειάζεται παρομοίαν προσπάθειαν, μὲ τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸ ἡρωικὸν φρόνημα τῶν μεγάλων, τῶν ὑπερτολμηρῶν ἀποφάσεων, ὅπως αὐτῇ. Βεβαίως τὸ ἔργον δημιουργεῖ βαθμὴδὸν καὶ τοὺς ἐργάτας του· ἀλλὰ μόνον τὸ ἔργον τὸ τεχνικόν, καὶ μόνον ὅταν ἐπιβάλλεται ἀπὸ μίαν ἀδήριτον (αἰσθητὴν δηλ. καὶ εἰς τοὺς ἀναισθητοτέρους) ἀνάγκην. Εἰδεμὴ, οὔτε τὸ ἔργον κἂν δὲν δημιουργηθῇ διότι τὸ ἔργον προϋποθέτει ἰδέας, καὶ αἱ ἰδέαι προϋποθέτουν φορεῖς, ζωντανούς καὶ ἱκανούς καὶ ἡρωικούς φορεῖς. Αὐτοὺς δὲν τοὺς βλέπω, δὲν τοὺς βλέπω τοῦλάχιστον εἰς ἀριθμὸν ἀξιόλογον.

2) Ἐπειτα, ὅπως εἶπα, ἐπιφυλάξεις ἔχω καθαρῶς ἰδεολογικάς. Δὲν θέλω νὰ συζητήσω τὸ περιεχόμενον τῆς δελφικῆς ἰδέας, ὅπως προσεπάθησα νὰ τὴν ἀντιληφθῇ, οὔτε κἂν καὶ τὸν τρόπον ποὺ φαντάζεται ὁ Σικελιανὸς ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ προσπάθεια τῆς μεταδόσεώς της. Τονίζω μόνον, ὅτι μιὰ ἰδέα, ποὺ θέλει καὶ προσδοκᾷ ν' ἀναπλάσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, πρέπει ἀπὸ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον νὰ ξεκινήσῃ, δηλαδὴ τὴν σύγχρονον κοινωνικὴν πραγματικότητα, εἰς τὸ ἰδεολογικόν της ἔστω περιεχόμενον, ὅχι νὰ τὴν ἀντιπαρέχεται. Καὶ ἡ σημερινὴ κοινωνία δὲν καταστάλαξεν ἀκόμη τόσον, ὥστε νὰ ἐπιτρέπῃ παρομοίαν ἐπιδιώξει. Διὰ νὰ εἰσαχθῇ νέος ἐνιαῖος ρυθμὸς εἰς μίαν κοινωνίαν, ζωντανὸς ἐσωτερικὸς ρυθμὸς τοῦ ζῆν καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, χρειάζεται νὰ ἐπικρατῇ ἡδη κάποια ἐξωτερικὴ τάξις, κάποια πειθαρχία, χρειάζεται νὰ ὑπάρχῃ κοινωνικὴ εἰρήνη, σχετικὴ φυσικά. Χρειάζονται, διὰ νὰ εἶμαι ὁμότερος, ἀνάλογοι πολιτικαὶ προϋποθέσεις.

Αὐτὰ σήμερον δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ζωὴν. Ὁ ἀγὼν μεταξὺ δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς Ἐπαναστάσεως μαίνεται ἀκόμη εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἀκόμη ἀξιόλογα (ἀοιδμητικῶς τοῦλάχιστον) τὰ λείψανα τοῦ παλαιοῦ ἀντιεπαναστατικοῦ κόσμου, ποὺ ζῇ μὲ τὰς ἰδέας τοῦ 1789 καὶ τοῦ 1848, καὶ παρεμποδίζει μὲ τὸν ρωμαντισμὸν του (τὸν εἰλικρινῆ ἢ ὑπερόβουλον) τὴν ὀριστικὴν λήξιν τοῦ ἀγῶνος, τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς καθεστῶς, ποὺ θὰ δώσῃ κάποιαν λύσιν εἰς τὸ κοινωνικὸν λῦσις, ἢ λύσις τῆς ἀριστερᾶς εἶναι ἡ καλυτέρα λύσις, ἢ λύσις τῆς δεξιᾶς Ἐπαναστάσεως, εἶναι ἄλλο ζήτημα· ἓνα μόνον

πράγμα δὲν ἐπιδέχεται συζήτησιν: ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ λύσιν ἢ πολιτικὴν ἰδεολογίαν τοῦ 1848.) Εἰς ἕνα παρόμοιον χάος ἐπιβάλλεται καθ' ἐπιφύλαξιν εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων τῆς μελλοντικῆς εὐνηνευμένης κοινωνίας. Ἐπάνω εἰς τὸ σειόμενον ἔδαφος δὲν κτίζουν μέγαλα ὁσονδήποτε μεγαλοφάνταστα. Τὸ καθήκον ἡμῶν τῶν συγχρόνων διανοουμένων εἶναι νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν ἰδεολογικὴν πάντως (πολιτικοὶ δὲν εἴμεθα) ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἀμέσως προσεχούσας μέλλοντος, τοῦ αὐρίου· νὰ βοηθήσωμεν, ὥστε ἡ ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος ποὺ διεξάγεται σήμερον εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, νὰ εἶναι ἡ κατά τὰς προσημασμένας πεποιθήσεις μας καλυτέρα, ἢ περισσότερον δηλ. ἐξυπηρετοῦσα τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς κοινωνίας.

Καὶ ἐπειδὴ ἀντιπαθῶ, καὶ ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίας καὶ ἀπὸ πεποιθήσεως, κάθε ἄγονον σκεπτικισμόν, θὰ ἤθελα νὰ τελειώσω μὲ μίαν θετικὴν πρότασιν. Ἡμπορεῖ ὁ Ὄργανισμός τῶν Δελφικῶν Ἑορτῶν, συμπληρούμενος φυσικὰ ἀπὸ ἄλλα, συνυπεύθυνα πάντως πρόσωπα, ὁλοσήμερον ὅμως ἀνθρώπους μεταπολεμικοῦς, νὰ ὀργανώσῃ εἰς τοὺς Δελφοὺς κάθε δύο χρόνια π.χ. ἕνα συνέδριον μεταξύ τῶν Ἑλλήνων, ποὺ θὰ ζητῇ εἰς κοινὰς συσκέψεις

νὰ διασαφήσῃ καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐθνότητος καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς παραδόσεως τῆς νεοελληνικῆς—ὄχι ὑπὸ μορφὴν καθαρῶς ἐπιστημονικῆς ἐρευνῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ χαρῆξῃ ἕνα εἶδος πολιτικῆς γραμμῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ μεταπολεμικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συνέδριον, ἐννοῶ, καὶ ὄχι διαδήλωσιν ἢ κοινοβούλιον, μὲ συνέδρους ἔστω πολλοὺς καὶ ἐπισήμους, ἀλλὰ μὲ ὁμιλητὰς ὁλίγους, ἐκείνους δηλαδή, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἀθόρυβον ἐργασίαν ὀλιγομελῶν ἐπιτροπῶν θὰ ἔχουν ἤδη ἐτοιμάσει εἰσηγήσεις θετικὰς, σοβαρὰς, μελετημένας.

Παρομοία ἰδέα καὶ πραγματοποιήσιμος εἶναι, καὶ ἀπαραίτητος καὶ ἐπίκαιρος—χωρὶς νὰ θέλω βέβαια ἀπ' αὐτὴν νὰ ἐξαρθῇ τὴν συνηγορίαν μου ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως ὀργανισμοῦ Δελφικῶν Ἑορτῶν. Τὴν ὑποβάλλω εἰς τὸν ποιητὴν. Ἔξω πῶς αἰσθάνεται βαρύτατα, ὅσον ὀλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἐθνότητος τὴν σημασίαν καὶ τῆς παραδόσεως, τῆς ζω-τανῆς, τῆς ριζωμένης εἰς τὸ χῶμα καὶ τὸ αἷμα ἐθνικῆς παραδόσεως τὴν σπουδαιότητα. Δὲν θὰ ἔχῃ λοιπὸν ἴσως ἀντίρρησην. Προτοῦ νὰ γίνουν οἱ Δελφοὶ κέντρον παγκόσμιον, ἃς γίνουν κέντρον πανελλήνιον.

I. ΣΥΚΟΥΓΡΗΣ

Γνώμες Ξένων γιὰ τὸ Δελφικὸ ἔργο.

Εἶμαι ὁ πρῶτος ποὺ θὰ συμφωνήσω μὲ τὴ σκέψιν τοῦ κ. Σικελιανοῦ νὰ τοποθετήσῃ στὸ σκηνογραφικὸ πλαίσιο τῶν Δελφῶν τὴν τραγωδίαν. Καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα θέατρα τῶν κλασικῶν Ἀθηνῶν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ παιχθῇ ὠραιότερα. Ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐδοκίμασα τίς ζωηρότερες συγκινήσεις τῆς ζωῆς μου.

Z. ΒΩΝΤΟΥΑΓΙΕ

Τὸ θέαμα πρωτοφανές, ἀλυσμόνητο.

NANBY

Ἀντιπρόσωπος
τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῆς Γαλλίας»

Τρεῖς φορὲς ἐδάκρυσα, περίμενα κάτι θαυμαστό, ἀλλ' ὄχι αὐτὸ ποὺ εἶδα. Εἶμαι κατάπληκτος.

Συνήντησα στοὺς Δελφοὺς τὴν ψυχὴ τῆς ζωῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἴδιαν, μὲ ἐκείνη ποὺ ἐμάγευε τὸν κόσμον μὲ τὴν ἀρμονικὴν δύναμιν, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν χάριν τῆς.

EUGENIOS MAREAN

Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς ἦσαν ἕνα ἀριστούργημα συγχρόνως πλαστικόν, φιλολογικόν καὶ μουσικόν.

Ἐναντίον τῆς καταπτώσεως ποὺ παντοῦ καθιστᾷ τὸ θέατρο μιά μικρὴ βιομηχανία, οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς ὑψώσαν μιά ὑποβλητικὴ διαμαρτυρία. Εἶδαμὲ τὴν δραματικὴν τέχνην νὰ ξαναπαίρνῃ ὅλη τὴ βαθεῖαν θερησκευτικὴν καὶ τὴ λαϊκὴν σημασίαν τῆς. Ἡ παράστασις τοῦ «Προμηθεῖα» μὲ συνειλίψατο πρὸς τὴν δραματικὴν τέχνην. Εἶδαμὲ στοὺς Δελφοὺς ἕνα νεαρό ἔθνος νὰ ποτίζεται μὲ ἀστικήν δύναμιν καὶ ἐλπίδα σὴν πηγὴν κάθε δόξας καὶ κάθε καλλονῆς.

Προνόμιον μοναδικόν ὅταν ἡ Ἑλλάς συλλογίζεται τὴ γενεὰ τῆς, ἔχει τὴν ὑπερφάνεια νὰ λήῃ πῶς συλλογίζεται μιά γενεὰ τελειότητος.

Ὅταν συλλογίζεται τὴν ὠραιότερην περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς, συλλογίζεται τὴν ὠραιότερην ἐποχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Εἶδαμὲ νὰ λάμπῃ στὴν ὄψιν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος μιά ὑγεία, μιά περηφάνεια, ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ γελασθῇ.

Ἀπὸ ἀπόψεως φιλελληνισμοῦ, οἱ Δελφικὲς ἡμέρες ὑπῆρξαν σπουδαιότατες γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

ANDRÉ BILLY

Δογματικὸς κριτικὸς
τοῦ «Ἑρμῆ τῆς Γαλλίας»

Ἐδοκίμασα τὴ βιθύτερην συγκίνησιν τῆς ζωῆς μου. Ἀπεδόθη τελειῶς βαθεῖα καὶ ἀπεκαλύφθη φωτεινότητα ἢ ἀνθρώπινη σημασία τοῦ Αἰσχυλείου δράματος.

ΕΣΤΕΡΛΙΚ

Ἦταν ἕνα θαῦμα μέσα σ' ἕνα θαῦμα.

ΚΡΙΣΤΑ

Εἶμαι μαγεμένος.

ΔΕΡΠΦΕΛΑ

Ὅλα ὑπέροχα. Ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀπληξίσεως τῶν βράχων, ὅλα ἀπαράμιλλα.

ΧΟΡΒΑΤ

Ἄγιο θέαμα. Ἀδύνατον μὲ λόγια νὰ καταστή νη-τὸν ἐκεῖνο ποὺ μὲ τόση θεῖα ἀπόλαυσι αἰσθανθήκαμε

Θεῖα στιγμή, ποὺ πρέπει νὰ τὴν ἔχῃ κανεὶς γιὰ νὰ τὴ πιστέψῃ πραγματικὰ, στιγμή ὅπου ἡ πραγματικότης ἐφύλασε καὶ ὑπερέβη τὴν πρὶ ὑψηλὴ ὀπτασία τοῦ ποιητοῦ.

Τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν ὠχρίασε ἀπὸ τὴν ἱερὴν συγκίνησιν, ἡσθμάνε. Οἱ μῦσαι τῆς ἱεροτελεστίας ἐπάλλοντο ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἔξαρσιν. Οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ γνωστῇ τὸ ὄνομα του. Ἡ ψυχὴ τῶν, ἀνωτέρα τῆς προσωπικότητός των, δὲν ἐσκέφθη παρὰ μόνον νὰ συμμετάσχῃ τοῦ κοινοῦ ἀριστουργήματος. Πρέπει νὰ ὑποκλιθῶμεν βαθέως πρὸ αὐτῶν. Τόση πίστις, τόσον ὕψος πνευματικόν, δὲν εἶναι καὶ δὲν θ' ἀπομείνουν χωρὶς βαθεῖες συνέπειες.

GABRIEL BOISSY

Θεωρῶ ὅτι οἱ Δελφοὶ δύνανται νὰ ἀποβοῦν κέντρον πνευματικὸν ἐναντίον τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, διότι εἰς κάθε αἰῶνα ἡ ἀνθρωπότης καλεῖται εἰς νέαν Μαραθώνιον μάχην ἐναντίον τοῦ ὕλισμου. Καὶ ἀκόμη, νὰ ἀποβῇ ἡ Ἀκαδημία τῆς ἀπλῆς ζωῆς, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος, ἀφίνοντες μερικὰς ἐβδόμαδες τὰ πρόσκαιρα πράγματα, νὰ ζήσουν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς αἰωνιότητος καὶ τῆς ἡθικῆς ὑγείας.

EUGENICO D'ORS

Καθηγητὴς τῆς ἱστορίας τοῦ Πολιτισμοῦ
στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μαδρίτης· καὶ ἀντι-
πρόεδρος τῆς Ἰσπανίας εἰς τὸ Ἰνστι-
τούτο τῆς Πνευματικῆς Συνεργασίας.

Ἡ Δελφικὴ ἰδέα προορίζεται νὰ γίνῃ ὁδηγητὴς εἰς τὴν δὸν τῆς νεοελληνικῆς ἐξελίξεως. Σπανίως συμβαίνει νὰ παρουσιάζεται συγκεντρωμένη δόλοκληρη ἡ ζωὴ ἐνὸς λαοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς. Εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς, εἰς τὰ παιχνίδια τῆς, εἰς τὸν χορὸν τῆς, εἰς τὴν φιλοξενίαν τῆς καὶ τὰς καλλιτεχνικὰς ἐκδηλώσεις, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς τέχνην, ὅπως ἀπεκονίσθη εἰς τοὺς Δελφοὺς ἡ ζωὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΟΤΤΟ ΧΑΓΙΝΕΚΕ

Οἱ Δελφοὶ εἶναι τὸ Μπαυρόντ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τραγωδίας. Δηλῶ ἀπερίφραστα, μὲ τὸν κατηγορηματικώτερον τρόπο, ὅτι ποτὲ δὲν εἶδα κάτι τόσο ὠραῖο, ὅσο ἡ παράστασις τοῦ Προμηθεῖα. Σκηνοθεσία, παίξιμο ἠθοποιῶν, κοστούμια, μᾶσκες, μουσικὴ, ἐμφανίσεις χοροῦ, ὅλα τέλεια. Κλείνω εὐλαβικά τὴν κεφαλὴν στὴν ὁμόθυχον ἐκείνην μετάληψιν τοῦ Καλοῦ.

JULES RATEAU

Ἡ ἀπήχησις τῶν Δελφικῶν ἑορτῶν θὰ εἶναι μεγίστη. Σπανίως μὴ τόσο ἀγνὴ συγκίνησις τέχνης προσεφέρθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Γιὰ νὰ φθάσῃ κανεὶς σὲ τέτοια τελειότητα πάθους καὶ δυνάμεως, δὲν ἀρκεῖ νὰ ὀργανώσῃ ἕνα θέαμα. Πρέπει νὰ προστεθῇ ἡ δημιουργικὴ φλόγα. Ἐμεῖς οἱ Γάλλοι νοιώσαμε τὴ φλόγα αὐτὴ καὶ μεθύσαμε ἀπ' τὴν πίστην ἐκείνην. Δόξα στὸν ποιητὴ ποὺ ζωντάνεψε τέτοιες φωνὲς στοὺς ἱερούς βράχους.

PIERRE BLESSIS

Συνεκινήθη βαρύτατα μὲ τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἑθνικὴν γιορτὴν. Κατωρθώσατε νὰ δώσετε ζωὴν στὴν ὁμορφίαν τὴν κοιμισμένην στὰ βιβλία.

M. ΜΠΟΥΛΑΝΖΕ

Ἡ παράστασις τοῦ Προμηθεῖα ἦταν ὑπέροχος, ἀλλὰ τῶν ἱκετιδῶν ἄγγιξε τὰ ἀκρότατα ὅρια τῆς τελειότητος. Οὐδέποτε πενήντα ὁμιληταὶ ἐχρησιμοποίησαν τὴν φωνὴν των μὲ περισσότερον παθητικὸν ρυθμόν ἢ ἐξέφρασαν καλλιτέρον τὰ αἰσθηματικά των, ποὺ ποικίλλουν μεταξύ χαρᾶς καὶ φόβου καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἡ μουσικὴ τοῦ κ. Ψάχου ἔχει τὴν ἐνόητα καὶ τὸ ὕψος ἐνὸς θερησκευτικοῦ ὕμνου.

ΜΟΡΓΚΑΝ

Τακτικὸς θεατρικὸς κριτικὸς τῶν «Τάιμς»

Τὸ ἔργο τὸ Δελφικόν, ποὺ πρέπει νὰ συμπληρωθῇ, ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὸ περιορισμένον εὐεργέτημα τῶν δραματικῶν παραστάσεων. Ὁ περιοδικὸς κύκλος τῶν ἑορτῶν λαμβάνει μίαν ἀνέλιπτον εὐρύτητα, καὶ οἱ Δελφοὶ γίνονται ἐκεῖνο ποὺ πρέπει πράγματι νὰ εἶναι: ἕνα δραστήριον καὶ μόνιμον κέντρον ἀναδημιουργίας. Διαμένοντες εἰς τοὺς Δελφοὺς, οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τοῦ κόσμου θ' ἀντλήσουν νέας δυνάμεις ἀπ' τὴν ζωῶν αὐτῇ πηγῇ. Ἡ Δελφικὴ ἑορτὴ φωτίζει τὸ μέλλον τῆς αἰωνίου Ἑλλάδος.

MARIO MEUNIER

Αὐτὸ ποὺ γίνεται πρὸ ἔντονα, πρὸ συστηματικῶς, πρὸ πανηγυρικῶς στοὺς Δελφοὺς, δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἕνα ρεῦμα πολὺ γενικώτερον, ἕνας ἀνεμος ποὺ μὲ διαφορετικὴ ἔντασι φουσᾷ σὲ πλείστα σημεῖα τοῦ πλανήτου. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου, ποὺ ἔχουν ξεπεράσει τοὺς κοινούς ὕλικους ὑπολογισμούς καὶ ἔχουν κάποια πνευματικότητα, μιλοῦν ἀπροκάλυπτα γιὰ μιά ἐπ' ἀνόδο στὴν τραγωδίαν. Ὁ κ. Σικελιανὸς ἦρθε τὸ μέσον νὰ καταστήσῃ δυνατὴ τὴν ἀναγέννησιν τῆς τραγωδίας. Ὡς ἄνθρωπος τοῦ θεάτρου, ἐνοιώσα μοναδικὴν συγκίνησιν μπρὸς στὸ θαῦμα τοῦ χοροῦ.

H. R. LENORMAND

Ἀσφαλῶς τὰ ὀστά τοῦ Αἰσχύλου θὰ ἐσκήρυσαν ἀπὸ ἀγαλλίασι. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ χοροῦ θὰ παραμείνῃ μοναδικὴ στὰ παγκόσμια καλλιτεχνικά χρονικά.

ANTRE TEPIB

Τακτικὸς κριτικὸς τοῦ «Temps»

Συγκαταλέγω τὴ Δελφικὴν σας προσπάθειαν μεταξύ τῶν κυριωτέρων ἀγῶνων, μὲ τοὺς ὁπαίους ἡ σημερινὴ Ἑλλάδα ζητεῖ νὰ γίνῃ ὁλοένα ἀξιώτερη τοῦ μεγάλου παρελθόντος τῆς.

TADEUSZ ZIELINSKI, Δελφικὸς

(ὁ μεγάλος Πολωνὸς ἱστορικὸς καὶ ἑλληνιστὴς)

... Ἡ σημερινὴ πραγματικότης δυστυχῶς εἶναι πολὺ ἀπομεμικρωμένη ἀπὸ τὸ Δελφικὸν πνεῦμα. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἀποκλείει ὥστε τὸ πνεῦμα τοῦτο νὰ εἶναι συγχρόνως ἀρκετὰ ἰσχυρὸν διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἴδρυσιν ἐπὶ τῆς Ἑκλεκτῆς χώρας τῶν πνευματικῶν τούτων κέντρων, ὅπου οἱ σοφοὶ ὁλοκλήρουν τοῦ κόσμου θὰ ἐρχοῦνται νὰ ἀντλήσουν ἀπὸ τὴν πηγὴν τῶν πηγῶν.

NEIKOΦ

Πρώην Πρεσβευτὴς τῆς Βουλγαρίας ἐν Ἀθῆναις

Εἶμαι τῆς γνώμης Σας ὅτι τὸ κίνημα αὐτό, ποὺ ἄρχισε τόσο σοφῶς ἀπὸ Σας καὶ ἀπεκρυσταλώθη κατ' ἀρχὰς στὰς Δελφικὰς ἑορτὰς, πρέπει ν' ἀναπτυχθῇ ἐπὶ Ἑθνικῆς βάσεως καὶ κατόπιν νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ βῆμα, ἢ ἐπιτυχία Σας καὶ ἐπὶ τοῦ διεθνoῦς πεδίου εἶναι ἐξησφαλισμένη, διότι ὅλα τὰ ρεῦματα τοῦ Δελφικοῦ πολιτισμοῦ τοῦλάχιστον ἐκκινοῦν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Δωρ ΣΑΓΙΕΓΚΟΥΖΑ

Πρώην Πρεσβευτὴς τῆς Ἰαπωνίας ἐν Ἀθῆναις

Παρακαλῶ ὅπως μ' ἐξουσιοδοτήσετε νὰ σχηματίσω ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Βελγικοῦ περιπτέρου εἰς Δελφοὺς.

MARK HMANE

Πρώην Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας

Ἀναμένω τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Δελφικῆς κινήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ φροντίσω ἐδῶ σχετικῶς μὲ τὸ Νορβηγικὸν περιπτέρον.

WEREIDE

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Oslo

ΔΕΛΦΟΙ

Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Franz Spunda : «Ἑλληνικὰ ταξίδια»

.... Εἶχα πραγματικὴ τύχη σὰν ἔφθασα στὸ Αἴγιον. Τὸ βαπόρι γιὰ τὴν Ἰτέα ἦταν κιάλας ἐκεῖ. Ἐπιβίβαστηκα τὸ γρηγορώτερο, μὰ περνοῦν οἱ ὄρες καὶ δὲν ξεκινᾷμε. Τρεῖς ὄρες καθυστέρηση, κι' ὅλο φορτῶνουν κι' ἄλλα βαρέλια. Ἀρχίζει καὶ σουρουπώνει θὰ προφθάσω νὰ συναντήσω τοὺς φίλους μου στὴν Ἰτέα, ὅπως ἐμείναμε σύμφωνοι; Ὁ καπετάνιος γελάει εἰρωνικά γιὰ τὴν ἀνυπομονή τοῦ ξένου. Ἴσως, λέει, θὰ φύγουμε σὲ μιὰ ὥρα. Ἀπὸ τὰ πιὸ ἐκνευριστικά πράγματα στὴν Ἑλλάδα εἶνε οἱ ἀτέλειωτες ὄρες ποὺ σὲ βάζουν νὰ περιμένεις. Μὰ πρέπει νὰ τὸ συνηθίσεις, ἀλλιῶς θὰ εἶσαι αἰώνια ἀγανακτισμένος. Ἐδῶ στὴν Ἀνατολή, ὁ κόσμος ἔχει πάντοτε καιρό. Ξαπλώνομαι λοιπὸν σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ κυττάω τὸν οὐρανό. Ἄν θέλει ὁ Θεός, θὰ ξεκινήσει κάποτε τὸ βαπόρι. «Τί εἶνε τέσσερις ὄρες μπρὸς στὴν αἰωνιότητα;» λέει ἕνας παπᾶς στὸ πλάϊ μου, ποὺ πηγαίνει στὰ Σάλωνα. Καί, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἔχει δίκιο. Τί εἶνε τέσσερις ὄρες μπρὸς στὴν αἰωνιότητα;

Τ' ἄστρα εἶχαν προβάλει κιάλας στὸν οὐρανό, ὅταν ἐπιτέλους κίνησε ἡ ἑλικα. Κυττάζω στὸ πίσω κατάστρωμα τὸν ἀφρὸ καὶ τὴν ἀσημοπράσινη γραμμὴ ποὺ σκάβει στὸ νερό. Πετούμενα ψάρια περνοῦν πλάϊ μας καὶ πέφτουν πάλι στὸ πέλαγο σὰν πέτρες. Ἡ θάλασσα εἶνε ἀκίνητη σὰ λιωμένο μέταλλο. Ἡ λευκὴ κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ ὅλο καὶ χάνεται, μὰ πρὸς τὰ νότια προβάλλουν τὰ ψηλὰ βουνὰ τῆς Ἀχαΐας, ὁ Ἐρῦμανθος καὶ ἡ Κυλλήνη, μαῦρα, ἄγρια, ἀπρόσιτα σὰν ὀργισμένοι θεοί, καὶ ἀνάμεσά τους φαίνεται χιονισμένο τὸ ἀσὴμι τοῦ Χελμοῦ.

Καὶ νά, φθάσαμε στὴν Ἰτέα, μόλις μιὰ ὥρα κράτησε τὸ πέρασμα. Τὸ πρῶτο ποὺ ρωτᾶω εἶναι ἂν ἔφθασε τὸ βαπόρι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Ὁχι, θάρθει μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Μ' ὅλη τὴν ἀργοπορία, ἔφθασα λοιπὸν πρὶν ἀπὸ τοὺς φίλους μου.

Στὸ λιμάνι εἶναι ἀνοικτὸ ἕνα καὶ μόνο ἄθλιο καφενεδάκι. Ὁ καφετζῆς, ἕνας ἀγριάνθρωπος, δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο ἀπὸ καφέ καὶ οὐζο· εὐτυχῶς ποὺ ἔχω τὶς προμηθειές μου, γιατί πεινῶ. Θὰ ἤθελα νὰ πλύνω τὰ χέρια μου, μὰ γλυκὸ νερὸ δὲν ὑπάρχει· βουτῶ λοιπὸν τὰ δάχτυλά μου στὴ θάλασσα, στὴν ἱερὴ ἀρμύρα ποὺ καθαρίζει κάθε ὄντο.

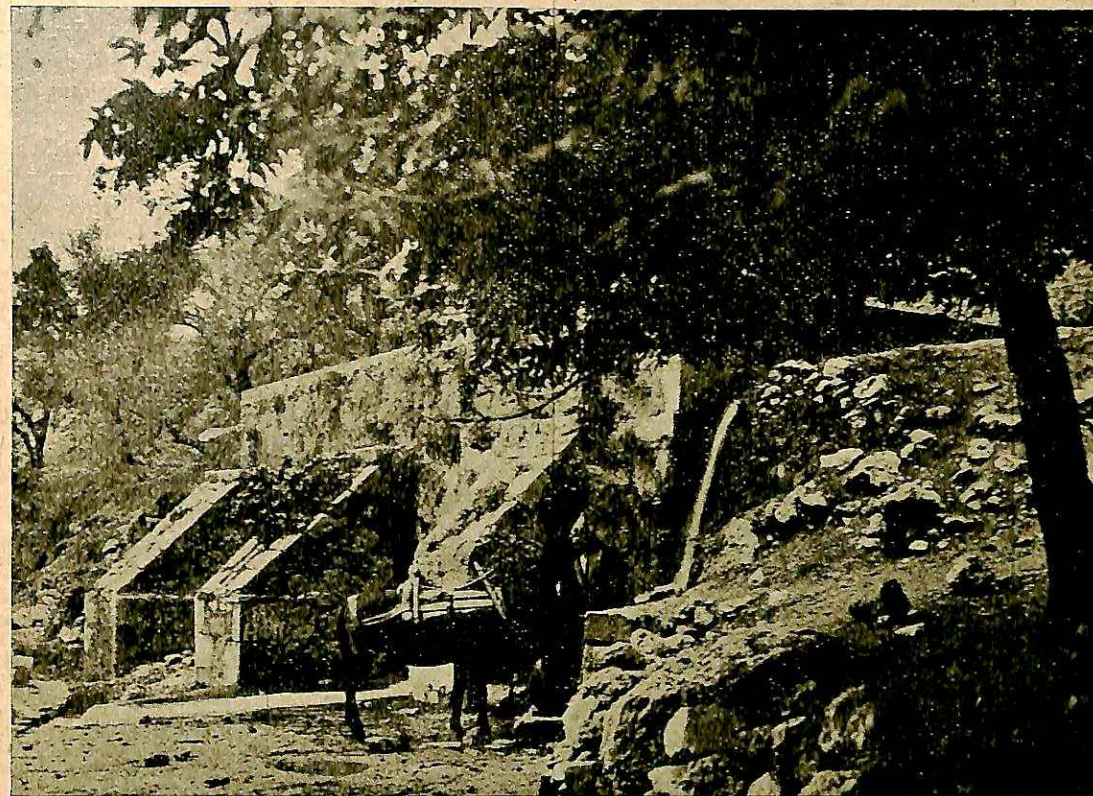
Πάνω ἀπὸ τὴν Κυλλήνη ἀνατέλλει ἡ Ἀφροδίτη, ποὺ μοιάζει σὰ μικρὸς ἥλιος καὶ σὲ θαμπώνει ἅμα τὴν πολυχυττάζει. Πόσο χαμηλὰ κρέμεται ἡ Μεγάλῃ Ἀρκτος! Κι' ὁ Γαλαξίας ἀπλώνεται σὰν μεταξένια λαμπερὴ κορδέλλα. Μεσάνυχτα. Ὁ καφετζῆς κοιμάται. Τὸ λυχνάρι τρεμοσβύνει στὸ καφενεῖο τοῦ Μὰ

τώρα βγαίνει τὸ φεγγάρι, καὶ τὸ μαγικὸ τοῦ φῶς χύνεται σὲ ὅλο τὸν κόλπο.

Μακριὰ πέρα στὴ θάλασσα προβάλλει ἕνα κόκκινο σημάδι: τὸ βαπόρι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Ἐρχονται! Σὲ μιὰ ὥρα φθάσανε. Ἐφάγαμε κάτι τι καὶ ξεκινήσαμε. Ἐνας ἄνθρωπος μᾶς προφθάνει τρέχοντας καὶ μᾶς προσφέρει τὸ αὐτοκίνητό του. Τὸ δεχόμαστε εὐχαρίστως, γιατί ἡ πεδιάδα τῆς Κρίσας λένε πὼς ἔχει δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις καὶ ἄγρια σκυλιά· εἶναι σὰ μιὰ κόλαση βγαλμένη μπρὸς ἀπὸ τὸν παράδεισο τοῦ Ἀπόλλωνα· θὰ περάσεις ἀπὸ κινδύνους γιὰ ν' ἀξιώθῃς τὴ χάρη του. Τὸ αὐτοκίνητο περνᾷ σὰ βόλι μέσα στὸν τσουχτερό ἀέρα· τὸ κυνηγοῦν τὰ σκυλιὰ μὲ φοβερὰ γαυγίσματα, μέσα ἀπὸ τὶς καγ' ελωτὲς καλαμιτὲς τρεμοσβύνουν κινητὰ φῶτα, καὶ τ' ἄστρα ἐπάνω μας σὰ νὰ σαλεύουν. Ἐνας τρελλὸς δρόμος μέσα σ' ἕνα μαγεμένο τοπίο, ποὺ ἡ κρυάδα τοῦ σὲ περνᾷ ὥς τὸ κόκκαλο καὶ σὲ κάνει νὰ ριγᾷς. Τὸ μοτέρ ξερνᾷ φλόγες, φοβόμαστε κάθε στιγμή μὴ πάθει ἔκρηξη. Μπροστά μας ὑψώνεται ἕνας μαῦρος τοῖχος. Ἐκεῖ, λέει ἕνας σύντροφός μου, εἶναι οἱ Δελφοί, εἶναι οἱ Φαιδριάδες. Σὰ νᾶχουν οἱ κόψει βράχοι μὲ ἀτσάλενιο μαχαίρι ἕνα κομμάτι τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκεῖ σιατέψει τὸ ἱερό του σὰν πλησίαζαν οἱ Πέρσες νὰ τὸ λεηλατήσουν. Τὸ ὄραμα αὐτό, ὅταν τὸ εἶδαν οἱ Μῆδοι ψηλά, πάνω στὸ βράχο, τοὺς χτύπησε σὰν ἀστροπελέκι, καὶ ποτὲ δὲν πάτησε πῶς βαρβάρου στοὺς Δελφούς. Τὸ πιστεύω αὐτὸ τὸ θαῦμα, γιατί εἶναι τόσο ἀληθινό, ὅσο καὶ τὸ θαῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ὁ πόθος τοῦ ἀνθρώπου· ἡ τάση του πρὸς τὸ φῶς γεννιέται ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὸ δέος του, ὅπως γεννήθηκε ὁ Ἀπόλλων στὴν Ἀἴγλη· ἀλλὰ πέντε μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὴ γέννησή του κατανικᾷ στὸ χάσμα τῶν Δελφῶν τὸ φοβερὸ δράκοντα, τὸν Πύθωνα, καὶ γίνε-ται τότε ὁ θεὸς τοῦ φωτός, ποὺ χαρίζει τὴ λάμψη τοῦ ἀξεχώριστου σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Σ' αὐτὴ τὴ γιγαντιαία φύση ὁ πιὸ φωτεινὸς θεὸς φωτίζει τὴ σκοτεινὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ τοπίου μὲ τὴ μαγικὴ του λάμψη.

Ἡ πρώτη ἐντύπωση τῶν Δελφῶν εἶναι σὰ μιὰ ἀγιασμένη χαρὰ. Ἀπὸ τὶς Φαιδριάδες σταλάζει τὸ ἀσημόφωτο τοῦ φεγγαριοῦ. Πέρα βαθεῖα φαίνεται ἡ κοίτη τοῦ Πλειστοῦ, ὅπου κατοικοῦσε ὁ Δράκων, πῶς κάτω ἡ πεδιάδα τῆς Κρίσας, σὰ λίμνη ἀπὸ οὐί-χλη, καὶ στὸν ὀρίζοντα τὸ λαμπερὸ πέλαγο. Ὅλ' αὐτὰ εἶνε τόσο ἀπλά, τόσο αὐτονόητα, ποὺ ἀπορεῖς: «Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ Δελφοί;»

Ἐπρόβαλε πιά ἡ αὐγὴ· θὰ θέλαμε νὰ θαυμάσουμε

Ἡ Κασταλία

τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, μὰ ἡ κούραση μᾶς λέει ν' ἀναπαυθοῦμε.

Μόλις μετὰ τὸ γεῦμα ἀρχίζουμε τὸ προσκύνημα. Οἱ Φαιδριάδες καίγονται σὲ μενεξεδένιο χρῶμα ἀπὸ τὴν ἀντανάκλαση τοῦ ἡλίου· οἱ πλαγιὲς τέρα ἀπὸ τὸ Πλειστὸ λάμπουν σὰ διάφυρος γρανίτης. Μ' ὅλο τὸ πολὺ φῶς, δὲν κάνει ζέστη.

Στρέφουμε τὰ πρῶτα βήματά μας πρὸς τὴν Κασταλία πηγὴ. Οἱ βράχοι σχηματίζουν ἐκεῖ μιὰ χαράδρα, τὸν κόλπο τῆς Μητέρας Γῆς ἀπ' ὅπου γεννήθηκε τὸ ἀνθρώπινο γένος. Καὶ ὁ κόσμος γεννήθηκε γιὰ δεύ-τερη φορὰ στοὺς Δελφούς, ὅταν διάταξε ὁ Ἀπόλλων τὸν Δευκαλίωνα καὶ τὴν Πύρρα νὰ ρίξουν πέ-τρες πίσω τους. Παντοτινὰ θ' ἀρχίζει ὁ κόσμος πάλιν ἀπ' ἐδῶ, ὅσο ὁ ἀνθρώπος θὰ νοιώθει μέσα του τὴν ιδέα τοῦ φωτός, τὴν ιδέα τοῦ Ἀπόλλωνα: τὴ λύτρωση μὲ τὸν ἐξαγνισμό.

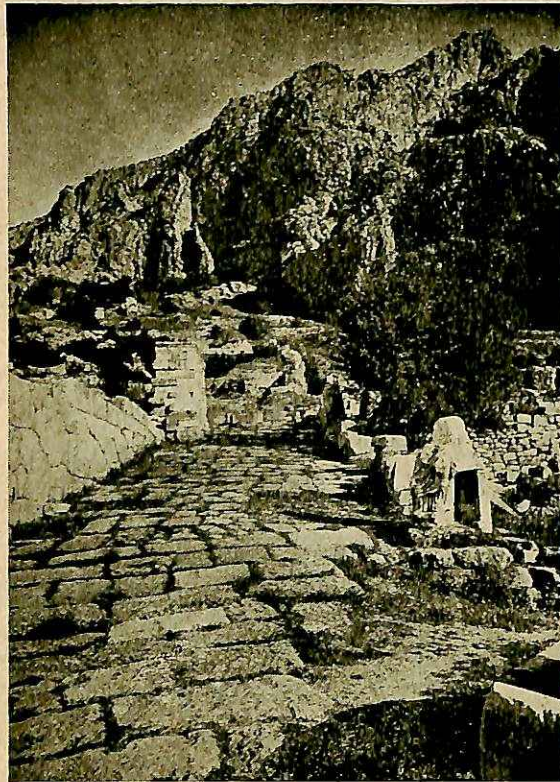
Τὰ χρυσάλλινα νερά τῆς Κασταλίας ἀναβλύζουν ἀπὸ μίαν ἀτίτομη πλευρὰ τοῦ βράχου, πέφτουν σὲ μιὰ πέτρινη λεκάνη, ὅπου καθαρίζονταν ἄλλοτε οἱ προσκυνηταί, κατόπι περνοῦν τὸ δημόσιο δρόμο καὶ χύνονται στὴν κοίτη τοῦ Πλειστοῦ. Πάνω ἀπὸ τὴν κρήνη ἔχουν λαξέψει ἐσοχὲς στὸ βράχο, ὅπου οἱ εὐσεβεῖς ἀπόθεταν τὶς προσφορές τους. Πίνουμε μὲ τὴν κοίλη παλάμη καὶ δροσιζοῦμε τὸ ζεστὸ μέτωπο μὲ τὸ ἱερὸ νάμα. Ὅταν ὁ Ἀπόλλων ἐπιδόθηκε μὲ τὸ σκότωμα οὐ Πύθωνα, πῆγε στὴν Κρήτη, ὅπου τὸν καθάρι-

σε ὁ Καρμάνορας στὰ βουνὰ τῆς Ἰδης. Μὰ μόνο σὰ λούστηκε στὴ Κασταλία ἔνωσε τὸν ἑαυτὸ του ἐξαγνισμένο. Ἀπὸ τότε ἔγινε θεὸς μαντείου, καὶ ἡ Κασταλία ἔλαβε σημασία ἱερή, τόπος βαπτίσματος καὶ ἐξομολόγησης συνάμα.

Ὁ θησαυρὸς τῶν Ἀθηναίων, ποὺ εἶνε ὀρθιος, χτίστηκε ἀπὸ τὰ Μαραθώνεια λάφυρα· τὸν ἀναστή-λωσαν οἱ ἀρχαιολόγοι. Τὸ μικρὸ αὐτὸ κτίριο στέκε-ται σὰ φοβισμένο μέσα στὰ ἐρείπια, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα δὲν ὑπάρχει πιά οὔτε μιὰ κολόνα. Τί ἔγιναν; Ποῦ τὶς ἐπῆγαν; Μόνον οἱ ψηλὲς τους βάσεις μένουν ἀκόμα. Τὰ πολλὰ πολύτιμα ἀναθή-ματα βέβαια χάθηκαν, τ' ἄρπαξαν οἱ ξένοι ἐπιδρομεῖς, μὰ οἱ κολῶνες, τὰ κιονόκρανα τί ἔγιναν;

Στὸ προαύλιο τοῦ ναοῦ εἶχαν γραμμένο τὸ «Γνώθι σαυτὸν σὰ μιὰ ἐκκλησίαν πρὸς τὴ συνείδηση». «Εἴσαι καθαρὸς; Τολμᾷς νὰ μπεις;» Καὶ λίγα βήματα πῶς πέρα ἦταν ὁ Ὀμφαλὸς τῆς γῆς, μιὰ πέτρα ἀπὸ τοὺς μυ-θικοὺς χρόνους, ἕνα εἶδωλο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ βα-σίλευε ἀκόμα ὁ δράκων Πύθων τὸ χάος καὶ οἱ σκοτεινὲς ὁρμές. Ἴσως νᾶναι ὁ Ὀμφαλὸς ὑπόλειμμα ἀπὸ τὴν Ἀσία, καὶ τὸν ἔφεραν στὴν Εὐρώπη οἱ προϊστορικοὶ Ἕλληνες, ἢ τὸ σύμβολο ἐκείνου ποὺ ἐπρεπε νὰ κατανικήσουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ ν' ἀποκτή-σουν τὴν ἀγιοσύνη. Πάντως, δὲν ἤξεραν πιά τὴ ση-μασία του οὔτε στοὺς ιστορικοὺς χρόνους.

Ἡ ἐκπληξή μας αὐξάνει σὰν μπαίνουμε στὸν ὀπι-

Ἡ Ἱερὰ Ὁδὸς τῶν Δελφῶν.

σθόδομο τοῦ ναοῦ· ἐκεῖ περιμένει κανεὶς νὰ ἰδεῖ τὸ περίφημο χάσμα τοῦ μαντείου, ἀπ' ὅπου ἔβγαιναν οἱ ἀτμοὶ ποὺ ἐνέπνεαν τὴν Πυθίαν· περιμένουμε τὴν ἐπιβεβαίωση ὅσων μάθαμε στὸ σχολεῖο. Ἀλλὰ τίποτα δὲ φαίνεται. Οἱ ἀρχαιολόγοι ἐξέτασαν μὲ τὴ μεγαλύτερη ἐπιμέλεια κάθε πέτρα, κάθε ρωγμὴ, μὰ δὲ βρῆκαν τίποτα. Μιὰ χαράδρα μπορεῖ βέβαια νὰ κλείσει μὲ χῶμα, ἀλλὰ, ἐπὶ τέλους, θὰ βρίσκονταν. Μερικοὶ παραδέχονται πῶς ὁ τόπος τοῦ μαντείου κλείστηκε μὲ τέχνη ὅταν καταργήθηκε ἡ εἰδωλολατρεία, κ' ἔτσι θὰ μένει τὸ μυστικὸ τοῦ ἐνταφιασμένου στὴ γῆ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ἴσως νάκλεισε ὁ θεὸς τὸ στόμα τῶν χρησμῶν τοῦ σὰν ἔφυγε ἀπὸ μᾶς. Οἱ γεωλόγοι λένε πῶς τὸ ἔδαφος τῶν Δελφῶν εἶναι σεισμόπαθο, μπορεῖ νὰ τὸ παράχωσε κ' ἕνας σεισμὸς ἀκόμα καὶ στοὺς κλασσικοὺς χρόνους, καὶ οἱ ἱερεῖς γ' ἀπατούσαν τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τότε.

Καὶ ὁ ἔφορος τοῦ μουσείου δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει καμιὰ πληροφορία. Μᾶς δείχνει ὅμως τὸ δρόμο πρὸς τὴν πηγὴ τοῦ μαντείου, τὴν Κασσιότιδα, ποὺ τὴν ἀναφέρει καὶ ὁ Πausanias, ἕνα ὑπόγειο διάδρομο ποὺ ἀρχίζει πίσω ἀπὸ τὸν ἐπισθόδομο τοῦ ναοῦ. Οἱ Γάλλοι ἀρχαιολόγοι ἔκαναν καλὴ δουλειά· ἐξέτασαν τὸ σκελετὸ τοῦ ναοῦ σὰν ἀνατομικὸ παρασκεύασμα, στρώμα πρὸς στρώμα, πέτρα πρὸς πέτρα, μὰ τὸ μυστήριον τῶν Δελφῶν ἔμεινε ἄλυτο. Μπορεῖ

ὁ ἀτμὸς ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὴ γῆ νὰ ἦταν μόνο τὸ σύμβολο γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς ἐκστασης, ποὺ δὲν ξέρουμε ὅμως πῶς ἦταν, ὅπως δὲ γνωρίζουμε τίποτα γιὰ τὰ μαντεῖα τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Βοιωτίας. Ὁ μόνος τρόπος νὰ μαθαίναμε κάτι, θάταν ἕνα μαγικὸ πείραμα ἐπὶ τόπου μ' ἕνα κατάλληλο μέντιον, ποὺ θὰ ῥχόταν σὲ ψυχικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴ Σίβυλλες, ποὺ τὸ ὑποσυνείδητό του θὰ μεταθέτονταν ἐντελῶς στὸν κόσμον τῆς Ἀπολλωνείας ἰδέας τοῦ ἑξαγνισμοῦ, — καὶ τότε θὰ μιλοῦσαν οἱ πέτρες, τὸ χάσμα τῆς γῆς θ' ἀνοίγονταν ξανά, κ' ἕνα φῶς θὰ ἔλαμπε πάλι πάνω ἀπὸ τοὺς Δελφούς, ἕνα φῶς ψυχικὸ, λαμπρὸ σὰν τὸν ἴδιο τὸ θεό.

Ἔτσι μᾶς μένει ἀπὸ τοὺς Δελφούς μόνο τὸ μέλλον, καὶ ἡ ἐλπίδα πῶς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ κάποτε νὰ γίνῃ θεός. Οἱ φίλοι μου ἀνηφορίζουν ὥστος πρὸς τοὺς λοιποὺς θησαυροὺς· ἐγὼ κάθομαι στὶς πὺ ψηλὲς σειρὲς τοῦ θεάτρου. Κ' ἐκεῖ, σὰ νὰ βγῆκε μέσα ἀπὸ τὴ γῆ, ἀναφαίνεται ξαφνικὰ στὴν ὀρχήστρα ἕνας ἄνθρωπος, φανταστικὰ ντυμένος, μὲ μαλλιά ποὺ τ' ἀνεμίζει ὁ ἀγέρας καὶ μὲ φλογερὴ ματιὰ ποιητοῦ. Εἶχε ἀκούσει τὴς κουβέντες μᾶς κάτω στὸ χάσμα, καὶ φαίνεται πῶς ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴς θεωρίες μᾶς. Εἶναι ὁ ποιητὴς Σικελιανός, ποὺ κατοικεῖ χρόνια τώρα πάνω ἀπὸ τὴν ἱερὴ περιοχὴ. Ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του εἶναι νὰ ἐξερευνήσῃ τὸ Δελφικὸ μυστικόν. Ξέρει πολλὰ μέσα στὶς ψυχὰς τῶν ποιητῶν πέρνουν βαθύτερη σημασία ὅσα βλέπουν ἐκ τῶν ἔξω. Ἡ ὥρα ποὺ περάσαμε μαζί του μᾶς ἔκαμε πλούσιους κ' εὐτυχεῖς.

Ἀποχαιρετῶ τὸν ἐμπνευσμένον αὐτὸν ἄντρα καὶ ἀνηφορίζω μὲ τοὺς ἄλλους στὸ Στάδιο. Μὰ δὲν ἔχω σχεδὸν μάτια γιὰ τίποτα· οὔτε τὰ πολύτιμα συντρίμματα κάτω στὴ Μαρμαριὰ δὲν μποροῦν ν' ἀποσπάσουν τὴ σκέψη μου ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Βλέπω ἀκόμα τὸν Ἑλληνα ποιητὴ μὲ τὸ φαρδὺ μανδύα του καὶ ἀκούω τοὺς ἐνθουσιώδεις πυθικοὺς λόγους του ποὺ διατάραξαν τὴν ψυχὴ μου, σὰ νάῃθαι μιὰ ὁμίλη νὰ σκεπάζει τὸν ἥλιο. Μόνο σὰν ξαναγύρισα στὴν Κασταλία καὶ δρόσινα τὸ μέτωπό μου, βόηκα πάλι τὴ ψυχικὴ μου εἰρήνη. Δὲν ἐρωτῶ πιά, οὔτε ἐρευνῶ, νιώθω μιὰν ἀπέραντη εὐτυχία κυττάζοντας τὸν ἥλιο ποὺ βασιλεύει, ποὺ βυθίζεται στὴ θάλασσα τῆς Ἰτέας σὰν τὴ ματωμένη ἀσπίδα κάποιου ἥρωα. Οἱ Φαιδριάδες τόσο φλέγονται ἀπὸ τὸ φῶς αὐτό, ποὺ νιώθω μὲ γλυκεῖα ἀνατριχίλα. Θεῖα σιγὴ καὶ οὐράνια εἰρήνη. Μόνο ἡ Κασταλία μουρμουρίζει τὸ παμπάλαιο τραγούδι τῆς — Ἀπόλλων! Ἀπόλλων!

Ἀντικρῶ τὸν χάλκινο Ἡνίοχο στὸ μουσεῖο. Ὅπως στέκεται ἄκαμπτος μὲ τὸ μακρὺ του χιτῶνα, μοῦ φαίνεται σὰ νάβῃ ἀνώτερος ἀπὸ κάθε νίκη καὶ ἥττα, μὲ τὴ ματιὰ στραμμένη πρὸς ἄλλον κόσμον. Βυζαντινὸς ἅγιος δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ πὺ μεγαλόπρεπη ἐντύπωση· ναί, βλέπω μπρὸς μου τὸν πὺ γνήσιο Βυζαντινισμό, δὲ διακρίνω τὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀρ-

χαϊκῆς τέχνης καὶ τῆς λειτουργικῆς ἑκφρασης τοῦ Ἑλληνικοῦ χριστιανισμοῦ. Αὐτὸ μοῦ ἐνιοχῆται πὺ πολὺ τὴ γνώμη πῶς ὁ Ἀπόλλων ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ σὲ Βυζαντινὴ μεταμόρφωση, ἰδίως ἀφοῦ λέει κάποια παράδοση πῶς κάθε χειμῶνα πηγαίνει στοὺς ὑπερβόρειους.

Στὰ κομμάτια τῆς μετώπης ἀπὸ τὸ Θησαυρὸ τῶν μουσείων παριστάνεται μιὰ θαυμάσια ζωντανὴ γιγαντομαχία, ἐπίσης ὁ ἀγῶνας τοῦ Μενελάου καὶ ἄλλων ἡρώων. Ὅπως στὴν Ὀλυμπία, εἶναι κ' ἐδῶ ὁ ἀγῶνας ἡ βάση κάθε λατρείας, μὰ ὁ τελικὸς σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ νίκη, ἀλλὰ ἡ ἔνταση τῶν μυῶν καὶ τῶν αἰσθήσεων ποὺ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἐπίγνωση, τὴ διαφώτιση. Μήπως κ' αὐτὸς ὁ θεὸς δὲν ἀγωνίζεται καθεμερὰ γιὰ τὴν ἀγιοσύνη, γιὰ τὴ λάμψη του. Καὶ ἂν χρησιμοποτεῖ ὁ Ἀπόλλων, τὸ κάνει γιὰ ν' ἀποχτήσῃ ὁ ἴδιος σαφήνεια, νὰ δώσει λόγο στὸν ἑαυτό του. Οἱ ἀνθρώπινες πράξεις εἶναι περίπλοκες, ἔχουν πάντα δύο πόλους, μὰ ὁ θεὸς εἶναι ἀπλός· ἔτσι μᾶς φαίνεται ὁ χρησμός του διφορούμενος, γιατί ἀναγκάζεται, γιὰ νὰ γίνῃ καταληπτὸς ὁ θεός, νὰ μεταφέρει τὸ ἀπλό του εἶναι στὸ διχοτομημένο ἐνσυνείδητο τῶν ἀνθρώπων κ' ἔτσι πολεμᾷ ὁ Ἀπόλλων μὲ τὴν ἀφροσύνη τους. Ἴσως δὲν εἶναι κὰν μιὰ ἐννοια ὁ Ἀπόλλων, ὅπως οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλὰ ἕνας ρυθμὸς, ἕνας δρόμος, μιὰ κατεύθυνση, ποὺ τὴν πραγματοποιεῖ ὁ καθένας ἄλλιως. Τίποτ' ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς καθέσει ὁ Ἀπόλλων, παρὰ νὰ μᾶς δώσει στὰ χέρια τὰ ἡνία· τ' ἄλλα τῆς μοίρας τρέχουν χωρὶς τὴ συμβολὴ του, σὲ μᾶς ἀπέκειται νὰ διευθύνουμε τὸ ἄρμα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐννοια ποὺ μᾶς δίνει ὁ Δελφικὸς Ἡνίοχος, στὸν ὅποιον ἐπιστρέφω ἄθελα· ἡ μοῖρα ποὺ τρέχει, οἱ ἐμπνεύσεις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ θέληση τοῦ ἀνθρώπου νὰ φωτιστεῖ, νὰ ἐνωθοῦν σὲ μιὰ μονάδα καὶ ν' ἀποτελέσουν ἕνα σοβαρὸ, ἀλλὰ καὶ τρισμακάριο καθήκον. Ὅσο ἐκείνος ὁδηγεῖ τὸ ἄρμα, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι χαρούμενος, μὰ ἡ ἐνδόμυχη εὐτυχία του γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν εἰγνωση καὶ τὴν ἐνωσὴ του μὲ τὸ θεῖο, ἡ χαρὰ του γιὰ τὴν προβλεπόμενη νίκη, τοῦ δίνει τὴ μετρημένη εὐγενικὰ στάση. Μποροῦμε νὰ κάμουμε πολλές σκέψεις γιὰ τὸν Ἡνίοχο, τὴ σημασία του δὲ θὰ τὴν ἐξαντλήσουμε. Μᾶς λέει γιὰ τὸν Ἀπόλλωνα πὺ πολλὰ παρὰ ὁ πεσμένος του ναός. Ὅσο καὶ νὰ εἶναι διαποτισμένοι ἀπὸ τὸ θεὸ οἱ Δελφοί, δὲν μποροῦν νὰ τὸν περιλάβουν ὁλόκληρο, τὸ βασίλειό του εἶναι πὺ μεγάλο. Εἶναι ὁ θεὸς τῶν ἀναπεπτομένων φτείνων ἐκτάσεων, πάνω στὶς λαμποχοποῦσες κορυφὲς τῶν βουνῶν. Ἡ κοιλάδα τῶν Δελφῶν μπορεῖ νὰ χωρέσει ὅσα εἶχε ἀνθρώπινα. Τὸ πραγματικὸ κρᾶτος του εἶναι ψηλὰ πάνω στὸν Παρνασσό, ἐκεῖ πρέπει νὰ πάω νὰ τὸν προσκυνήσω.

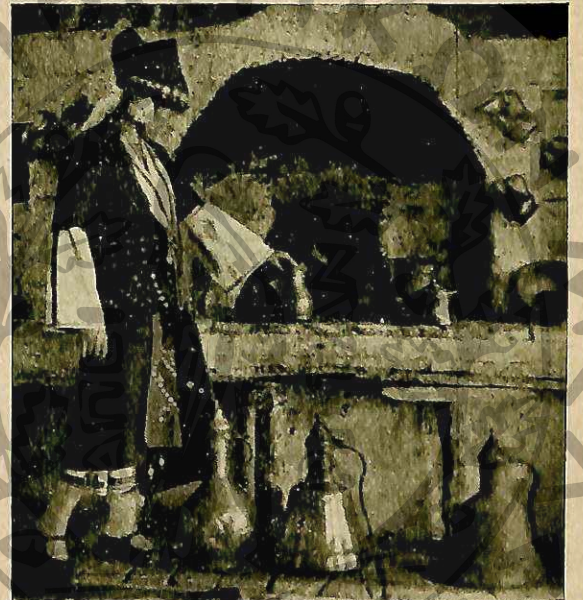
Μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Ε. Ρ.

Ἡ ἑκθεσις Λαϊκῆς Τέχνης στοὺς Δελφούς.

Οἱ Δελφικὲς Ἑορτὲς ἀπὸ τοὺς περισσότερους ἐθεωρήθηκαν ὡς ἐπιστροφή ἀπλῶς στὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα. Ἐνῶ ἦταν κάτι πολὺ περισσότερο καὶ πολὺ πὺ ἐνδιαφέρον· Μιὰ ἐπιστροφή γενικὰ στὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα ὅπως ἀνεπτύχθη σὲ διάφορες καλὲς ἐποχές. Ἀπόδειξις καὶ ἡ μεγάλη ἑκθεσις λαϊκῆς καὶ ἄλλης τέχνης ποὺ ἔγινε τότε. Μὲ τὰ ποικίλα σὲ ρυθμοὺς καὶ τεχνοτροπίες ἀντικειμενά της, αὐτὴ τὴν προσάθεια παρουσίαζε.

Ἡ ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς ἑκθέσεως ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴς κυρίες Εὐὰ Σικελιανοῦ, Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη, Ἑλένην Εὐκλείδη, καὶ τοὺς κυρίους Σισιλιάνον καὶ Σικελιανόν. Εἶχαν ὅμως πολλὰς ἄξιες συνεργάτριες. Τὰς προέδρους τῶν διαφόρων βιοτεχνικῶν συλλόγων, σωματείων καὶ ὁργανώσεων, καὶ τὴ πὺ ἐμπειρὲς κυρίαν ἀπὸ ὅσες κατεγίνοντο σοβαρὰ μὲ τὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Μεταξὺ αὐτῶν ὀφείλει νὰ ἀναφέρει κανεὶς τὴν κυρία Ναταλία Μελά, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴ μακεδονικὴ βιοτεχνία. Τὴν κυρία Εἰρήνην Νικολοῦδη, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴν κρητικὴ βιοτεχνία, τὴν κυρία Εἰρήνην Δούμα, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴν ἡπειρωτικὴ, τὴν κυρία Μαρία Θεοτόκη, ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴ βιοτεχνία Κερκύρας, τὴν κυρία Ἑλένη Μακρῇ μὲ τὰ ὑφαντὰ «Σικελιανῶν», τὴν κυρία Καλοῦση μὲ τὰ ὑφαντὰ τοῦ «Διπλοῦ Πιλέκως». Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθοῦν οἱ ἀντιπρόσω-

Ἀπὸ τὴν ἑκθεσὶ Λαϊκῆς Τέχνης στοὺς Δελφούς.

ποι τῶν ἐργαστηρίων Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν, πού με τόσο κατανόηση τοῦ ἔργου ἐβοήθησαν γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς ἐγγωρίας τέχνης. Καὶ δὲν ἦταν μόνο αὐτές. Ἡ ἐκθεσις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ φανῇ ἡ καλλιερημένη αἰσθητικὴ πολλῶν σημαντικῶν γυναικῶν, καὶ οἱ εἰδικές, σχετικὰ μετὰ τὴν ἑλληνικὴ τέχνη, γνώσεις τους.

Ἡ ἐκθεσις, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦταν μέσα στὸ πνεῦμα τῆς δελφικῆς προσπάθειας, ἐπέτυχε καὶ σὰν ὁργάνωσι. Εἶχαν καταβληθῇ πολλοὶ κόποι ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἰδιαίτερα τῆς κυρίας Χατζημιχάλη. Καὶ μέγιστες θυσίες ἀπὸ τὴν κυρία Σικελιανοῦ. Ἡ κυριώτερη ἦταν ὅτι μετὰ τὸ σημαντικό ποσὸν πού διέθεσε (περισσότερο ἀπὸ μισὸ ἑκατομμύριον), ἀγόρασε γιὰ τὴν Ἐκθεσὴ ὅτι καλύτερο βρῆκε στὴν ἀγορὰ τῆς ἑλληνικῆς βιοτεχνίας.

Μὰ ὁ βαθύτερος λόγος πού ἐπέτυχε ἔτσι ἡ ἐκθεσις ἦταν ἄλλος: Ἐβοήθησε τοὺς Ἕλληνες νὰ γνωρίσουν τὰ ὠραῖα δικά τους καὶ τοὺς ξένους νὰ ἰδοῦν πῶς ἐκφράζεται ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἀπὸ τότε τὰ ἀντικείμενα τῆς λαϊκῆς τέχνης ἄρχισαν νὰ γίνονται ἀπαραίτητα στὴ ζωὴ μας, νὰ δουλεύονται μετὰ ἀγάπης καὶ προσοχῆς, νὰ πλουτίζονται μετὰ νεώτερα ἑλληνικὰ σχέδια καὶ ὅχι μόνο νὰ διαδίδονται καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορά μας, ἀλλὰ νὰ ἀγοράζονται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ ἐκλεκτὸ εὐρωπαϊκὸ κοινόν. Τί περισσότερο. Τὸ ὄνειρο τῆς Εὐᾶς Σικελιανοῦ, τῆς μεγάλης αὐτῆς Ἑλληνίδας, πού εἶχε ἀρχίσει νὰ τὴν ἀπασχολῇ ἀδιάκοπα ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἐγνώρισε τὴν Ἑλλάδα, πολλὰ χρόνια πίσω, ἦταν πιά πραγματικότητα.

Ε. Δ.

Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὴ Λαϊκῆς Τέχνης στοὺς Δελφοὺς.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΙΚΕΤΙΔΕΣ

Μετάφραση: Ι. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Τῶν προσφύγων ὁ Δίας καλόβουλο
μάτι ἄς στρέψῃ σ' αὐτὸ τὸ κοπάδι μας
πὸν ἀπ' τοῦ Νείλου τίς ψιλαμουνδένιες
ἐκβολές στὰ πανιά ξεσηκώθηκε
καὶ τὴν Ἁγία τὴ Χώρα — δημοσύνορη
τῆς Συρίας — ἀφήνοντας φεύγομε,
ὅχι γιὰ αἷμα χυμένον ἐξόριστες
μετὰ τοῦ λαοῦ δημοπήφιστη ἀπόφαση,
μ' ἀπὸ ἀντρῶν συγγενῶν μας τὴν ἔχθρητα
κί ἀπὸ φρίκης γιὰ γάμο παράνομο
μετὰ τοὺς ἄθεους τοὺς γιόνους τοῦ Αἰγύπτου.
Καὶ ὁ Δαναὸς ὁ πατέρας, πὸν σιάνθηκε
ἀρχηγὸς τῆς Βουλῆς καὶ ἀνταρσίας μας,
ἀφοῦ ἐσιτάθμισεν ὅλα, ἀποφάσισε
πὺ καλὸ ἀπὸ τὰ δεινὰ μας νὰ πάρωμε
δρόμο ἐπάνω στοῦ πέλαου τὸ κύμα
καὶ ν' ἀράξωμε στοῦ Ἀργεῶνς τὰ χώματα
ἐδ' ὁποῦθε καυχίεται ἡ γενιά μας
πῶς κραταίει ἀπὸ τοῦ Δία τὴν ἐμπνοή
στὴν οἰστρόδιωχτη ἐπάνω Ἀγελάδα.
Σὲ ποῖα χώρα λοιπὸν θὲ νὰ φτάναμε
γιὰ μᾶς, ἄλλη ἀπ' αὐτή, πὺ καλόδεκτη
μ' αὐτὰ τῆς ἱκεσίας στὰ χέρια μας
τὰ κλαδιὰ μετὰ ταινίες ζωσμένα;
Μὰ ὦ σὺ πόλη, μὰ ὦ γῆ καὶ καθάρια νερά
κί ὦ θεοὶ τοῦρανοῦ καὶ τοῦ κάτω τοῦ κόσμου
πὸν τοὺς τρισεβαστοὺς τάφους κατέχετε,
καὶ σὺ τρίτος, ὦ Δία σωτήρα μου,
πὸν φυλάεις τῶν δικαίων τὰ σπίνια,
τὸ γυναικεῖο δεχτήτε κοπάδι μας,
πὸν προσπέφτουμε ἱκέτες σας,
μετὰ φιλέσπλαχνο πνέμα τῆς χώρας.
Μὰ τὸ σμᾶρι τὸ ἀντρίκειο τῆς ἀνομῆς
αἰγυπτιόσπορης φάρας, πρὶν βίλουνε
πόδι ἐδῶ σὲ ἀμμουνδένιο ἀκρογιάλι,
πίσω, δόστε τους μιά, μετὰ τὸ γρήγορο
τὸ σκαρὶ τους νὰ πᾶνε στὸ πέλαος,
ὅπου ἀντάρα νὰ βροῦν χειμωνόδαρτη
μετὰ βροντές, μ' ἀστραπές, μ' ἄγριους δρόλαπες,
καὶ χαθοῦν μετὰ τὴ λύσσα τῆς θάλασσας,

πρὶν ἐμᾶς, ἀνηψιὲς τοῦ πατέρα των,
κάμουν σκλάβες, καὶ δίχως νὰ θέλωμε
σὲ κρεββάτια ἀνεβοῦν
πὸν δὲν στρέγει κί ὁ θεὸς ὁ Νόμος.

Τώρα πέρ' ἀπ' τὴ θάλασσα καλῶ,
μάρτυρα καὶ διαφεντευτή μου,
τὸ θεῖκόν τὸ μοσκάρι,
τῆς ἀνθοδόσκητης τῆς βοῖδοκερᾶς
προγόνισσάς μου τὸ βλαστάρι
πὸν ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ Δία τὴν ἐμπνοή
κί ἀπὸ τὸ χεροχάιδεμά του
ἦρθε τὴν ὥρα τὴ μοιρολόγραφτη στὸ φῶς,
ταιριαστὸ πῆρεν «Ἐπαφος»
μετὰ δίκιο τὸνομάτισμά του.
Αὐτὸν ἀφοῦ καλέσω μάρτυρα
στὰ χλωρὰ τῶρα ἐδῶ τὰ βοσκοτόπια
τῆς ἀργαίας του μάννας, κί ἀναθυμηθῶ
τὰ τόσα παραδείρια τῆς καὶ ποδοκόπια,
γιὰ τὴ γενιά μας ἔπειτα
πιστεύω πῶς θὰ φανερώσω
τέτοια σημάδια ἀλάθειας
στῆς χώρας τοὺς κατοίκους, πὸν ὅσο
κί ἀνέλυστα ἂν φανοῦν, προβαίνοντας
ἀληθινὰ τὰ λόγια μου θὰ νοιώσουν.

Κί ἂν ἀπ' τοὺς ντόπιους λάχῃ ἐδῶ σιμὰ κανεῖς
πὸν τῶν πονηρῶν τὴ γλῶσσα νὰ γνωρίξῃ,
γροικόντας τὰ πικρὰ τὰ μοιρολόγια μου,
πῶς τῆς γυναικᾶς τοῦ Τηρέα τῆς θλιβερῆς
τῆς γερακοκνηγήτης ἀηδόνας
ν' ἀκούῃ τοὺς θρήνους θὰ νομίσῃ,

Πὸν ἀπὸ τὰ πρωτὰ τὰ κατατόπια τῆς
ἀποδιωγμένη μύρεται καὶ κλαίει
στὰ νέα τὰ ξένα τῆς λημέρια,
κί ἀναδιβάλλει τοῦ παιδιοῦ τῆς τὸ χαμό,
πὸν ἀπ' τὰ δικά τῆς σφίχτηκε τὰ χέρια
πάνω στῆς κακομάννας του τὸν ἄθεο τὸ θυμό.

"Ετσι κι' εγώ σὲ μελωδίες ἰωνικὲς
θρηνηόντας ἢ γογγύχτρα τ' ἀπαλά μου
νειλοθρεμμένα σκίζω μάγουλα
καὶ τὴν ἀμάθητη ἀπὸ πρὶν
βόσκω μὲ κλάϊματα καρδιά μου
τάνθη τοῦ θρήνου, ὦϊμέ, κορφολογῶ,
γιατὶ ἀπὸ φόβο εἶναι ἡ ψυχὴ γιομάτη,
μήπως σ' αὐτὴ μου τὴ φυγὴ
ἀπὸ τὴν Ἀερίαν τὴ γῆ,
δὲ βρῶ κανέν' ἀπὸ δικούς προστάτη.

Μὰ ὦ τῆς γενιᾶς μου ἑσείς θεοί,
ἀπαντοχὴ γενῆτε μου καὶ σκέπη
τὸ δίκιο βλέποντας καὶ μὴ σκληρώσετε

τὰ νιάτα μου σὲ χέρια ποὺ δὲν πρέπει
στὴν ἄδελφά βία τὴν ὀργή σας στρέψετε
καὶ δίκια γὰρ τοὺς γάμους μου κάμετε κρίση
κνηνηγμένος, τοῦ χαμοῦ τοῦ λυτρωμὸ
στὸ θεοσέβαστο βωμὸ
θὰ βρῇ καταφυγὴ ἂν ζητήση.

Στὸ Δία ἄς ἔχω ὅλα τὰ θάρρη μου
κι' ἄς εἶναι ἀνεξιχνίαστο τὸ θέλημά του,
μ' ἄξαφν' ἀστράφτει καὶ φεγγοβολᾷ
καὶ μὲς τὰ σκότη, μὲς τὴ μαύρη συμφορὰ,
γὰρ τοὺς ἐφήμερους ἀνθρώπους ἐδῶ κάτω.

Ι. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

"Ενα Ἑθνικὸν Ἰστορῆμα. Ἡ κ. Πηνελόπη Στ.
Δέλτα, ποὺ μᾶς χάρισεν ἤδη τόσα ὥραϊα βιβλία, ποὺ
τὰ διαβάσουν οἱ μικροὶ ὅσο καὶ οἱ μεγάλοι μὲ τὸν
αὐτὸ ἐνθουσιασμό, ἐξέδωκε τελευταίως καινούριον
ἔργο, «Στὰ μυστικὰ τοῦ Βάλτου», ποὺ περικλείει τὴν
ψυχὴ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα, τὰ ἰδανικά καὶ τὶς
θυσιᾶς ὅλων ἐκείνων ποὺ ὑπῆρξαν πρόμαχοι καὶ πρω-
τοπόροι τῆς ἐθνικῆς ἀφυπνίσσεως καὶ ἐλευθερίας κατὰ
τὸ 1912. Τὸ ἔργον δημοσιεύεται σὲ δύο τόμους, εἰς
πολυτελεῖς ἐκδόσεις, ἀπὸ τὸν οἶκον Δημητράκου. Συνι-
στῶμεν τὸ βιβλίον αὐτὸ θερμότατα.

Σώτον Χονδροπούλου : «Πρόσωπα στὸ περι-
θώριο».—Γιὰ τὸ νέο αὐτὸ βιβλίον τοῦ κ. Χονδροπού-
λου θὰ μπορούσε κανένας νὰ πῇ πῶς εἶνε κάπως
καλογραμμένο. Ὁ συγγραφέας ἐδῶ φαίνεται νὰ μὴ
στερεῖται φαντασίας. Ἐν τούτοις, σὲ πολλὰ σημεία
δὲν κατορθώνει νὰ τὴν ὑποτάξῃ στὸ νόημα τῆς τέ-
χνης. Σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ νέου βι-
βλίου του, ὅπως στὸ «Πέταλο» καὶ στὸ «Πόθοι κάτω
ἀπ' τὴ γῆ», τὰ νοήματα βγαίνουν θολά. Οἱ ἥρωες
τοῦ σκισάρονται ἀπλῶς, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ
τοὺς δῇ ζωὴ. Ἐπίσης, δίνει σημασίαν στὶς διηγήσεις
του σὲ πολλὰς κοινὲς λεπτομέρειες, καὶ αὐτὸ τὸν κά-
νει νὰ πέφτῃ σὲ περιττολογίας, ποὺ δὲν συμβάλλουν
κυριολεκτικὰ σὲ τίποτα.

Ὡστόσο ὅμως ἔχει καὶ ἀρκετὰς ἀρετὰς ποὺ κά-
νουν τὸ βιβλίον νὰ διαβάζεται ὅχι μὲ μεγάλη δυσχε-
ρεια. Ἡ γλῶσσα του εἶνε ἐκφραστική. Οἱ ἐκφράσεις
του δὲν εἶνε πρόχειρες καὶ ἐπιτηδευμέναι, ὅπως σὲ
πολλὰ ἔργα νέων.

Ἀπὸ τὴ σειρά τῶν ἐννέα διηγημάτων τοῦ κ. Χον-
δροπούλου, ξεχωρίζουν τὸ «Ζωὴς ὄνειρα» καὶ ὁ
«Τρελλός».

Σ' αὐτὰ κατορθώνει ὁ συγγραφέας νὰ κἀν σχε-
δὸν πιστευτὰς τὶς περιπέτειες τῶν πλασμάτων του,
ὥστε νὰ δικαιολογεῖται καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου του
«Πρόσωπα στὸ περιθώριο».

ΕΥΡΥ ΚΑΤΣΙΛΥΒΑ

Μελὴ Νικολαΐδη : «Ἄσμα Ἀσμάτων» κι' ἄλλα
διηγήματα.—Ὁ κ. Μελὴς Νικολαΐδης εἶνε ἀπὸ τοὺς
λίγους νέους διηγηματογράφους μας, ποὺ ἀπολαμ-
βάνουν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοῦ.
Κι' εἶνε τόσο δίκαιη ἡ συμπάθεια αὐτὴ γὰρ τὸ ἔργο
τοῦ συγγραφέα, γιατί πραγματικά ὁ κ. Νικολαΐδης
εἶνε ὁ πῶς γνήσιος, ὁ πῶς αὐθόρμητος, ὥστε ὁ μονα-
δικὸς ἀπ' τοὺς νέους διηγηματογράφους μας. Σὲ ὅλα
τοῦ τὰ βιβλία ποὺ ὡς τώρα ἔχει βγάλει, καὶ ποὺ ὅλα
ἔχουν διαβαστῇ τόσο πολὺ, παρουσιάζεται μᾶστορης
γερός στὸ διήγημα. Ἐρεῖ νὰ διηγείται μὲ ἰδιαίτην
χάρην καὶ δύναμιν. Καὶ στὸ καινούριον αὐτὸ βιβλίον
του, ποὺ εἶνε μιὰ σειρά ἀπὸ δέκα διηγήματα, νοιώ-
θεις πῶς ὁ συγγραφέας ἱστορεῖ ἀληθινὰ πράγματα.

Μὰ ὥρα εὐχάριστη περνάει κανεὶς διαβάζοντας
τὸ νέο βιβλίον τοῦ κ. Νικολαΐδης. Γιατὶ καμμιά ἐπι-
τήδευση δὲν παρατηρεῖται στὸ ὕψος, ποὺ εἶνε τόσο
ἀφελές καὶ ζωηρό. Τίποτε τὸ στατικὸ καὶ φιλάρεσκο.
Ἡ φράση του ῥεεῖ ἀβίαστη. Τὰ νοήματα σταράτα.
Ἡ ἐκφραστικότητα ἀπὸ τὶς πῶς σπάνιες. Μὰ τὸ χα-
ρακτηριστικὸ καὶ ἡ εἰδικότητα τοῦ κ. Νικολαΐδης,
(ποὺ καταφαίνεται ὁλοκάθαρ στὸ νέο του βιβλίον),
εἶνε νὰ κατορθώσῃ νὰ συγκινή βαθεῖα τὸν ἀναγνώ-
στην, τόσο, ποὺ νὰ μένῃ βουβός ἀπ' τὴ συγκί-
νησιν. Γι' αὐτὸ, τὸ νέο βιβλίον τοῦ κ. Νικολαΐδης θὰ
διαβαστῇ πολὺ, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα ἔργα του.
Ἐρχεται σὰν ξεκούρασμα στὴν νέα πεζογραφία μας.

ΕΥΡΥ ΚΑΤΣΙΛΥΒΑ

Ἐκδόσεις

Κούλη Ἀλέπη : «De Profundis» ποιήματα. Γρα-
φεῖον Πνευματικῶν Ὑπηρεσιῶν, Ἀθῆναι 1937. Περί
τῆς ποιητικῆς αὐτῆς συλλογῆς θὰ γράψωμε στὸ προ-
σεχὲς τεύχος.

Ἐξεδόθη ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τῆς λογοτεχνικῆς
ἐπιθεωρήσεως «Τὸ Νέον Πνεῦμα». Διευθυντὴς Γιάννης
Φλιάσιος. Ἐπίσης μᾶς ἐστάλησαν «Φύλλα Τέχνης»,
Δελτίον Στίχου, ποὺ ἐκδίδονται στὸ Ἡράκλειον Κρήτης.

Ἐλάβαμε τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τοῦ περιοδικοῦ «Τὰ
Δικά μου» ποὺ ἐκδίδει ἡ ἀκάματη κ. Μαριέττα
Ἑπανησία. Περιέχει περισιπούδαστη μελέτη γὰρ τὸν
«Πεσσιμισμὸν τοῦ Λεοπάρντι». Γιὰ τὴν ἐργασία αὐτὴ
θὰ γράψωμε στὸ προσεχὲς τεύχος ἐκτενέστερα.

Ἐπίσης ἐλάβαμε : «Νεοελληνικὰ Σημειώματα».
Ἐκδίδονται στὴ Χαλκίδα ὑπὸ Γιάννη Σκαρίμπα.

«Περιοδικὸν Ἀυγὴ». Μαθητικὸν περιοδικὸν ἐκδι-
δόμενον εἰς Λαμὸν Φλωρίνης.

«Πνευματικὴ Ζωή». Μηνιαῖον λογοτεχνικὸν περιο-
δικόν. Διευθυντὴς : Μελὴς Νικολαΐδης.

«Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις». Διευθύντρια : Εὐγε-
νία Ζωγράφου.

ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Γονέων ἐξεδόθη τὸ 10ον τεύ-
χος τοῦ Περιοδικοῦ «Πρακτικὴς Ὀδηγίης Ἀνατρο-
φῆς» μὲ μελέτην τῆς κ. Ἑλμίνας Παντελάκη «Προ-
βλήματα Ἑφηβικῆς Ἠλικίας».

Ἐλάβαμε «Κρητικὰς Σελίδας», μηνιαῖον λογοτε-
χνικὸν περιοδικόν. Τὸ ἐκδίδει ἡ κυρία Θάλεια Καλλι-
γιάννη στὸ Ἡράκλειον Κρήτης.

Ἐπίσης «Ἀτομικὴ Ψυχολογία», Ἀθῆναι. Ἔτος
ΣΤ' τεύχος 1ον. Διευθυντὴς Δημ. Γ. Μωραΐτης.

«ΠΥΡΣΟΣ», Α. Ε.

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, Βουκουρεστίου 68

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ, Γαίμικῃ 54

Ἀνταποκρίται εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Βιβκανάντα :	Παγκόσμιος Θρησκεία	Δρχ.	15
Ἡλιάκη :	Ἡ Νεολαία	"	25
Καζαντζάκη :	Ἰσπανία	"	50
Καστανάκη :	Ὁμογενὴς Βλαδίμηρος	"	25
Κουντούρη :	Πατέρας καὶ Γιὸς	"	50
Νικολοπούλου :	Θανασάκης	"	20
Ser :	Θυμητικόν	"	30
Τερζάκη :	Μενεξεδένια Πολιτεία	"	50
Χρηστοβασίλη :	Διηγήματα	"	35

Ἐν ὄλῳ Δρχ. 300

Διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑλληνίδος» ὅλη ἡ σειρά
Δραχμὰς 250.

Ζητήσατε λεπτομερῆ τιμοκατάλογόν μας.

Ὁ Σύνδεσμος πρὸς ἀνάπτυξιν Παιδικῶν Κινη-
ματογραφῶν, γὰρ νὰ ἐορτάσῃ τὴν δεκαετηρίδα τῆς
λειτουργίας του, παρέθεσε πρόγευμα στὸν Μπάτη τοῦ
Παλιῦ Φαλήρου. Παρεκάθησαν οἱ ὑπουργοὶ κ. κ.
Γεωργακόπουλος καὶ Κοτζιάς, καθηγηταί, διευθυνταί
ὑπουργείων, δημοσιογράφοι καὶ ἀντιπρόσωποι σωμα-
τείων τοῦ ἐορτάζοντος Συνδέσμου. Στὰ ἐπιδόρπια
ἡγήθησαν διάφοροι προσόσεις. Μετὰ τὸν κ. Ἀθα-
νασάκην, πρόεδρον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁμίλη-
σεν ὁ κ. Γεωργακόπουλος, Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας,
ὅστις ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ Συνδέσμου ὀφεί-
λεται κυρίως εἰς τὸν συντονισμὸν τῆς συλλογικῆς προσ-
πάθειας, καὶ ἀνεκοίνωσε τὴν ἐργασίαν ποὺ ἐκτελεῖ
τὸ Ὑπουργεῖον του διὰ τὸν Μορφωτικὸν Κινηματο-
γράφον. Ἐπίσης ὁμίλησεν ἡ πρόεδρος τοῦ Ἑθν.
Συμβουλίου Ἑλληνίδων κυρία Παλλοῦ Γεωργαντᾶ, ἡ
ὅποια ἀνέγνωσε τὰ ὥραϊα λόγια ποὺ ἔγραψε πρὸ
δεκαετίας στὴν «Ἑλληνίδα» γὰρ τὴ συμβολὴν τοῦ Ε.Σ.Ε.
στὰ πρῶτα βήματα τοῦ Συνδέσμου. Ἐν τέλει, ἀνεκοί-
νωσεν ὁ Ὑπουργὸς - Διοικητὴς κ. Κοτζιάς τὴν ἀπό-
φασιν, ὅπως γὰρ τὴν ψυχαγωγίαν τῶν παιδιῶν τοῦ
λαοῦ ἐγκαινιάσθῃ φέτος τὸ καλοκαίρι ὁ περιοδεύων
κινηματογράφος, μὲ τὸν ὅποιον θὰ γίνονται παραστά-
σεις στὶς πλατεῖες τῶν λαϊκῶν συνοικιῶν.

Εἴμεθα ὑπερήφανοι διότι πρὸ 10 ἐτῶν ἐβλέπαμε
τόσο ζωηρὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Π.
Κ., καὶ εἴμεθα σήμερον εὐτυχεῖς διότι ἡ Κυβέρνησις
μὲ τὸσον παλμὸν καὶ ἐνθουσιασμὸν περιβάλλει καὶ
προωθεῖ τὸ μορφωτικὸν αὐτὸ ἔργον.

Μία ὥραϊα ἐορτή. Στὸν εὐρὺ χῶρον, ἐμπρὸς ἀπὸ
τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τοῦ Ἀρσκαίου, στὸ Ψυχικόν,
ἔγιναν, τὶς 16 Μαΐου, ἐνώπιον πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ
κόσμου, τ' ἀποκαλυπτήρια ἐνὸς λαμπροῦ μνημείου
ποὺ προσέφεραν τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ αἱ μα-
θήτριά τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἑταιρείας εἰς ἀνάμνη-
σιν τῆς συμπληρώσεως τῆς πρώτης ἐκατονταετηρίδος
τῆς δράσεώς της. Προηγουμένως, εἰς ἄλλο σημεῖον
τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος
ἐνὸς ἄλλου πολυτίμου κτίριου, τὸ ὅποιον θὰ προσ-
φέρῃ εἰς τὴν Φιλ. Ἑταιρείαν ὁ σύλλογος τῶν ἀπο-
φοιτῶν αὐτῆς. Εἶνε δὲ τοῦτο τὸ Ἰδρυμα Μαθητικῆς
καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας, ὅπου αἱ ἐκπαιδευόμεναι
αὐριαναὶ διδασκάλισσαι ὄχι μόνον θὰ εὗρουν στέγην,
περιθαλίαν καὶ συσσίτιον, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐξασκῶνται
εἰς τὸ ἔργον κοινωνικῆς προνοίας, ποὺ θὰ ἐξασκή-
σουν κατόπιν στὰ τέσσερα ἄκρα τῆς Ἑλλάδος. Γυ-
μναστικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητριάων καὶ ἑλληνικοὶ χο-
ροὶ ἐπέστησαν κατόπιν τὴν ὥραϊαν ἐορτήν.

Ἡ κυρία Jankowska, γνωστὴ Πολωνὴς φεμινί-
στρια, διωρίσθη ἐσχάτως γραμματεὺς στὴν Πολωνικὴ
πρεσβεΐα τῶν Παρισίων.

Μανθάνομεν ότι στην Πολωνία υπάρχουν 157 δικηγόροι. Δικαστικά γυναίκες υπάρχουν εκεί επτά.

Το πρώτο Πανθεατρικό Συνέδριο, που συνήλθε τις 13 — 16 Μαΐου στην αίθουσα του Βιομ. Επιμελητηρίου, είχε αναντιρρήτως πλήρη επιτυχία. Συνεζητήθησαν κυρίως τα αίτια της κρίσεως του θεάτρου εν γένει και εισηγήθησαν αρκετά μέσα προς θεραπεία της. Τās συζητήσεις παρηκολούθησαν και μέλη της Κυβερνήσεως, ο ύφυπουργός Τύπου και Τουρισμού κ. Νικολαΐδης, και ο ύπουργός - διοικητής Πρωτευούσης κ. Κοτζιάς, όστις διεβεβαίωσε τούς συνέδρους για τó άμέριστον ενδιαφέρον του κ. Πρωθυπουργού για τά θεατρικά ζητήματα και για τή ζωηρά επιθυμία του νά έλθη τó κράτος άρωγός όπου δει. Η Έλληνις παρηκολούθησε τās συνεδριάσεις με άντιπροσώπους τās κ. κ. Κορομηλά, Κακούρη, Ρουσούλου.

Αί άνακοινώσεις τών γυναικών συνέδρων ήσαν πλέον ή επιτυχίες. Παρατηρήθη ότι αι όμιλίτριες δέν έφρουγαν από τó θέμα και έπρότειναν λύσεις πρακτικές και εφαρμόσιμες. Καί πρώτα-πρώτα απήνθυσεν ένθουσιώδη χαιρετισμό προς τó συνέδριο ή μεγάλη μας τραγωδός κ. Μαρίκα Κοτοπούλη, κατόπιν όμιλησαν κατά σειράν ή παλαιάμαχος ήθοποιός κ. Εύαγ. Παρασκευοπούλου, ή κ. Εύγενία Ζωγράφου για τó θέατρο έν συνδυασμῳ με λαϊκάς έορτάς, ή δεσπ. Κούλα Πράτσικα για τó χορό στο θέατρο, ή κ. Μιράντα Μυράτ για τή θεατρική κρίση, ή κ. Ελένη Ουράνη για τή θεατρική κριτική, ή κ. Είρ. Βαρδουλάκη για τó κράτος και τó θέατρο, ή κ. Αύρα Θεοδοροπούλου για τó μελόδραμα και ή κ. Μαρία Μομφερράτου για τó παιδικό θέατρο.

Τό Υπουργείον της Παιδείας διάταξε ν' αναρτηθῇ ή εικόνα του έθνικού ποιητού Διονυσίου Σολωμού εις όλα τά σχολεία του κράτους.

Η Έφημερίδα της Γυναίκας της Σόφιας άφιέρωσε δύο περίπου σελίδες του φύλλου της κατά τόν παρελθόντα Άπριλιον στις σύγχρονες Έλληνίδες συγγραφείς, δημοσιεύοντας τις φωτογραφίες της Μυρτιώτισσας, της Άθηνας Ταρσούλη, Λιλίκας Νάκου, Γαλάτειας Καζαντζάκη, Τατιάνας Σταύρου και Αύρας Θεοδοροπούλου. Στο ίδιο φύλλο δημοσιεύεται και άρθράκι της ποιητριάς Ντόρας Γκαμπέ, που τελευταία γνώρισε τήν Αθήνα και τήν Ελλάδα, με έντυπώσεις της από μιά συνάντησή της με τή Μυρτιώτισσα.

Πολύ επιτυχώς διεξήχθη ή Άνθοκηπουρική Έκθεσις που διοργανώθηκε για πρώτη φορά στο είδος της στην Κηφισιά με σκοπό τήν ένθαρρυνση και βελτίωση της κηπουρικής εργασίας. Τήν έκθεσιν έτίμησεν ή Α. Μ. ο Βασιλεύς. Άθλοθέται ήσαν τó Υπουργείον Γεωργίας, ή Άγροτική Τράπεζα, ή κοινότης Κηφισιάς κ. ά.

Ο κ. Υπουργός της Παιδείας απηύθυνε προς τó Ε. Σ. Ε. επιστολήν, διά της όποιας συγχαίρει τó

Τμήμα Φυσικής Άγωγής και Ψυχαγωγίας για τήν έκπολιτιστική του δράση που παρέχει στα παιδιά τών Πετραλώνων διά της Κονίστρας.

Γυναικεία Άστυνομία. Δύο γυναίκες άστυνόμοι διωρίστηκαν έσχάτως στις Βερσαλλίες. Στο Παρίσι απεφάνθη ο Διευθυντής της Άστυνομίας ότι οι γυναίκες άστυνόμοι παρέχουν σπουδαίες υπηρεσίες. Στην Άγγλία διωρίστηκε ή κ. Eleanor Reece ιατρός της άστυνομίας. Είνε ή πρώτη γυναίκα που κατέχει τήν θέση αυτήν. Κυρίως θά έπιτηρή τήν υγείαν τών γυναικών άστυνόμων του Λονδίνου, που άνέρχονται ήδη εις 75. Στην Πολωνία απεφάσισαν ν' αύξήσουν τόν αριθμόν τών γυναικών άστυνόμων. Στο περιοδικό «La femme Polonaise» διαβάζομε με ίκανοποίησιν ότι ή τελευταία δοκιμή ν' άνατεθῇ στις άστυνόμες ή φροντίδα τών εγκαταλελειμμένων παιδιών, τών μικρών έγκληματιών και άλητοπαίδων, είχαν εξαιρετικά καλά αποτελέσματα.

Γυναικείαι πρόοδοι στην Άνατολή. Δέν είναι πολλά χρόνια που οι γυναίκες της Περσίας, ένθαρρυνόμενες από τόν προοδευτικόν ήγεμόνα τους, επέταξαν τó φερετζέ. Τό γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια μιάν εξέλιξι, βραδείνι μόν, αλλά όλοένα προοδευούσα και τείνουσα προς μιάν άνώτερη θέση της γυναικας. Περί του ζητήματος αυτού έγγραψαμε και εις προηγούμενον τεύχος. Ήδη μανθάνομεν ότι τó Ιράν διώρισε τήν πρώτη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Τεχεράνης, τήν κ. Sayah, που καταλαμβάνει ήδη τήν έδρα της Εύρωπαϊκής φιλολογίας. Εις δέ τήν Τουρκία διωρίστηκε για πρώτη φορά μιά γυναίκα, ή δόκτωρ Χανούμ Φαίτζε, στη θέση άρχιεπιθεωρητού στο Υπουργείον Έθν. Οικονομίας. Στη θέση αυτή θά προεδρεύει σ' ένα συμβούλιο άποτελούμενον από 16 άνδρας επιθεωρητάς.

Στη Βελγική Βουλή υπεβλήθη έσχάτως νομοσχέδιον διά του όποιου μεταρρυθμίζονται επί τó έπιεικότερον αι διατάξεις διά τήν πώλησιν του οίνου πνεύματος. Τό Έθν. Συμβούλιον τών Βελγίων Γυναικών υπέβαλεν επί τούτου τήν εξής διαμαρτυρίαν προς τήν κυβέρνησιν :

«Τό Έθν. Συμβούλιον τών Βελγίων διαμαρτύρεται έν όνόματι της γυναίκας και του παιδιού, θυμάτων του οίνου πνεύματος, εναντίον κάθε νομοθετικού μέτρου που θά είχε ως σκοπό τήν διευκόλυνση της καταναλώσεως του οίνου πνεύματος στο Βέλγιον.»

Η Γενεύη έτοιμάζει διά σειράς παραστάσεων νά τιμήσῃ τόν Jacques Dalcroze, τόν ποιητήν - μουσικόν, τόν δημιουργόν της ρυθμικής, μιάς σχολής της όποιας ή επιτυχία άπλώθηκε σέ όλον τόν κόσμον. Ο πανηγυρισμός θά όνομασθῇ «Η Γενεύη τραγουδεί», θά περιλάβῃ όκτώ παραστάσεις, και τó όλον τών θεαμάτων θ' άποτελέσῃ μιά σειρά λυρικών σκηνών, παρμένων από τά διάφορα έργα του Νταλκρόζ, όπου έναλλάσσονται ή μελαγχολία και ή παιδικότητα, και που θά είναι σωστά άνάγλυφα τραγουδιού και χορού.

Η πρώτη Μαΐου καθιερώθη από τήν κυβέρνησιν ως ήμέρα έορτασμού της εργασίας.

Διωρίστηκε διευθύντρια του αεροδρομίου στην Άμερικανική πόλι Μπριστόλ, ή δεσπ. Mary Dulaney. Ύπό τήν ιδιότητά της αυτή ή δεσπ. D. λαμβάνει και άποσιέλλει μετεωρολογικά δελτία και ραδιοφωνικά άγγέλματα, πωλεί εισιτήρια, κρατεί θέσεις για όλόκληρη τή γραμμή της εταιρείας, και, όπλισμένη με ένα τουφέκι, μεταφέρει τούς ταχυδρομικούς σάκκους στ' αεροπλάνα. Η δεσπ. D. είναι 25 χρόνων, είναι δέ και ή ίδια δεινή αεροπόρος.

Η κ. Hildur Humffa είναι ή ένδεκάτη γυναίκα που εξέλεγε στη Σουηδική Βουλή.

Στη Γερουσία της Τασμανίας εξέλεγε ή κυρία T. Murdoch καθηγήτρια του εκεί Πανεπιστημίου και μέλος του Έθνικού Συμβουλίου τών γυναικών της Τασμανίας.

Η Παγκόσμιος Ένωσις τών Άγροτίδων Γυναικών προσεκλήθη νά άντιπροσωπεύσῃ στη Γενεύη τή διάσκεψιν της Διαθρέψεως που συνεκάλεσε τόν παρελθόντα Φεβρουάριον ή Κοινωνία τών Έθνών. Η πρόσκλησις αυτή άποτελεί μιά άναγνώρισις κ' εκτίμησι του έργου της Ένώσεως αυτής.

Τό καλό Σωματείον «Όδοιπορικός Σύνδεσμος» απεφάσισε, κατά τήν τελευταίαν Γεν. Συνέλευσιν τών μελών του, τήν ίδρυσιν της **Έλληνικής Περιηγητικής Λέσχης**. Κατά τó μικρό έντυπον που μās έστάλη, ή Λέσχη αυτή θά έχῃ εύρύτατον πρόγραμμα: δέν θά διοργανώνῃ μόνον έκδρομές, αλλά θά έκδιδῃ και χάρτες, οδηγούς, βιβλία, μελέτες και μονογραφίες σχετικές με τά ζητήματα της φυσι λατρείας και γενικώτερα του τουρισμού.

Με τήν εύκαιρία της εκατονταετηρίδος του Πανεπιστημίου Άθηνών όνομάσθη στο Βερολίνο μία όδός «Έλληνική Λεωφόρος». Στη σχετική τελετή παρέστη και ο πρεσβευτής της Ελλάδος κ. Άλ. Ραγκαβής, όστις όμιλησε καταλλήλως για τή σημασία της όνομασίας αυτής.

Η δεσπ. Μπουρνόν Ταράζι είναι ή πρώτη μουσικανή γυναίκα στη Συρία που έξασκει στη Δαμασκό τó δικηγορικόν επάγγελμα. Η είδησις είναι ένδιαφέρονσα για τήν εξέλιξι του φεμινισμού στην Έγγυς Άνατολή. Η νεαρά δικηγόρος έσπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Βηρυτού, δικηγορεί δέ εις τήν άραβικήν και γαλλικήν.

Η Βασιλική Άκαδημία του Μονάχου έδώρισε εις τó Πανεπιστήμιον Άθηνών, επ' εύκαιρία της εκατονταετηρίδος του, τήν βιβλιοθήκην του άειμνήστου Όθωνος, πρώτου Βασιλέως τών Έλλήνων.

Τό Άμερικανικόν Γνωτιστικόν Δαιτολογίας άνακινώνει, ότι ή δόκτωρ Άγνή Φαίη-Μόρμαν, διευθύντρια του εργαστηρίου της επιστημονικής οικονομικής εις τó Πανεπιστήμιον της Καλιφορνίας, ανέκάλυψε ότι ή πρόωρος λεύκανσις τών μαλλιών όφειλεται στην λεύκανσιν της βιταμίνης Β. Πειράματα επί

μαύρων ποντικών έδειξαν ότι έγίνοντο βαθμιαίως «ψαροί» όταν έλειπεν από τήν τροφή τους ή βιταμίνη Β.

Επ' εύκαιρία της Παγκοσμίου Έκθέσεως διοργανώνει τó Έθν. Συμβούλιον τών Γαλλίδων ένα συνέδριο που θά συνέλθῃ τήν 27-30 Ιουνίου. Σκοπός του συνεδρίου είναι νά ρίψῃ φῶς πάνω σέ όλους τούς κλάδους της γυναικείας δράσεως, νά ύπογραμμίσῃ τās προόδους που συνετελέσθησαν στον καθένα εξ αυτών χάρις στις προσπάθειες αυτών τών γυναικών, χάρις στην πιο ριζική χρησιμοποίησιν τών δυνάμεών των, στην εξέλιξι τών ήθών και τών σημειωμένων όρων της ζωής. Τό συνέδριο θά έχῃ τμήμα έμπορικόν, βιομηχανικό, άγροτικό, εκπαιδευτικό, επιστημονικό, γραμμάτων και τεχνών, τύπου, ραδιοφώνου, θεάτρου και κινηματογράφου, τουρισμού, σπόρ κλπ., θ' άσχοληθῇ τέλος και με τήν κοινωνική και οικονομική ζωή. Αί όργανώτριαι προσπαθούν νά παρουσιάσουν τή «γυναικεία δράσι» υπό μορφήν τερπνήν κ' έλκυστικήν, για νά κάμουν τó κοινόν νά ένδιαφερθῇ για τά ζητήματά τους.

Τήν 19 Δεκεμβρίου π. έ., ήμέραν τών γάμων της διαδόχου της Όλλανδίας, πριγκηπίσσης Τζουλιάνας, ένεκαίνισθησαν στην Άυστερδάμην τά Διεθνή Άρχεία του Φεμινισμού. Αί ιδρύτριαι τών Άρχείων αυτών, τόν σκοπόν τών όποίων άνεμέραμεν ήδη εις προηγούμενον τεύχος, έκδιδουν ήδη σειράν μονογραφιών για τή χειραφέτησιν τών γυναικών και για τή φεμινιστική κίνησιν έν γένει. Η πρώτη δημοσίευσις έχει ως τίτλον: Ντοκουμέντα επί της ιστορίας της γυναικας και του φεμινισμού. Στόν πρόλογο του έργου αυτού λέγει ή συγγραφεύς δόκτωρ Jane de Jough, ότι μπρός από τήν αντίδρασι που έκδηλώνει ο κόσμος εναντίον του φεμινισμού, είναι κατάλληλος ή στιγμή νά σκεφθώμε τή θέση της γυναίκας έν γένει, τήν εξέλιξι της φεμινιστικής κινήσεως και τή μοίρα που επιφυλάσσει στη γυναίκα στο μέλλον ο δυτικός πολιτισμός. Η παγκόσμιος ιστορία παρημέλησεν ως τώρα έντελώς τήν ιστορία της εξέλιξεως του φεμινισμού, ούτε της έδωκε τήν θέση που δικαιούται νά έχῃ. Αί ιδρύτριαι τών Άρχείων σκέπτονται επομένως κάθε άντικειμενικό κ' επιστημονικό ντοκουμέντο για τó ρόλο που έπαιξαν οι γυναίκες στις χώρες της Δύσεως διά μέσου τών αιώνων και ιδίως από τήν έναρξιν του άγώνος για τή χειραφέτησιν τους.

Εις τήν Φραγκφούρτην (επί του Όδεο) διοργανώθησαν έσχάτως πανηγυρική παραστάσεις με έργα του Γκαίτε. Μανθάνομεν ότι ή «Ιφιγένεια» έπαίχθη με πρωταγωνίστρια τήν Έλληνίδα δ. Άνδρομάχην Άναγνω στοπούλου, ή όποια έσπούδασε υπό τόν διάσημον Γουσταύον Γκύνδγκεν και όμιλει τελείως τήν Γερμανικήν. Τήν παράστασιν παρηκολούθησεν ο Έλλην πρεσβευτής κ. Άλ. Ραγκαβής και πολλά μέλη της έν Βερολίνω πρεσβείας.

Ύπό τήν προεδρίαν του Σεβ. Μητροπολίτου Τραπεζούντος συνεστήθη επιτροπή εκ τών κ. κ. Α. Μπα-

κάλμπαση, Μ. Κύρκου, Ἀχ. Παπαδάτου, Κ. Σπανούδη, Ν. Ἐλεοπούλου, Χρ. Μυσιδίου, Γ. Ἀσκητοπούλου, Γ. Γαροφαλλίδου καὶ Στ. Πλακίδου, παλαιῶν μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, ἥτις ἐώρτασε στὴν αἰθούσαν τοῦ «Παργασσοῦ» τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς διδακτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Δ. Η. Οἰκονομίδου, ἄλλοτε καθηγητοῦ ἐν τῇ Π. Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ. Κατὰ τὴν ἐορτὴν παρέστησαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν μετὰ πλείστον ἱεραρχῶν, ὁ Ὑπουργὸς Τύπου καὶ Τουρισμοῦ, ὁ Πρύτανης καὶ πολλοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Πολυτεχνείου, Ἀκαδημαϊκοί, πολλὰ ἐξέχοντα μέλη τῆς κοινωνίας Κων/πόλεως καὶ Ἀθηνῶν καὶ πλείστοι τιμῶντες τὰς πνευματικὰς ἀξίας. Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς τελετῆς ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Τραπεζούντος καὶ ἀποκρισάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀνέγνωσεν ἐν μέσῳ ἱερᾶς συγκινήσεως εὐεργετήριον πατριαρχικὸν γράμμα καὶ πιττάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δι' οὗ ὁ Δ. Οἰκονομίδης ὠνομάζετο Ἀρχὼν Διδάσκαλος τοῦ Γένους, εἰτα ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπένευμε εἰς τὸν Δ. Οἰκονομίδην τὸ παράσημον τοῦ Φοίνικος. Ἀκολούθως ὁ Ἐξαρχος τοῦ Π. Τάφου ἀνέγνωσε συγχαρητήριον καὶ εὐχετήριον γράμμα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ὁ δὲ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, παλαιὸς ἐπίσης μαθητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐξέφρασε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος. Μετὰ ταῦτα ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Ἀν. Μπακάλμπασης, ὅστις ἐξέθηκε τὰ τῆς διδακτικῆς καὶ ἐθνικῆς δράσεως τοῦ Δ. Οἰκονομίδου καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁμίλησε περὶ τῆς παιδείας ἐν τῷ ἀλτρωτῶ ἑλληνισμῷ καὶ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Κατόπιν ὁ κ. Ν. Ἐλεόπουλος ἀνέπτυξε τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ τιμωμένου καὶ τὴν μεγίστην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν γλωσσολογίαν διὰ τῶν μελετῶν του ἐπὶ τῆς διαλέκτου τοῦ Πόντου, ἥτις διακρίνεται διὰ τὰ ἀφθονα ἀρχαῖα διαλεκτικὰ αὐτῆς στοιχεῖα, τὰ ὅποια διετήρησεν. Ἐν τέλει ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ γηραιὸς ἐπιστήμων, ὅστις δακρύων ἐκ συγκινήσεως ἠὺχαρίστησε πάντας τοὺς τιμήσαντας τὴν ἐορτὴν.

Ἀναμορφωτικὸς Ὀμιλὸς Νεανίδων, Τμήμα Μαθημάτων.— Εἰς τὸ Κέντρον Ἀναμορφωτικοῦ Ὀμίλου Νεανίδων τὴν προσηχὴ Δευτέραν 24 τοῦ καὶ ὥραν 7 1/2 μ.μ. ἄρχονται ἐπαναλαμβάνόμενα τὰ λόγῳ τῶν ἐορτῶν διακοπέντα μαθήματα Γεωμετρίας, Κοπτικῆς, Ραπτικῆς.

Πληροφορίαι καὶ ἐγγραφαὶ καθ' ἐκάστην 1—3 μ.μ. εἰς τὸ ἄνω κέντρον, Νικίου 8, 2ος ὄροφος.

Με πολλὴν ἐπιτυχίαν διεξήχθη στὴν αἰθούσα τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν ἡ Συναυλία-Διάλειξις τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Οἰκονομίδου με θέμα «Ὁ Ἔρως εἰς τὸ τραγούδι». Ὁ κ. Οἰκονομίδης με τὴ γνωστὴν χάρι τοῦ λόγου ἀνέπτυξε τὴ σπουδαῖότητα πού ἔχει ὁ ἔρως, ὅχι μόνον στὴν ποίησιν ἀλλὰ καὶ στὸ ἄσμα, ἡ δὲ κυρία Σοφία Κενταύρου-Οἰκονομίδου τραγούδησε

τὰ πῶ ὠραῖα ἐρωτικά τραγούδια καὶ ἄριες τῶν μεγάλων μουσουργῶν.

Μεξικό. Στὴν κ. Elena Valenzuela, συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφου, ἀνέθεσε ἡ κυβερνήσις τὴ λογοκρισίαν τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν.

Ἡ κ. Maria de Perez de Armitory, διακεκριμένη φεμινίστρια, ἐξελέγη γερουσιαστὴς σὶδ Πόρτο-ΡΙΚΟ. Ἀνήκει στὸ φιλελεύθερον κόμμα καὶ ὑποστηρίζει τὸ πρόγραμμα πού ζητεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νήσου.

Ἡ μικρὰ δωδεκαετής Δανίς δεσπ. Σέρενσεν κατέργησε κατ' αὐτὰς τὸ παγκόσμιον ρεκόρ τῆς κολυμβητικῆς τῶν 500 μέτρων διανύσασα τὸ διάστημα αὐτὸ εἰς 8 λεπτά καὶ 2 δευτερόλεπτα. Ἡ νεαρὰ κολυμβήτρια διεκρίθη ἤδη στοὺς τελευταίους Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας τοῦ Βερολίνου.

Στὴν Ἀλβανίαν, ὅταν τὴν κατεῖχον οἱ Τούρκοι, εἶχε θεσπισθῇ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα νόμος κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ γυναῖκες ἔπρεπε νὰ βγαίνουν στὸ δρόμον σκεπασμένες. Ἦδη ὁ Βασιλεὺς Ἀχμέτ Ζώγου, ἂν καὶ μουσουλμᾶνος, ἀλλὰ ἡγεμὼν με μοντέρνες ἀντιλήψεις, κατέρωθωσε νὰ ψηφισθῇ ἀπὸ τὴ Βουλὴ του νόμος πού καταργεῖ τὸ φερετζέ. Τὸ νέο μέτρο ἔγινε φυσικὰ δεκτὸν ἀπὸ τὶς ὠραῖες τῆς Ἀλβανίας με ἐξαιρετικὴ χαρὰ.

Ὁ κ. Λάζαρος Βαφειάδης, διευθυντὴς τοῦ Δημοτ. Σχολείου Λαιμοῦ, τοῦ νομοῦ Φλωρίνης, ἴδρυσεν ἐν τῷ χωρίῳ αὐτό, πού εἶνε κοντὰ πρὸς τὴν μεθόριον γραμμὴν, σχολὴν ἀγγραμμάτων, στὴν ὁποία ἐφοίτησαν 200 ἄνδρες καὶ 200 γυναῖκες. Ἐπίσης μανθάνομεν ὅτι ἡ δεσπ. Ε. Διαμαντίδου, πρόεδρος τοῦ ἐκεῖ Ὀμίλου Νεανίδων, εἰργάσθη με τὰ μέλη τοῦ συλλόγου ἐντόπως γιὰ νὰ διοργανώσουν μίαν ὠραίαν ἐορτὴν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Ἐργαζομένη γιὰ τὶς μαθήτριες ὁμοίωμα φορέματα ἑλληνικοῦ χρώματος καὶ παρυσίασαν ἑλληνικοὺς χορούς καὶ ἑλληνικά τραγούδια. Ἡ «Ἑλληνίς» συγχαίρει τοὺς ἐνθουσιώδεις αὐτοὺς ἀνθρώπους πού κρατοῦν τόσο ψηλὰ τὸ ἑλληνικὸ φρόνημα με ὅλες τὶς δυσκολίας πού συναντοῦν ἐν τῷ ἀτόμακρῳ ἐκεῖνῳ μέρει.

Ὁραίαν διάλεξιν διωργάνωσε τὸ Ἑλληνικὸ Ὁδεῖον τὴν 15 Μαΐου στὴν αἰθούσα τοῦ «Παργασσοῦ». Ἡ κυρία Μ. Jordan, καθηγήτρια τῆς ρυθμικῆς, ὁμίλησε γιὰ τὴ «Ρυθμικὴ τοῦ Ζὰκ Νταλκρόζ ὑπὸ ἔποψιν παιδαγωγικὴν καὶ μουσικὴν». Τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον παρηκολούθησε με πολὺ ἐνδιαφέρον τὴν ὁμίλιαν καὶ κατεχειροκρότησε τὴν ὁμιλήτριαν.

Νέος ὕμνηγος. Ἡ δεσποινὶς Σοφία Μ. Γεδεῶν, τέως ἐπιμελήτρια τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Ἐξαρχοπούλου καὶ καθηγήτρια τοῦ πειραματικοῦ σχολείου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὑποστᾶσα τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν ἐνώπιον τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξελέγη παμψηφεί ὕμνηγος διὰ τὴν ἑδραν τῆς Παιδαγωγικῆς.

Ἐκεῖνες πού φεύγουν

Ἀριάδνη Μ. Δαμβέργη

Μιά ἀκόμη γυναικεῖα φυσιογνωμία, ἀπὸ τὶς λίγες καὶ ἐκλεκτές, τὶς σπάνιες σὲ κάθε ἐποχὴ, ἔσβυσεν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, σιγὰ, ἀθόρυβα καὶ εὐγενικὰ, ἀκριβῶς ὅπως εἶχε ζήσει, μιὰ ζωὴ σεμνὴ, ἀθόρυβη καὶ εὐγενική, πρᾶγμα πού δὲν τὴν ἐμπόδισε νὰ εἶνε γεμάτη δράσι καὶ νὰ ἔχη μίαν ἐπίδρασι κοινωνικὴ ἀπείρως πλατεῖα καὶ βαθειά. Γιατὶ ἀληθινά, ἡ Ἀριάδνη Μ. Δαμβέργη, τῆς ὁποίας ὁ θάνατος ἀνηγγέλθη τελευταίως, χωρὶς νὰ συμμετάσχη στὴν ζωερὴ γυναικεῖα κίνησι τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων, ἐπηρέασε πολὺ

τὴν ἐξέλιξι τῶν γυναικῶν τοῦ τόπου μας, τόσο μετὴν ἀνώτερη ἐντελὼς μόρφωσι, ὅσο καὶ μετὶς ὑψηλῆς ἠθικῆς ἀντιλήψεως πού μετέδωσε στὶς πολυάριθμες μαθήτριές της, κατὰ τὴν πολύχρονη ἐκπαιδευτικὴν τῆς δράσιν πού περιέλαβε ἀντιπροσώπους τριῶν ὁλοκλήρων γενεῶν.

Γόνος τῆς γνωστῆς παλαιᾶς καὶ ἡρωικῆς οἰκογενείας τῆς Κρήτης, ἡ Ἀριάδνη Μ. Δαμβέργη, γεννηθεῖσα εἰς τὸ Ἡράκλειον κατὰ τὸ 1864, ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη εἰς Σμύρνην, ὅπου ἀπεφοίτησε ἀριστοῦχος ἀπὸ τὸ ἐκεῖ λειτουργοῦν Γερμανικὸν Ἰνστιτοῦτον. Συνέχισε κατόπιν τὰς σπουδὰς τῆς εἰς τὸ Ἀρσάκειον Ἀθηνῶν, ὅπου ἐπίσης ἠρίστευσε, καὶ νεωστὶ ἐπεδόθη ἐκπαιδευτικὸ ἐπάγγελμα. Ἐδίδασκε πρῶτον εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης Λασκαρίδου διευθυνόμενον τότε «Ἑλληνικὸν Παρθενοναγωγεῖον» τόσον ἐπιτυχῶς, ὥστε ὅταν ἡ τελευταία ἀπεφάσισε νὰ ἀποχωρήσῃ αὐτοῦ τὸ 1887, τῆς προσέφερε τὴν δωρεάν ἐκχώρησίν του. Ἡ Ἀριάδνη Δαμβέργη, μετρίων καθὼς ἦτο, ἐδείλυσεν νὰ ἀναλάβῃ τόσον βαρεῖαν εὐθύνην, καὶ ἔκτοτε ἀφωσιώθη ὁλοκληρωτικὰ εἰς τὰ φροντιστήρια καὶ τὰς παραδόσεις κατ' οἶκον πού εἶχε ἀρχίσει τὸ 1886 καὶ εἶχαν σημειώσει πρωτοφανῆ ἐπιτυχίαν. Πραγματικὰ cours τῆς ἑλληνικῆς φιλολο-

γίας πού αὐτὴ πρώτη ἐνεκαίνεισε, δὲν παρηκολούθουντο μόνον με ἐξαιρετικὸ ἐνθουσιασμό ἀπὸ τὶς τακτικὰς μαθήτριές της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κυρίες κάθε ἡλικίας τῆς ἐκλεκτοτέρας ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Συγχρόνως, πρᾶγμα σπάνιον διὰ τὴν ἐποχὴν, ἔδιδε διαλέξεις εἰς τὸν «Παργασσόν» καὶ ἐδημοσίευε εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἑβδομάς» ἄρθρα πού διεκρίνοντο ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐμβροιδειάν των, ἀλλ' ἰδίως διὰ τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων καὶ τὴν εὐγένειαν καὶ ἀνωτερότητα τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων πού ὑπεσπείριζαν.

Πενήντα ὁλόκληρα χρόνια ἡ Ἀριάδνη Δαμβέργη ἐδίδασκε μετὴν ἴδια εὐσυνειδησία, τὸν ἴδιο ζήλον, καὶ τὸν αὐτὸν πάντα ἐμπυχωτικὸν ἐνθουσιασμόν. Καὶ ὅσες εὐτυχίσαμε νὰ τὴν ἔχωμε διδασκάλισαν, δὲν θὰ λησμονήσωμε ποτὲ τὴν βαθεῖα ἐπίδρασι, τὸ ἀληθινὸ γόητρο πού ἐξήσκησε ἐπάνω μας ἡ φωτεινὴ διάνοιά της, ὁ γλυκὺς, γεμάτος ἀλτρουϊσμό, χαρακτήρ της καὶ ἰδίως ἡ ἀνώτερη ἐκλεκτὴ ψυχὴ της, πού ἐδονεῖτο ἀπὸ κάθε τι ὠραῖο καὶ εὐγενικόν... Γιατὶ κοντὰ τῆς ἐγνωρίσαμε καὶ ἀγαπήσαμε ὅχι μόνον τὴν ἀθάνατην ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος γενικά, ἀλλὰ γνωρίσαμε καὶ ἀγαπήσαμε αὐτὸ τοῦτο τὸ κάλλος τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς ἐννοίας, τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς σκέψεως, γνωρίσαμε καὶ ἀγαπήσαμε, βαθεῖα καὶ ἀνεξάλειπτα, ὅλη τὴν ἀλήθεια καὶ κάθε ἰδανικόν...

ΕΛΜΙΝΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

Σωματεῖα Μέλη τοῦ Ε. Ε. Ε.

Φιλόσοφος Ἀδελφότης Κυριῶν Καστορίας

Σπανίως παρέχεται εὐκαιρία εἰς τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ε.Ε.Ε. νὰ γνωρίσουν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς Ἑλληνίδας τῶν ἐπαρχιῶν, αἱ ὁποῖαι, ὡς μέλη τοῦ Ε.Ε.Ε. καὶ τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Γυναικῶν ἐργάζονται διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ χροσσοῦ κανόνος «Κάμε εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι θέλεις νὰ κάμουν οἱ ἄλλοι γιὰ σένα».

Ἡ ἐπίσκεψίς μου εἰς Καστορίαν, ὡς μέλους τῆς ἐκδρομῆς τῆς Ἐταιρίας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐορτῶν τοῦ Πάσχα, ἐκτὸς τῆς ἱκανοποιήσεως τὴν ὁποίαν μοὶ παρέσχε μετὴν θαυμασίαν διαδρομὴν εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀριστουργημάτων τῶν τοιχογραφιῶν τῶν πολλῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος, τὴν γραφικότητα τῆς τοποθεσίας τῆς Καστορίας μετὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν καλωσύνην τῶν κατοίκων της, ἐγένετο ἐπὶ πλεον ἀφορμὴ νὰ διαπιστώσω καὶ τὴν πολυετὴ εὐεργετικὴν δράσιν τοῦ Σωματείου

Μέλους τοῦ Ε.Σ.Ε., τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος Κυριῶν Καστορίας.

Ἡ Φ. Α. Κ. Καστορίας ἰδρύθη τὸ 1907 ὑπὸ Κυριῶν Καστεριανῶν μὲ σκοπὸν τὴν ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας καὶ τὴν βράβευσιν τῆς ἡθικῆς διὰ τῆς προικοδοτήσεως ἀπόρων νεανίδων. Ἀπὸ τοῦ 1930 συντηρεῖ μαθητικὸν συσσίτιον καὶ μαθητικὴν ἱματιοθήκην διὰ 250 ἄπορα παιδιά καὶ δαπανᾷ κατ' ἔτος περὶ τὰς 150 000 δραχμάς.

Τὸ ποσὸν αὐτὸ ἐξευρίσκεται ἐκτὸς τῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν καὶ ἀπὸ τὴν συνεργασίαν μὲ τὰ Σωματεῖα τῶν Καστοριανῶν τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἐκ τῶν ὁποίων δύο, ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων Νέας Ὑόρκης καὶ Παρισίων, εἶναι καθαρῶς γυναικεῖα Σωματεῖα.

Ὅλη ἡ ἐργασία τῆς Ἀδελφότητος διεξάγεται ὑπὸ δεκαμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Κας Α. Μπατρίνου, τῆς ὁποίας τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην κοινωνικὴν ἐργασίαν τῆς συ. χρόνου Ἑλληνίδος ἰδιαιτέρως ἐξετίμησα.

Ἡ πόλις τῆς Καστορίας ἀποτελεῖ μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν ἐξ ἀποκομμάτων λεπτὴν ἐπεξεργασίαν γουναρικῶν, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἰς μεγάλην ἀναλογίαν. Εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἀσχολοῦνται καὶ πολλοὶ γυναῖκες καὶ παιδιά, οὕτως ὥστε, κατὰ τὰς πληροφορίας αἱ ὁποῖαι μοὶ ἐδόθησαν, ὑπάρχει πάντοτε ἐργασία δι' ὅλους.

Ἐκεῖ εἰς παλαιὸν ἀρχοντικὸν σπῖτι σιεγάζεται τὸ Κρατικὸν οἰκοτροφεῖον θηλέων μὲ 100 ὑποτρόφους. Τὰ παιδιά αὐτά, τὰ ὁποῖα προέρχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ χωρία τῆς ἐπαρχίας Καστορίας μορφώνονται καταλλήλως διὰ ν' ἀποτελέσουν ἀργότερα, ὅταν ἀποφοιτήσουν καὶ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ χωριά των, τοὺς πυρῆνας τῆς συγχρονισμένης διὰ τὴν χώραν μα. οἰκοκυρίας τῆς υπαίθρου. Ἐπὶ τοῦ ἐφαρμοζομένου ἡδὴ προγράμματος διδασκαλίας, ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως θὰ εἶχον νὰ ἐκφέρω μερικὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἐπιφυλλάσσομαι, λόγῳ τοῦ περιορισμένου χώρου τῆς παρουσίας «Ἑλληνίδος», νὰ ἐκθέσω ἀργότερα.

Ε. Κ. ΒΑΡΔΑ

Ὁφέλιμοι Γνώσεις

Λένε πὼς δὲν πρέπει νὰ καθαρίζονται κομποτεχνήματα χάλκινα μὲ ὀξεία πού κατατρῶνε τὸ μέταλλο. Πάρετε ἀκάθαρτη —κίτρινη— βαζελίνη καὶ ψηλὴ σκόνη ἐλαφρόπετρας, ἀναμίξτε καὶ ἀλείψατε τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα σφουγγίζετε κατόπιν μ' ἓνα λεπτὸ πανί.

Ἐπίσης λένε πὼς οἱ μπανιέρες καθαρίζονται περίφημα μὲ πετρέλαιο· πρέπει ὅμως κατόπιν νὰ ξεπλυθοῦν μὲ ζεστὴ σαπουνάδα.

πὼς οἱ ἄσπρες μεταξωτὲς μπλουζες δὲν κιτρινίζουν στὴν πλύση, ἂν τὶς βουτήξετε προηγουμένως σὲ γάλα, καὶ ἂν, ἀφοῦ πλυθοῦν, τὶς περάσετε ἀπὸ πολὺ ἐλαφρὸ λουλάκι.

πὼς τὰ χέρια σας, ἂν εἶνε λεκιασμένα ἀπὸ τὸ καθάρισμα φρούτων ἢ χορταρικῶν, καθαρίζονται μὲ ζουμί λεμονιοῦ καὶ ξύδι. Νὰ τὰ ξεπλύνετε ὅμως κατόπιν μὲ τρεχούμενον νερὸ, χωρὶς σαποῦνι.

Γιὰ τὶς μεταξωτὲς κάλτσες λένε νὰ τὶς μπαλάνετε πρῶτα, κατόπιν νὰ τὶς πλύνετε μὲ κρύο νερὸ καὶ καλὸ ἄσπρο σαποῦνι· ξεπλύνετε καλὰ, μουσκέψατέ τες σὲ νερὸ ὅπου βάζετε μιὰ κονταλιά ξύδι, στεγνώσατέ τες στὸν ἥλιο καὶ σιδερώσατέ τες ἀπὸ τὴν καλή.

Α. ΠΟΥΣΚΙΝ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΥΝΝΕΦΟ

Ὁ τελευταῖο σύννεφο φορτοῦνας περασμένης, Πού τρέχεις ταξιδιάρικο στοῦ οὐρανοῦ τὸ θόλο· Σὺ μόνο ρίχνεις μιὰ σκιά, σὺ μόνο ἀπομένεις Τῆς μέρας τὸ παράπονο πού δὲ διελύθη ὅλο!...

Ἦσουν μεγάλο· σκέπαζες τὸν οὐρανὸ μολύβι· Καὶ φεῖδια σὲ ἐξέσχίζαν τοῦ κεραυνοῦ οἱ φλόγες· Βροντὲς βιγγοῦς ἀπὸ ψηλά· κουνιόταν ἡ καλύβη· Καὶ πότιζες τὴ μάνα - γῆ μὲ τῆς βροχῆς τὶς ρῶγες!

Διαλύσου τώρα!... Φθάνει σου!... Ἐπέρασε ἡ μπόρα. Ἡ μάνα - γῆ δροσίστηκε· τὰ λούλουδα γελοῦνε· Τ' ἀγέρι χάρδια σκόρπισε ἐδῶ καὶ τόση ὥρα Καὶ θὰ σὲ διώξῃ σύννεφο, οἱ κάμποι μὴ σὲ δοῦνε! (Μετάφρασις Π. ΛΕΦΑ)

“L'HELLÉNIS,”

Organe mensuel du Conseil National des Femmes Hellènes

Rédaction-Administration: Rue Alex. Soutsou 26

Athènes, Mai 1937

Ce mois-ci notre revue est consacrée entièrement aux fêtes de Delphes qui, en 1927, ont eu un si grand succès.

Nous publions les souvenirs et les opinions de plusieurs intellectuels étrangers et Grecs, et nous formons les vœux les plus ardents pour que l'animatrice géniale de ces fêtes, Eva Sikélianou, revienne parmi nous et ranime le flambeau de l'Idée Delphique.

ELBEO

Ἡ καλύτερα Κάλτσα

γιὰ τὸν καλύτερο κόσμο

ΠΥΚΝΑΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΣ ΑΝΑΠΟΔΕΣ ΒΡΑΔΥΝΕΣ

ΠΟΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ὍΛΑ ΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

— ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΩΡΙΣΜΕΝΑΣ —

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ

ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΙΚΟΣ & ΠΕΤΣΙΑΒΑΣ Α.Ε.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 44-46 - ΤΗΛ. 21-315 - ΑΘΗΝΑΙ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

Π. ΜΠΑΚΑΚΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΑ : 52.673 - 52.674

Τμήμα Ὀρθοπαιδικόν: Ζῶνες - Μαγιὼ - Κορσέδες - Στηθόδεσμοι τοῦ φημισμένου οἴκου Barrere τῶν Παρισίων

Ἐπίσης :

Ζῶνες ἱατρικὲς πτώσεως στομάχου, νεφρῶν, σπλάγχνων, κήλης, μήτρας, παχυσαρκίας, ἐγκυμοσύνης καὶ μετεγχειρητικὲς ἑτοιμες καὶ ἐπὶ μέτρῳ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΘΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

Διὰ τὴν κήλην συνιστῶμεν τοὺς ἐπιδέσμους :

Ὑπὲρ Νέο-Μπάρρερ, χωρὶς πελότες, χωρὶς ἐλάσματα

ΕΙΔΙΚΟΣ ΤΕΧΝΙΚΟΣ

καὶ προσωπικὸν ἄρτιον εὐρίσκεται πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν σας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ — ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1893

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΙΣ ΑΡΙΘΜΟΝ ΠΑΣΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ, ΑΙΓΥΠΤΩ ΚΑΙ ΚΥΠΡΩ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

THE BANK OF ATHENS TRUST COMPANY 205, West 33rd Str. NEW YORK

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΝ ΟΦΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣ ΟΡΟΥΣ

Νομικόν Γραφείον

Έθνικοῦ Συμβουλίου Έλληνίδων

ΠΑΡΕΧΕΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΥΜΒΟΥΛΑΣ

Έκαστην Πέμπτην 12-1 μ. μ.

Όδός 'Αλεξάνδρου Σούτσου 26

**ΡΑΠΤΕΤΕ ΔΙ' ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΚΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΑΧΕΩΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΗΡΑ ΣΙΓΓΕΡ**

Έφαρμόζεται με μίαν βίδα εις οιανδήποτε ραπτομηχανήν.
Παρέχεται ΔΩΡΕΑΝ πρὸς δοκιμήν ἐπὶ 8 ΗΜΕΡΑΣ.

ΔΩΡΕΑΝ διδασκαλία κεντημάτων και διαφόρων Ποικιλ-
μάτων με τὸν ΜΑΛΛΟΡΡΑΦΕΑ ΣΙΓΓΕΡ καθὼς και
κοπτικῆς με ΙΧΝΑΡΙΑ ΣΙΓΓΕΡ δι' ἑσωτερικὰ και ἑξω-
τερικὰ φρογέματα ἀνδρῶν, γυναικῶν και παιδῶν. = =

ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ ΣΙΓΓΕΡ
ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ

ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ

OREODONT

ΔΑΜΒΕΡΓΗ

Ανθουγούρα
ΜΗΝΥΤΩΡ
ΟΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΜΕΖΕΣ
Α. Β. ΧΑΪΤΑΣ
Σοφοκλέους 27 τηλ. 24.406

Εγώ τὸ πίνω καὶ τὸ λέω.
ΜΗΝΥΤΩΡ
...ὅτι τὸ ΟΥΖΟ
Α. Ν. ΚΑΤΣΑΡΩ
*εἶνε τὸ μόνο ποὺ πα-
ράγεται ἐπὶ Τυρναβῆ
Κανένα ἄλλο...*
ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ

*Ο καλύτερος μεζές
για τὸ οὔζο σας*
ΓΙΑΛΑΝΤΖΗ ΝΤΟΛΜΑΔΕΣ
RECORD
ΠΟΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΝΤΟΥ

ΜΗΝΥΤΩΡ
ΑΠ. ΑΝΤΙΠΡ. Α. Β. ΧΑΪΤΑΣ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 27 ΤΗΛ. 24.406

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ
1841

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ Δρχ. 1.205.000.000

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ (ΤΗ. 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1936) „ 10.103.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΑΛΕΞ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ:

• Άγιος Νικόλαος (Κρήτη)	Θήβαι	Μεσσήνη
• Αργείον	Θήρα	Μιτυλήνη
• Αργιιά	• Ιθάκη	Ναύπακτος
• Αθήναι:	• Ιστιαία (Ξηροχώριον)	Ναύπλιον
• Υπ/μα, ὁδὸς Μητροπόλεως 9	• Ιωάννινα	Νιγρίτα
• „ ἐν Καλλιθέα	Καβάλλα	Ξάνθη
• „ ἐν Νέα Ἰωνία	Καλάβρυτα	• Ὀρεστιάς
• „ ἐν Παγκρατίῳ	Καλάμαι	Παξοὶ
• Αἴγιον	Καλαμπάκα	Παπάδος (Μυτιλήνης)
• Αλεξανδρούπολις	Καρδίτσα	Πάτραι
• Αλμυρὸς	Καρλόβασι (Σάμου)	Πειραιεὺς
• Αμαλιδ	Καρπενήσιον	Πλωμάριον (Μυτιλήνης)
• Αμύνταιον (Σόροβις)	Καρναί (Ἅγιον Ὅρος)	Πόρος
• Αμφικλεία	Καστορία	Ποταμὸς
• Αμφισσα	Κατερίνη	Πρέβεζα
• Ανδρος	Κέρκυρα	Πύλος
• Αργασθόλιον	Κιλκίς	Πύργος
• Αρτα	Κοζάνη	Ρεθύμνη (Κρήτης)
• Αταλάντη	Κομοτινή	Σέρραι
• Βάμος (Κρήτη)	Κόρινθος	Σητεία (Κρήτης)
• Βέροια	Κύθηρα	Σικυνωία (Κιάτον)
• Βόλος	Κύμη	Σκιάθος
• Γρεβενά	Κυπαρισσία	Σουφλίον
• Γύθειον	Λαγκαδάς	Σπάρτη
• Δημητσάνα	Λαμία	Σύρος
• Διδυμότειχον	Λάρισα	Τρίκαλα
• Δράμα	Λεβάδεια	Τρίπολις
• Έδεσσα	Λευκάς	Φάρσαλα
• Έλασσών	Λήμνος	Φλώρινα
• Έλευθερούπολις (Πράβιον)	Λιμὴν Βαθέως (Σάμου)	Χαλκίς
• Ζάκυνθος	Μεγαλόπολις	Χανιά (Κρήτης)
• Ήράκλειον (Κρήτης)	Μεσολόγγιον	Χίος
• Θεσσαλονίκη		

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: Rue Stamboul No 17

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΚΑΪΡΩ: Rue Emad el Dine No 17

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ

HELLENIC BANK TRUST COMPANY, NEW YORK: 51 Maiden Lane

• Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μετὰ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΟΛΟΣΧΕΡΩΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΑ \$ 1.350.000